Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Министрнүүдэй Соведэй орган

Бүтэмэй 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 47 (14158) | 1976 оной февралиин 26, четверг | Сэн 3 мүнгэн

Социалис оронуудай хүгжэлтэ, тэдэнэй хүсэ шадалай ургалта, тэдэнэй ябуулдаг уласхоорондын политикын аша үрэ ехэтэй нүлөөнэй ургалта — энэл даа хүн түрэлтэнэй социальна дэбжэлтын мүнөөнэй гол шэглэлынь. Капиталис оронуудта дэлгэрһэн кризисэй үедэ социализмын бэедээ татаха хүсэнинь бүри ехээр ургаа.

(КПСС-эй XXV съезд дээрэ нүхэр Л. И. Брежневэй хэһэн элидхэлһээ).

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН XXV СЪЕЗД

ИНФОРМАЦИОННО МЭДЭЭСЭЛ

Советскэ Союзай Коммунис партиин ээлжээтэ XXV съезд февралиин 25-да Москвада, Кремльдэхи Съезднүүдэй ордон соо хүдэлмэрөө үргэлжэлүүлбэ.

КПСС-эй Центральна шалгалтын комиссиин тоосоое съезд үглөөнэйнгөө заседани дээрэ шагнаа. Шалгалтын комиссиин түрүүлэгшэ нүхэр Г. Ф. СИЗОВ элидхэл хэһэн байна.

Удаань КПСС-эй Центральна Комитедэй тоосоое, дотоодын болон гадаадын политикын талаар партиин бэелүүлхэ ээлжээтэ зорилгонуудые, Центральна шалгалтын комиссиин тоосоое съезд зүбшэн хэлсэжэ эхилбэ.

Нүхэд: КПСС-эй Московско городской комитедэй нэгэдэхи секретарь В. В. ГРИШИН, Украинын Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь В. В. ЩЕРБИЦКИЙ, Казахстанай Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Д. А. КУНАЕВ, КПСС-эй Ленинградска обкомой нэгэдэхи секретарь Г. В. РОМАНОВ, Кемеровскэ областиин «Нагорная» шахтын сэбэрлэлгын оньһожоруулагдамал бригадын бригадир Е. И. ДРОЗДЕЦКИЙ, Белоруссиин Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь П. М. МАШЕРОВ, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ М. С. СОЛОМЕНЦЕВ заседани дээрэ үгэ хэлэһэн байна.

Польшын Нэгэдэмэл хүдэлмэришэнэй партиин Центральна Комитедэй Нэгэдэхи секретарь Эдвард ГЕРЕК, Вьетнамай Ажалшадай партиин Центральна Комитедэй Нэгэдэхи секретарь Ле ЗУАН делегадуудаар, айлшадаар халуунаар угтагдан, съездые амаршалба.

МОСКВА. Кремльдэхи Съезднүүдэй ордон соо февралиин 24-дэ КПСС-эй XXV съезд хүдэлмэрөө эхилбэ. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: съездын нээгдэхэ үедэ зал соо. ТАСС-ай фотохроника. Фототелеграфаар абтаба.

КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕДЭЙ ТООСООН, ДОТООДЫН БОЛОН ГАДААДЫН ПОЛИТИКЫН ТАЛААР ПАРТИИН БЭЕЛҮҮЛХЭ ЭЭЛЖЭЭТЭ ЗОРИЛГОНУУД

1976 оной февралиин 24-дэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. БРЕЖНЕВЭЙ хэһэн элидхэл*

5. КПСС ба дэлхэйн революционно хүдэлөөн

КПСС-эй уласхоорондын ажал ябуулга — бүгэдэ арадай ажал. Тэрэ хадаа оронойнгоо экономическа болон ... хамгаалха хүсэ шадалда, тэрэнэй оюун бодолой ар...ада, совет арадай ажалаар байгуулагдаһан бүхы ... түшэглэдэг байна. Эдэ амжалтануудта партиин ба ... олон түлөөлэгшэдэй, Политбюрогой гэшүүдэй бо...дэ кандидадуудай. ЦК-гай секретарьнуудай, ЦК-...үүдэй, Центральна Комитедэй аппарадай, гадаадын ... министерствын, гадаадын худалдаа наймаанай ...ствын, экономическа холбоо барисаанай талаар гү...итедэй болон бусад министерствэнүүдэй, албан ...дай олон тоото хүдэлмэрилэгшэдэй, республика... Центральна Комитедүүдэй, крайкомууд ба обкомуу... ...эрилхы ажал ябуулагшадай болон хүдэлмэрилэг... ...комууд ба райкомуудай, хото, хүдөөгэй эхин парт...ацинуудай нүхэдэй дүй дүршэл болон бэлиг шадаба... ...сэдьхэлэй хүсэн ба эршэтэ ажал элеэр харагдана. ...съездын олонхи делегадууд яагаашье һаа, уласхоо... оршондо ажаллаһан байха гэжэ хэлээ һаа, алдуу ...байхаб гэжэ һананаб. Энэ талаар манай парламента... түбэй болон нютагуудтахи совет органууд, профсоюзууд, ниитын организацинууд, эрдэм наукын ба соёлой ажал ябуулагшад, мүн хэблэл, радио, телевидени сохом лэ шухала зорилгонуудые дүүргэжэ байдаг. Хэдэн мянгаад совет хүнүүд — посольствонуудай болон бусад түлөөлэлгэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэд, геологууд ба барилгашад, врачнууд ба багшанар, металлургнууд ба химигүүд, транспортнигууд ба бусад мэргэжэлтэд хилын саана хүдэлжэ байдаг.

Интернациональна уялгаяа эрхимээр мэдэрдэг, үнэн сэдьхэлһээ дүүргэдэг байһанайнь түлөө эдэ бүхы нүхэдүүдтэ Центральна Комитет үнэн сэдьхэлэй баяр баясхалан хүргэнэ.

Туйлаһан амжалтануудтаа түшэглэн, бидэ мүнөө уласхоорондын оршондо бэелүүлхэ шэнэ зорилгонуудаа тодорхойлнобди. Партиин хараа шугамые бүхы совет арадай дэмжэдэг байхадань, хараалагдажа байгаа программымнай амжалтатайгаар бэелүүлэгдэхэ байһанда батаар этигэнэбди. Энэ хадаа манай политикын амжалта туйлаха байһанай гол найдабари мүн. Энэ политика хадаа бүхы арадуудай гол аша туһада алба хэнэ. Иимэ политика ерээдүйншье сагта амжалта туйлахал!

II.

ТАБАН ЖЭЛЭЙ ДҮНГҮҮД БА ПАРТИИН ЭКОНОМИЧЕСКА ПОЛИТИКЫН ГОЛ ЗОРИЛГОНУУД

...эдүүд! Мүнөө партиин дотоодын политикын асуудал... ...вэн түрүүн, экономическа политикын асуудалнууд... ...емнии зүбшөөгыт. Коммунизмын түлөө тэмсэлэй ... участогуудай нэгэниинь энэл болоно. Партиин ...дай гол хүсэлэл оролдолгонь эндэл элсүүлэгдэнхэй. ...ото үе соо юун хэгдээб, ороной үмэнэ ямар зорилго... ...гданаб гэжэ бодомжолжо үзэмөөр үргэн ехэ мате... СССР-эй арадай ажахые 1976—1980 онуудта хүгжөөхэ гол шэглэлнүүд» гэһэн КПСС-эй ЦК-гай проект дотор бии. КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр А. Н. Косыгинай элидхэлые съездын делегадууд мүн лэ шагнаха байна. Тиимэһээ экономикын хүгжэлтын дүнгүүдтэ, тэрэнэй ерээдүйн зорилгонуудта хабаатай имагтал эгээл гол шухала асуудалнууд тухай Центральна Комитедэй тоосоон дотор дурдагдаха байна.

1. Юһэдэхи табан жэлэй дүнгүүд

...эдэхи табан жэлэй юрэнхы дүнгүүдые хараада абаха ... гол шухалань иимэ байна. Совет арадай шэн габь..., партиин хүтэлбэрилхы, эмхидхэхы ажал ябуулга ...ын тогтууритай ургалта хангаа. Табан жэлэй соци...экономическа гол зорилгонууд шиидхэгдээ.

...нүүдэй турша соо ороноймнай экономическа хүсэ ...эр ехээр дээшэлээб, тэрэнэй бүхы ургалтань ямар ... гэжэ сэгнэжэ үзөө һаамнай, табан жэлэй дүнгүүд ... элеэр тобойсо харагдаха жэшээтэй.

...лаар юһэдэхи табан жэлые ямаршье табан жэлтэй ...аар бэшэ юм. Энээнэй урда тээхи ямаршье табан ...рходоо, промышленна продукциин, капитальна һо...н, арад зоной һуудал байдал һайжаруулха шэнэ ... ябуулгануудые бэелүүлгэдэ гүрэнэй һомололгын бүри ...лта туйлаһан байнабди. Продукциин шухала зүйл... тоо бүридхэлынь нилээд олон болоо. Иимэ продукци...илгын хэмжээгээр Советскэ Союз дэлхэй дээрэ нэгэ... урида гаранхай. Шулуу нүүрһэн, түмэрэй руда, це... ...н бусад хэдэ хэдэн продуктнууд дээрэ һүүлэй жэлнүүдтэ булад, нефть, минеральна үтэгжүүлгэ нэмээгдээ.

КПСС-эй XXIV съездын Директивэнүүдээр хараалагдаһанай еһоор, промышленна үйлэдбэриин хэмжээн табан жэлэй турша соо 43 процентээр дээшэлһэн байна. Энэ хадаа манай хүдэлмэришэн ангиин, научно-техническэ интеллигенциин, үйлэдбэриин хүтэлбэрилэгшэдэй элитэ ехэ амжалта мүн.

Капитальна барилгын дэлисые ой тусгаарлан харуулха хүсэлэнтэйб. Ажахын али бүхы һалбаринуудта 500 миллиард үлүүтэй түхэриг мүнгэн һомологдоһон байгаа. Тиигэжэ үйлэдбэриин гол фонднууд нэгэ хахад дахин ехэдхэгдээ һэн. Иимэ ургалта оройдоол табан жэлэй турша соо туйлагдаа. Хэрбээ 1965 онойхитой сасуулбал, эдэ фонднууд бодото дээрээ хоёр дахинһаа үлүүгээр ургаһан байха юм. Таби шахуу жэлэй турша соо байгуулагдаһан экономическа арга шадал дээрэ үшөө тэрэнэй шэнээн арга шадал оройдоо арбан жэлэй турша соо нэмээгдэһэн байна. Иимэл даа хүгжэнги социалис обществын хүсэн түгэлдэр дабшаса. Иимэл даа манай туйлалтануудай дэлисэ.

Табан жэлэй дүнгүүдые сэгнэхэдээ, үшөө нэгэ талаһаань хаража үзэхэ шухала: партиин табиһан эгээл томо зорилгонууд хайшан гээд шиидхэгдэһэн байнаб гэжэ хаража үзэхэ шухала.

Эгээл түрүүлэн хэлэхэ юумэниинь юуб гэхэдэ,— КПСС-эй XXIV съездын гол шухала гэжэ тодорхойлһон зорилгые, — **арад зоной ажабайдалай хэмжээе дээшэлүүлхэ** зорилгые шиидхэлгэдэ туйлагдаһан амжалтанууд болоно. Тоосоото үе соо дүүргэгдэһэнэй шэнээн тиимэ үргэн ехэ социальна программые оронойнай түүхэ мэдэдэггүй юм.

Энээнэй урда тээхи хоёр табан жэлэй (хамтадхаад байхада) турша соо гаргашалагдаһанай шэнээн мүнгэ зөөри шэнэ социальна хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлгэдэ зорюулагдаһан байгаа гэжэ дурдан һануулхада эли болоно. Хүн бүхэндэ хүртэсын талаар улад зоной бодото олзо дүрбэнэй нэгэ хуби шахуугаар дээшэлээ. Боложо байгаа эдэ хубилалтануудай ойлгогдосотой байхынь тулада имагтал гансахан баримта дурдаһуу: 1965 онойхитой сасуулбал, 1975 ондо гэр бүлынгөө гэшүүн бүхэндэ хүртэдэг һарадаа зуу, зуу гаран түхэриг олзотой улад зоной тоо найма хахад дахин олошороо. Эдэ тоонуудай саада тээ хэдэн арбаад миллион хүнүүдэй ажабайдалай хэмжээндэ, түхэл шэнжэдэ туйлагдаһан гол дабшаса харагдана бшуу.

Табан жэлэй турша соо 56 миллион хүнүүд гэр байрынгаа байра байдал һайжаруулаа. Хэрэглэмжын ниитын жасаһаа түлэгдэдэг түлбэри ба хүнгэлэлтэнүүд дүшэн процентээр дээшэлээ. Хүдэлмэришэдэй, алба хаагшадай болон колхозникуудай абадаг пенси ба тэдхэмжэ, студентнүүдэй стипенди ехэ болгогдоо. Хүдөөгэй ажалшадай ажабайдалай эрхэ байдалда горитой һайн хубилалтанууд болоо. Тиимэ болохолоороо, юһэдэхи табан жэлэй турша соо арад зоной һуудал байдал нилээд һайжаруулагдаһан байна.

Бидэнэй мүн лэ урагшаа дабшахадаа, шиидхэһэн үшөө нэгэ гол шухала асуудал гэхэдэ,— **хүдөө ажахын хүгжэлтэ, тэрэнние техническэ талаарнь зэбсэгжүүлгэ, колхоз, совхозуудай экономикые бэхижүүлгэ мүн болоно.**

Парти, тэрэнэй Центральна Комитет ба Политбюро хүдөө ажахыда һуларшагүй анхарал хандуулдаг байгаа. КПСС-эй ЦК-гай 1965 оной мартын Пленумэй эхилһэн хараа шугамай туйлай ехэ удха шанартай байһые ажабайдал батадхан харуулаа. Хүдөө ажахын материально-техническэ үндэһэ һууриие бэхижүүлгэ, хүдөө нютагуудта ябуулагдаһан эмхидхэлэй болон политическэ ехэ хүдэлмэри газар тариалан ба мал ажалые дэбжээхэ хэрэгтэ һайнаар нүлөөлөө.

Үнгэрһэн табан жэлэй үедэ хүдөө ажахые хүгжөөхэ хэрэг байгаалиин гай тодхорто ушаралнуудтай хэгдэһэн хүшэр хүндэ тэмсэлэй үедэ үнгэрөө гэжэ съездын делегадууд мэдэнэ. Табан жэлнүүд сооһоо имагтал гансахан 1973 он һайн байгаа, харин хоёр жэлынь — 1972, 1975 онуудынь үзэгдөөгүй ехэ ган гасуурта дайрагдаа. Иимэ тааармжагүй ушар байдалтай манай хүдөө нютаг нэгэшье табан жэлэй үедэ ушараагүй юм.

Партиин абаһан эрид шууд хэмжээнүүд, мүн партиин уряалые дэмжэһэн колхоз, совхозуудтахи эршэтэ, ямаршье нэмээлтэгүйгөөр хэлэбэл, баатарлиг ажал энэ оршон байдалые нилээд һуладхаа һэн. Хүдөө ажахымнай бүхы дээрээ үйлэдбэреэ улам хүгжөөжэ байгаа. Наймадахи табан жэлэйхитэй сасуулбал, бүхы продукциин жэл бүри дунда зэргээр абтадаг хэмжээн 13 процентээр ехэ байгаа. Жэл бүри дунда зэргээр абтадаг орооһо тариан 14 миллион тонноор ехэ болоо. Мяхан, һүн болон мал ажалай бусад продуктнууд ехээр абтана. Манай хлопок, барайгар ургуулагшад тухай һайн һайхан үгэнүүдые хэлэнгүй гарахын аргагүй. Табан жэлэй жэл бүхэн хлопок ба барайгар суглуулха талаар бодото дээрээ горитой томо туйлалтануудаар тэмдэглэгдээ һэн.

Юһэдэхи табан жэлэй үедэ **үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ** гэхэ мэтэ тиимэ гол шухала асуудалнуудые шиидхэхэ талаар бага бэшэ амжалтанууд туйлагдаһан байгаа. Энээнэй эгээл ниитэлэгдэһэн үрэ дүнгынь — ажалай бүтээсын хурдан түргэн ургалта мүн болоно. Тэрэнэй ашаар промышленностьда продукциин ургалтын 84 процентнь абтаһан, барилгада — 78 процентнь, хүдөө ажахыда бүхы ургалтань абтаһан байха юм. Энэ хадаа хүдэлжэ байгаа хүнүүдэй мэргэжэл шадабариие дээшэлүүлһэнэй, үйлэдбэриин техническэ зэбсэгжэлгын ургаһанай үрэ дүн болоно. Техническэ мэргэжэлэй училищинуудые дүүргэһэн 9,3 миллион хүнүүд, дээдэ ба тусхай дунда һургуулитай 9 миллион үлүүтэй мэргэжэлтэд арадай ажахыда хүдэлхэеэ ерэһэн байна. Энэ үе соо промышленностьда үйлэдбэриин гол фонднуудай 40 процент шахуунь, хүдөө ажахыда — 56 процентнь шэнэдхэгдээ.

Энергетикые, нефть ба газ абалгые, хими, электронико, машина бүтээлгэ ба автоматизацилгын хэрэгсэлнүүдые булюу түргэнөөр хүгжөөлгэ ашаг үрые дээшэлүүлгэдэ һайнаар нүлөөлөө. Эдэ һалбаринуудай продукци ямар нэгэн хурдадхахы эршэтэ хүсэн болоно. Тэрэ хадаа бүхы экономикые шэб шэнэ техническэ ба технологическа баазада оруулха ябадал түргэдхэнэ.

Юһэдэхи табан жэлэй үедэ бидэнэй үргэн ехэ дэлисэтэйгээр шиидхэһэн үшөө нэгэ шухала асуудал гэхэдэ, **ороной хэрэглэмжые түлишөөр, элшэ хүсөөр, металлаар ба түүхэй эдээр хангалга болоно.** Энэ асуудал байгаалиин арга нөөсэнүүдэй бодотоор дуталдаһан дээрэһээ тобойжо гараа бэшэ, харин тэдэнэй нөөсэнүүд түбхинэһэн, промышленна түбүүдтэ дүтэ оршодог районуудта бага болоһон дээрэһээнь гараа бшуу. Нефть, газ, нүүрһэ, руда абахын тулада бидэ мүнөө зүүн зүг, хойто зүг тээшэ улам саашаа дабшанабди. Имагтал Баруун Сибирьтэ нефть малтан абалга 1975 ондо 150 миллион шахуу тонноһоо, газ 38 миллиард шахуу кубометртэ хүрэһэн байха юм. Шэрүүн хатуу энэ хизаарта хэгдэһэн юумэн, мүнөө хэгдэжэ байгаа юумэн — энэ ёһотойл баатаршалга мүн. Иимэ баатаршалга харуулжа байһан тэдэ хэдэн зуугаад мянган хүнүүдээр Эхэ оромнай омогорхон баярлана, тэдэниие гүн гүнзэгыгөөр хүндэлнэ.

Тиимэ болохолоороо, манай экономическа хүгжэлтын шэглэл ба удха шэнжэнь КПСС-эй XXIV съездын гол шухала заабаринуудтай ба Директивэнүүдтэй бүри мүһэн тааралдаһан байна. **Коммунис партиин хүтэлбэри доро юһэдэхи табан жэлэй үедэ коммунизмын материально-техническэ үндэһэн һуури байгуулха, арад зоной һуудал байдал һайжаруулха, ороной аюулгүй байдал хангаха хэрэгтэ шэнэ горитой алхам хэгдээ. XXIV ба XXV съезднүүдэй хоорондохи үе соо партиин экономическа ажал ябуулгын политическэ үрэ дүнгынь иимэл даа. Совет хүнүүдэй баатарлиг ажалай гол үрэ дүнгынь иимэл даа.**

Манай съезд бүхы хүнүүдтэ — коммунистнууд ба партиин бэшэ хүнүүдтэ, эрэгтэйшүүл болон эмэгтэйшүүлдэ, ажалай ветеранууд болон залуушуулда,— манай Эсэгэ орониие өөһэдынгөө ажалаар бүри гоё һайхан, бүри ехэ хүсэтэй болгоһон хүнүүдтэ үнэн сэдьхэлһээ баяр баясхалан хүргэхэ дүүрэн үндэһэ эрхэтэй байна.

Бэе бэедээ адли, тапалгаряагүйгөөр һубарилдаһан үдэрнүүд, юрын лэ, үдэр бүриин хүдэлмэри,— бидэ бултадаа энэ хүдэлмэри хэнэбди,— бидэниие тойроод боложо байһан юумэнүүдэй удха шанарые, дэлисэ хэмжүүрые бүри мүһэн дүүрэн хэмжээн соонь ойлгон абаха арга олгоногүй гэжэ үнинэй ажаглагданхай. Хэтэрхэдээ замбуулинай дайда руу ниидэлгэ ямар нэгэн дадашаһан, юрын хэрэг болошонхой. Тиихэдэнь шэнэ заводуудые ашаглалгада тушааһан тухай гү, али гэр байрануудай шэнэ кварталнуудта түбхинэн нүүхэ тухай эндэ юун гэжэ хэлэлтэйб даа. Иимэрхүүл байха ёһотой шэнги ха юм. Үнэхөөрөөшье, нүхэдүүд, тиимэ байха ёһотой. Яахадаа тиимэ байха ёһотойб гэхэдэ, үглөө бүхэндэ хэдэн арбаад миллион хүнүүд өөһэдынгөө ээлжээтэ, эгээл юрын хүдэлмэриин үдэрөө эхилнэ бшуу: станогуудай дэргэдэ зогсоно, шахтанууд руу ороно, поли дээрэ гарана, микроскопууд дээрэ, тоосоонууд болон графигууд дээрэ нэнгэнэ. Тэдэнэр өөһэдынгөө ажал хэрэгэй асари ехэ удха шанар тухай бодомжолноошьегүй ха. Зүгөөр тэдэнэр, имагтал тэдэнэр партиин хараа зорилгонуудые дүүргэхэ зуураа, Совет орониие дэбжэлтын шэнэ шэнэ орьёл өөдэ үргэн дэбжээнэ бшуу. Манай үе сагые агууехэ туйлалтануудай үе саг гэжэ нэрлэхэ зуураа, бидэнэр тэрэниие иимэ болгоһон хүнүүдые ёһолон хүндэлнэбди,— ажалша хүнүүдые ёһолон хүндэлнэбди.

(Үргэлжэлэлынь 2-дохи нюурта).

*Үргэлжэлэл. Эхининь 1976 оной февралиин 25-най но...

НҮХЭР Л. И. БРЕЖНЕВЭЙ ЭЛИДХЭЛЭЙ ҮРГЭЛЖЭЛЭЛ

(Үргэлжэлэл. Эхниинь 1-дэхи нюурта).

Үнгэрhэн жэлнүүд тээшэ эрьеҥ харахадаа, бидэнэр имагтал амжалтануудаа харана бэшэбди, зүгөөр бэрхэшээлнүүдые, дутагдалнуудые, шиидхэгдээгүй асуудалнуудые харана бээзбди. Эдэ асуудалнууд даамай гүнзэгыгөөр, коммунистнуудта хабаатай өөрыгөө шүүмжэлхы ёhоор Центральна Комитедэй Пленумүүд дээрэ, партийна суглаанууд ба конференцинүүд дээрэ, республиканууда компартинуудай съезднүүд дээрэ шэнжэлэгдэhэн байгаа.

Хэнhээшье дулдыдангүй тохёолдоhон бэрхэшээлнүүд тухай дурдаа hэм. Ган гасуурта дайрагдаhан жэлнүүд хүдөө ажахын продукци абаха, арадай хэрэглэмжын зарим тэды эд бараа үйлэдбэрилхэ хэрэгтэ, мүн национальна доходой ургалтын темпдэ нүлөөлэнгүй байха аргагүй байгаа.

Зүгөөр хэрэг байдалнай имагтал хэнhээшье дулдыдангүй тохёолдоhон шалтагаануудhаа эшэ үндэhэтэй бэшэ, энээн тухай сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй. Өөhэдынгөө абаhан шиидхэбэринүүдэй эрилтын ёhоор бидэ хэзээ бухэндэ, хаа хаанагүй хүдэлөөгүйбди. Түсэблэлгые нарижуулан hайжаруулха, ажахыгаа эрхилхэ хэрэг шэнэдхэн хубилгаха, үйлэдбэрийе бүри эршэтэйгээр эрхилхэ хараа шугам хараалагдаhанда орходоо аали удаанаар бэелүүлэгдээ. Үйлэдбэриин хүсэнүүдэй зарим хубинь саг болзор соогоо ашаглалгада оруулагдаагүй гү, али ашаглагдаагүй байха юм. Олохон hалбаринуудта эрдэм, техникын туйлалтануудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ ябадал мүнөөшье ехэл өөдэгүй байнан зандаа. Энэ асуудалай нэгэнтэ бэшэ, нэтэрүү шангаар табигдаашье hаань, иимэ байдал үзэгдэhөөр. Түсэблэлгын, технологическа, ажалай журам эбдэхэ ябадалые үшөө хүсэдөөр усадхажа шадаагүй байнабди.

Эдэ бүгэдэ үнгэрhэн табан жэлэй горитой hайн дүнгүүдые далдалан халхалжа шадахагүй ааб даа. Зүгөөр эдэ дутагдалнуудые, нүхэдүүд, хараха шухала — тэдээнтэй эрид шууд тэмсэхын тулада хараха шухала.

Бидэ мүнөө партиин ба ороной ажабайдалдахи шэнэ томо шатын богоhо дээрэ ерээд байнабди. Арбадахи, мүн ойн баярай гэжэ хэлэмээр табан жэл эхилбэ. Ажахын ажал ябуулгын дүнгүүдые гүн гүнзэгыгөөр, партийна эрилтын ёhоор шэнжэлэлгэ шэнэ дүй дүршэлэй, шэнэ зохёохы бэдэрэлгэнүүдэй, шэнэ эршэ хүсэнэй эшэ үндэhэниинь болохо ёhотой.

2. Партиин экономическа стратеги ба арбадахи табан жэлэй гол онсо илгаанууд

Нүхэдүүд! Энээнэй урда тээ хэлэгдэhэнэй ёhоор, XXIV съезд хүгжэнги социалис обществын эрхэ байдалда бэелүүлэгдэхэ экономическа политикын гол асуудалнуудаар залан шууд заабаринуудые үгөө hэн. XXV съезд ерээдүйн табан жэлдэ, мүн бүри удаан сагай үедэ тааралдуулан, тэдэнниие тодорхойлхо үүргэтэй. Өөhэдынгөө гол зорилгонуудаар, ажахын ажал ябуулгын гол шэглэлнүүдээр — юhэдэхи ба арбадахи табан жэлнүүдэй түсэбүүд бодото дээрээ нэгэн бүхэли түсэб юм. Партиин экономическа политикын удаан болзорой шэглэл тухай эндэ хэлэгдэнэ. Энэ шэглэлдэ В. И. Ленинэй хэлэhэн үгэнүүдые хэрэглэбэл, «өөhэдынгөө хүдэлмэриин, өөhэдынгөө политикын, өөhэдынгөө тактикын, өөhэдынгөө стратегиин ниитэ түсэб» эндэ харанабди. (В. И. Ленин, ЗГС, т. 45, хууд. 405).

Ямаршье стратеги шэнги, партиин экономическа стратеги зорилгонуудые табилгаhаа, гол шухала, удаан болзорой зорилгонуудые хараалха ябадалhаа эхилдэг юм. Тэдэнэй дунда арад зоной ажабайдалай материальна болон соёлой хэмжээе хэлбэришэгүйгөөр дэбжээхэ гээшэ эгээл дээдын зорилго байгаа, байhааршье. Экономическа стратеги хадаа табиhан зорилгонуудые бэелүүлхэ арга хэрэгсэлнүүдые, арга замуудые тодо hонороор тодорхойлхо ябадал хараална. Энэ хадаа ниитын үйлэдбэриие эршэ түгэлдэрөөр, таарамжатай зүбөөр хүгжөөлгэ, тэрэнэй ашаг үрые дээшэлүүлгэ, эрдэм, техникын дэбжэлтые түргэдхэлгэ, ажалай бүтээсын ургалта, арадай ажахын али бүхы hалбаринуудта хүдэлмэриин шанар бүхы хэмжээгээр hайжаруулга болоно. Эдэ бүгэдэнhөө уламжалан, арадай ажахые хүгжөөхэ гол шэглэлнүүд тухай партиин Центральна Комитедэй документ соо найруулагдаhанай ёhоор, арбадахи табан жэлэй гол зорилго бүридүүлэгдэнэ.

Энээнэй урда тээхи съездын шиидхэбэринүүдэй ёhоор, арбадахи табан жэлэй түсэбэй бэлэдхэл 1990 он хүрэтэрхи үе соо ороной экономикые хүгжөөхэ түрүүшын даабаринуудые зохёолготой хамта хэгдэhэн байгаа. Арбан табан жэл соо бэелүүлэгдэхэ хараа шэглэл табан жэлэй түсэбүүд шэнги тиимэ хүтэлбэрилхы шэнжэтэй, тиимэ тодорхой байха ёлогүй, байхашьегүй ааб даа. Удаан болзорой хараа шэглэлнүүдэй удха зорилгонь ондоо — бидэнэй үмэнэ табигдажа байгаа зорилгонуудай удха шэнжые, дэлисэ хэмжүүрые хаhа саг соонь тодорхойлхо, тэдэнниие шиидхэлгэдэ хүсэ шадалаа элсүүлхэ, ушаржа магад асуудалнууд болон бэрхэшээлнүүдые эли тодоор хараха, табан жэлнүүдэй түсэбүүдhээ гадуурхи програма болон проектнүүдые зохёохо ба дүүргэхэ хэрэг хүнгэдхэхэ зорилготой юм.

Удаан болзорой хараа зорилгонуудай тодорхой тоонуудые, даалгабаринуудые тодорхойлхын тулада үшөө ехэ хүдэлмэри хэхэ хэрэгтэй. Теэд бэлэн болоhон тоосоонууд дээрэhээ харахада: 1976—1990 онуудта оромнай үнгэрhэн арбан табан жэлэйхидэ орходоо, тухайлхада, хоёр дахин ехэ материальна болон финансова арга нөөсэнүүдтэй байха болоно. Тингэжэ партиин программын, hүүлшын съезднүүдэй табиhан социально-экономическа гол зорилгонуудые шиидхэхын тулада шэнэ арга боломжонууд байгуулагдана. Энэ хадаа **совет хүнүүдэй hуудал байдал улам саашадань дээшэлүүлгэдэ, тэдэнэй ажалай болон ажаhуудалай эрхэ байдал hайжаруулгада, элүүрые хамгаалгада, гэгээрэлдэ, соел культурада нилээд ехэ дэбжэлтэ туйлаха,— шэнэ хүниие бүридүүлэн хүмүүжүүлхэ, хүнэй али бүхы талаhаа хүгжэхэ, ажабайдалай социалис түхэл шэнжэ нарижуулан hайжаруулха хэрэгтэ туhалдаг бүхы юумэндэ** нэн түрүүн хабаатай.

Үнгэрhэн арбан табан жэлэй турша соо хүн бүхэндэ хүрэдэг бодото олзо орон доторнай тухайлхада хоёр дахин, харин материальна баялигууд болон туhаламжа хүргэлгын ниитэ хэмжээн тухайлхада 2,4 дахин ургаhан байна. Энэ хадаа удаадахи арбан табан жэлдэ табигдажа болохо зорилгонуудэй ямар ехэ үргэн дэлисэтэй байhан тухай ойлгуулжа үгэнэ. Түсэбтэ табан жэлэй ерэхэ бүри совет хүнүүд эрхим шанартай эдеэ хоолой продуктнуудаар, үргэн хэрэглэмжын эд хэрэгсэлнүүдээр бүри hайнаар хангагдадаг болохо. Бусадшье томо социальна асуудалнуудые, нэн түрүүн гэр байрын асуудалые шиидхэлгэдэ горитой юумэн хэгдэхэ байна.

Арбадахи табан жэлдэ эдэ hалбаринуудай талаар нилээд горитой дабшаса хэгдэхээр түсэблэгдэнэ. Зарим тэды тодорхой тоо, баримтануудые дурдаhуу.

Табан жэлэй турша соо хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай дунда зэргын салин хүлhые 16—18 процентээр харин ниитын ажахыhаа колхозниигуудай абадаг олзо доходые 24—27 процентээр дээшэлүүлхэ гэжэ хараалагдана. Хэрэглэмжын ниитын жасаhаа улад зондо түлэгдэдэг түлбэри болон хүнгэлэлтэнүүд 28—30 процентээр ехэ болохо байна. Хүнгэн ба эдеэ хоолой промышленностиие, тэрэшэлэн ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангалгые хүгжөөлгэдэ арбадахи табан жэлдэ 31 миллиард үлүүтэй түхэриг зорюулагдана. Энэ хадаа энээнэй урда тээхи табан жэлэйхидэ орходоо 6 миллиард түхэригөөр ехэ болоно.

Розничнэ эд бараанай эрьесын хэмжээн 60 миллиард түхэригөөр ехэ болохо гэжэ хараалагдана. Парти хадаа гол шухала эд бараанда гүрэнэй тогтууритай розничнэ үнэ сэн хангаха, мүн таатай hайн эрхэ байдалай бии болохо, арга нөөсэнүүдэй сугларха тума зарим эд бараанай үнэ сэн хямдаруулха гэhэн хараа шугамые саашадаашье бэелүүлхэ гэжэ онсолон тэмдэглэхэ шухала.

Гол шэглэлнүүдэй проект зохёон хараалхадаа, Центральна Комитет гэр байрын барилгада онсо анхарал хандуулhан байна. 550 миллион дүрбэлжэн метр талмай — иимэл даа түсэбтэ табан жэлэй даабарита тоо. Квартиранuудые таатай зүбөөр түсэблэн түбхинүүлхыень, мүн бэхи бүхөөр, шанартайгаар, гое hайханаар барихыень проект табигшадта, барилгашадта шанга эрилтэ табинабди. Энээнтэй нэгэн хамта мебель, ажаhуудалай техникэ болон амhартануудые hураггүй ехээр үйлэдбэрилдэг болохо гэжэ хараалагдана. Шэнэ квартира соо бүхы юумэн хүнүүдтэ омог баяр түрүүлмэ байха ёhотой. Эгээл нигэжэ — үргэлжэ дээрэнь, али бүхы талаhаань — гэр байрын асуудал шиидхэхэ гэжэ эрмэлзэнэбди.

Социальна зорилгонуудай дунда совет хүнүүдэй элүүр энхэ байдал тухай гаргагдадаг анхарал оролдолгоhоо ондоо бүри шухала юумэн байхагүй. Энээн тушаа манай туйлаhан амжалтанууд бүгэдэндэ мэдээжэ. Тиибэшье энэ талаар табигдажа байгаа асуудалнуудые хаража байха хэрэгтэй. Эдэ асуудалнууд элүүрые хамгаалгын хэрэг эмхидхэлгые hайжаруулгатай, больницанууд болон поликлиникэнүүдые олошоруулгатай, медицинын түхеэрэлгэ болон ашаг үрэ ехэтэй эм домуудые ехээр үйлэдбэрилгэтэй холбоотой юм. Гэдэнэр хадаа медицинын эрдэм наука улам саашадань хүгжөөлгэтэй, эгээл аюултай үбшэнүүдтэ эсэргүү үргэн ехэ тэмсэл дэлгэрүүлхэ хэрэгтэй мүн лэ холбоотой байна. Эхэ-эхэнэрнүүдэй болон хүүгэдэй элүүр энхэ байдал hайжаруулхын, курортнуудые, амаралтын байшангуудые, пансионадуудые улам олошоруулхын тулада горитой юумэ хэхэ байнабди.

Медицинын зарим эмхи зургаануудай хүдэлмэриин хэмжээнэй ажалшадай зүгhөө үнэн зүбөөр үшөөл зэмэлэгдэдэг байhаниинь мэдээжэ. Энэнь гэмшэлтэй. Элүүрые хамгаалгын министерство энэ ушарhаа зохихо тобшололнуудые хэхэ зэргэтэй. Арбадахи табан жэлдэ элүүрые хамгаалха хэрэг хүгжөөлгэдэ нилээд ехэ мүнгэ зөөри hомологдоно. Энэ мүнгэ зөөри хэрэглэгдэхэ зорилгодоо бүринмүhэн хэрэглэгдэхэ ёhотой. Эдэ асуудалнуудые гол анхаралдаа байлгаха гээшэ союзна республиканууда компартиин ЦК-нуудай, крайкомууд болон обкомуудай, нютагай Соведүүдэй сэхэ бэелүүлхэ зорилгонь мүн болоно.

Ажалшад тухай партиин гаргадаг анхарал оролдолго гэгээрэл болон соёл культурые улам саашадань хүгжөөхэ хэмжээнүүдэй талаарше үзэгдэдэг юм, — эдэ асуудалнууд тушаа би үшөө хэлэхэ байнаб.

Социальна үргэн ехэ программа хараалхадаа, парти хадаа энэ программые дүүргэхэ ябадал хүдэлмэришэдэй, колхозниигуудай болон интеллигенциин ажалай эдэбхи хэшээлые дээшэлүүлхэ, хүн бүхэнэй үлэмжэ hайнаар хүдэлхын тулада шэнэ урмашал болохо гэжэ тоолодог. Энээнэй ямар удха шанартай байhыень тайлбарилhанай хэрэггүй ааб даа. Эгээл тиимэhээ үйлэдбэриин ургалта, продукци ехээр бүтээлгэ, тэрэнэй шанарые hайжаруулга хадаа арад зоной hуудал байдал дээшэлүүлгын гол шухала, шиидхэхы эрхэ нүхэсэлынь болоно.

Арбадахи табан жэлыешье, удаан болзорой хараа түсэбыешье хабаадуулhан партиин экономическа стратегиин гол hудаhаниинь, — **оронойнгоо экономическа хүсэ шадал улам саашадань ехэ болголго, үйлэдбэриин жасануудые үргэдхэлгэ ба үндэhөөрнь шэнэдхэлгэ, экономикын үндэhэ hуури болоогшо хүндэ промышленностиин тогтууритайгаар, таарyy зүбөөр ургаха ябадал хангалга мүн болоно.**

Энэ хадаа металлай, түлишын, элшэ хүсэнэй, химиин продукциин, ой модоной ба барилгын материалнуудай талаар оронойнгоо улам ургажа байгаа хэрэглэмжые хангаха ёhотой hалбаринуудай үмэнэ туйлай ехэ зорилгонуудые табина.

Арадай ажахын бүхы hалбаринуудые мүнөө үеын машинануудаар болон түхеэрэлгэнүүдээр хангадаг hалбаринуудта, машина бүтээлгэдэ онсо харюусалга даалгагдана. Үшөө арбадахи табан жэлдэ машина бүтээлгын продукциин ниитэ хэмжээе нэгэ хахад дахинhаа үлүүгээр ехэ болгохо гэжэ хараалагдана. Энээнтэй хамта тэрэнэй бүридэл hайжаруулагдаха, техническэ шэнэ юумэнүүдтэ бүри нугархай таарамжатай, даагдасатай байха ёhотой. Энэ ушар станок бүтээлгые, прибор бүтээлгые, мүн электротехническэ болон электронно промышленностиие хүгжөөлгэдэ дээшэлүүлэгдэмэл анхарал хандуулха гэhэн эрилтэ табина.

Хүндэ промышленностиие, тэрэшэлэн арадай ажахын бусадшье hалбаринуудые хүгжөөхын тулада хоер-гурбан табан жэлдэ бэелүүлэгдэхээр хараалагдаhан, түлишын-энергетическэ комплекс, металлурги, машина бүтээлгын гол hалбаринуудые хүгжөөхэ программа гэхэ мэтэ үргэлжэдөө бэелүүлэгдэхэ томо программануудые зохёон табиха гээшэ бүри ехэ удха шанартай болоно. Имагтал удаан болзорой үндэhэ hуури дээрэ иимэ программануудые зохёожо, тэдэнниие өөhэд хоорондонь нягтаар холбожо, арга нөөсэнүүдээр хангажа, сагай талаар зохилдуулан таарyулжа болохо юм. Иимэ программанууд Эсэгэ ороной болон дэлхэйн эрдэм, техникын саг үргэлжын дэбжэлтые, бусад гүрэнүүдтэй тогтоогдоhон экономическа харилсаа холбооной арга боломжонуудые хараадаа абаха гээшэ ааб даа. Эдэ программанууд орон доторхи үйлэдбэрилгын хүсэ үлэмжэ таатай зүбөөр хубаарилан хүгжөөхэ, шэнэ районуудые, илангаяа түүхэй эд болон түлишөөр баян районуудые ашаглалгын эрилтэнүүдые мүн лэ хараалха ёhотой.

Тодорхойлон хэлэбэл, Баруун Сибириин комплекс дам саашадаа хүгжөөгдэхэ юм,—тэрэ хадаа ошон ошоторо бүхэсоюзна балансда нефтиин болон байгаалиин газай хахадынь шахууе, синтетическэ каучук болон пластмассануудай нилээд ехэ хубиинь үгэхэ байна.

Зүүн Сибириин үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые ашаглаха хэрэгтэ удха үндэhөөрөө шэнэ шата хараалагдана. Дэлхэй дээрэ эгээл ехэ хүсэтэй Саяно-Шушенскэ ГЭС-эй элшэ хүсэ абадаг байха гансахан Саянай комплекс металлурги болон машина бүтээлгэ дээрэ мэргэжэhэн хэдэ хэдэн промышленна узелнуудые еэрынгоо бүридэлдэ оруулха юм.

Байгал-Амарай түмэр замай барилга ехэ удха шанартай. Хэдэн зуун жэлдэ нойрсожо хэбтэhэн дүлии бүтүү тайга газарнуудые түрүүшын барилгашад бүри hаяхан hэргээhэн шэнгеэр hанагдана. Мүнөө эндэ хүдэлмэри түлэг дундаа ябуулагдана. БАМ—Тында гэжэ зам дээрэ поезднууд болзорhоо урид ябажа эхилээ, 70 хүүргэнүүд баригдаа, 1200 километртэ автомобильнуудай ябаха харгы татагдаа, тиигээд барилгашад хүдэлмэриеэ улам эршэтэйгээр ябуулна.

Байгаалиин туйлай ехэ баялигуудые өөhэдынгөө ажалаар Эхэ орондоо зорюулжа байhан, Сибириин, Хойто зүгэй, Дунда Азиин болон Алас-Дурна зүгэй нэлэнхы үргэн районуудта шэнэ ажабайдал түхөөhэн түрүүшын зам гаргагшадай баатарлиг коллективүүдые партиин XXV съездын үмэнэhөө хани халуунаар амаршалхыемнн намда зүбшөөгыт. Хүшэр хүндэ, тиибэшье орондомнай айхабтар шухала ажал хэрэгүүдтээ, нүхэдүүд, амжалта туйлахыень тэдээндэ хүсэебди.

Нүхэдүүд! Оронноmнай үмэнэ табигдажа байгаа экономическа ба социальна олон янзын зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэхын тулада **ажалай бүтээсые хурдан түргэнөөр дээшэлүүлхэhээ, бүхы ниитын үйлэдбэриин ашаг үрые эрид шууд дээшэлүүлхэhээ** ондоо арга зам байхагүй. Ашаг үрэдэ налайн түшэглэхэ гээшэ—энээн тухайшье дахин дахин хэлэгдэхэ бологдоно — манай бүхы экономическа стратегиин шухалын шухала таhаршагүй хубинь болоно.

Наядахи жэлнүүдтэ энэ зорилгын шиидхэлгэ илангаяа шухала болоно. Энэ хадаа нэн түрүүн ажалай нөөсэ хүсэнүүдэй дуталдаhантай холбоотой. Хүдэлмэриин нэмэлтэ хүсэ хэрэглэлгэдэ бэшэ, харин имагтал ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ түшэглэхэ ёhотойбди. Бар хүсэнэй ажалай хубиие эрид шууд хороолго, үйлэдбэриие үргэлжэ дээрэнь онhожоруулга, автомадаар зэбсэгжүүлгэ экономическа ургалтын зайлашагүй эрхэ нүхэсэлынь боложо байна.

Үшөө саашань хэлээбди. Оронойнай элшэ хүсэ болон түүхэй эд хэрэглэдэг эрилтэнүүд таhалгаряагүйгөөр ургана, харин тэдэнниие үйлэдбэрилгэ бүри үнэтэй сэнтэй байhаар. Тиихэлээрээ, капитальна hомололгые хэтэрхы ехэ болгохогүйн тулада арга нөөсэнүүдые, тэрэ тоодо продукцида ородог материалай хэмжээе бага болгоhоной, бүри үнэгүй, ашаг үрэтэй материалнуудые хэрэглэhэнэй, тэрэшэлэн тэдэнниие гамтайгаар гаргашалhанай ашаар арга нөөсэнүүдые үлэмжэ зүбөөр ашаглаха ябадал туйлаха хэрэгтэй.

Эсэсэй эсэстэ, арадай ажахын хүгжэхэ, городууд болон промышленна түбүүдэй ургаха тума оршон байгаалиие сахин хамгаалха хэрэгтэ бүри ехэ мүнгэ зөөри хэрэгтэй болохо, — имагтал мүнөөнэй табан жэлдэ энэ зорилгодо 11 миллиард түхэриг hомологдоно. Энэ мүнгэ зөөри бүри ехэ болохо, экономическа арга шадалай хурдан түргэнөөр ургажа, ажалшадай hуудал байдалай улам hайжаржа байхада оршон тойрон байгаалиие сахин хамгаалхын тулада хэрэглэгдэхэ мүнгэ зөөри имагтал үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлhэнэй ашаар абтажа болохо юм.

Ерээдүйн сагта транспорт, холхоо холбоо, материальна хангалгые hайжаруулгада албан зургаас—инфра-бүридэл гэжэ нэрлэгдэдэг бүхы юумые хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ хэрэгтэ ехэ арга нөөсөө гаргашалха байhанаа хараадаа абангүй байхын аргагүй. Энээнhээ урда тээхи үе соо эдэ hалбаринуудай олонхидтонь, тусхайлан хэлэхэдэ, харгын барилгада, складуудай ажахыда юрэдөөл ёhотой анхарал хандуулха аргагүй байгаабди. Мүнөө энэ хэрэгые эрхилхэ, тиихэдээ бодомжотой hайнаар эрхилхэ хэрэгтэй бологдоно.

Эдэ бүгэдэ олон асуудалнуудые табина. Туйлай ехэ хүдэлмэри хэхэ хэрэгтэй. Бодото дээрээ, арадай ажахын бүридэлдэ, техническэ хэмжээндэ шанарай талын гүнзэгы ехэ дабшалта хэхэ, тэрэнэй өөрынь түхэл шэнжые горитойгоор хубилгаха хэрэгтэй. Ашаг үрые дээшэлүүлхэ гэhэн партиин үгэhэн заабари бодото дээрээ иимэ удхатай ха юм.

Энэ талаар шэнэ табан жэлдэ горитой үүргэ олгогдоно— тэрэниие **ашаг үрын ба шанарай табан жэл** гэжэ дэмы нэрлээгүй байха. Энэ ушарта тэрэнэй гол онсо илгаануудай нэгэниинь харагдана.

Бидэнэр тоонууд тухайшье мартанагүй аабзабди даа. Арбадахи табан жэлэй үеын совет экономико—ёhотойл туйлай ехэ хэмжээнэй экономико мүн. Жэшээлхэдэ, национальна доходые 1980 ондо 457,5 миллиард түхэригтэ хүргэхэ, ондоогоор хэлэбэл, 96 миллиард түхэригөөр ехэ болгохо гэжэ түсэблэгдэнэ. Промышленностиин продукци 197 миллиард шахуу түхэригөөр ургажа, 720 миллиард түхэригтэ хүрэхэ юм.

Тэрээнтэй хамта хэдэ хэдэн зүйлнүүдэй талаар ургалтын темп юhэдэхи табан жэлэйхидэ орходоо зарим тэды багаар хараалагданхай. Энээниие юугээр тайлбарилхаб? Урда тээхи жэлнүүдэй бэрхэшээлнүүд зарим тэды хубяараа эндэ харуулагдаhан байна. Зүгөөр энэ хадаа саг зуурын, яахадашье нэгэдэхи шатын баримта бэшэ юм. Энэ табан жэлдэ арадай ажахын хүгжэлтын бүри тэнсүү тэгшэ, таарyy зүб байдал хангаха, хүдэлмэриин шанарай үрэ дүнгүүдые дээшэлүүлхын тула үлэмжэ hайн эрхэ байдал байгуулха гэжэ оролдоhомнай гол шухала зүйлынь болоно. Экономикын бүхы hалбаринуудые, министерство болон предприяти бүхэнэй хүдэлмэриие ашаг үрэ ба шанарые эрид шууд дээшэлүүлхэ хэрэгтэ шэглүүлхэ гээшэ, нүхэдүүд, мүнөө эгээл шухала хэрэг болоно.

Шанар тухай асуудал бидэ тон үргэнөөр ойлгодог гээшэбди. Энэ хадаа ажахын ажал ябуулгын али бүхы талада хабаатай ха юм. Үндэр hайн шанар хадаа ажалай болон материальна нөөсэнүүдые арьбадхана, гадаадын худалдаанай арга боломжонуудай ургалта гээшэ, hүүлэй hүүлдэ, обществын эрилтые эрхим hайнаар, үлэмжэ хүсэдөөр хангаха гэhэн хэрэг гээшэ. Тиимэ дээрэhээ продукциин шанар hайжаруулгада, түсэблэлгын болон ударидалгын бүхы оньhон аргын продукциин шанар hайжаруулгада, материальна болон моральна урмашуулгын бүхы гурим, инженернүүд болон конструкторнуудай хүсэл оролдолго, хүдэлмэришэдэй уран шадабари продукциин шанарта хандуулагданхай байха ёhотой. Партийна организацинуудай, профсоюзуудай, комсомолой анхарал энээндэ хандуулагданхай байха ёhотой.

Арбадахи табан жэлдэ ашаг үгэлгын хараа шэглэл хаана харагдахаб гэхэдэ, ажалай бүтээсые дээшэлүүлгэ хадаа промышленна продукциин ургалтын 90 процент тухайень, хүдөө ажахыда болон барилгада продукциин бүхы ургалтыень хангаха ёhотой. Үнгэрэгшэ табан жэлэйхитэй сасуулжа үзэбэл, ороной национальна доходой 85—90 процентнь бүхыдөө ажалай бүтээсын ургалтаhаа орохо болоно.

Хэлэгдэhэн дээрэhээ хараад үзэхэдэ, ажалай саг гээхэ, миин байха, жэгдэ бэшээр ажаллаха, ажалай болон экономическа журам hула байха, хэдэ хэдэн предприятинуудта кадрнуудай олоороо тогтууригүйгөөр hэлгэлдэхэ гэхэ мэтын дутагдалнуудые илангаяа тэсэхээр бэшэ. Материальна болон мүнгэнэй нөөсэнүүдые үлэмжэ таарамжатайгаар, гамтайгаар хэрэглэхэ шухала. Үнгэрэгшэ жэлдэ болоhон ЦК-гай декабриин Пленум дээрэ эдэ асуудалнууд хурсаар табигдаhан байгаа. Манай обществын хэршье баян hаань, юумые нарин нягтаар арьбалха, гамнаха гээшэ арадай ажахын хүгжэлтын, арадай энхэ тэниглэн байдал hайжаруулхын шухалын шухала эрхэ нүхэсэл байхаараа байна.

Зүбөөр тоолохо, түхэриг бүхэниие, ажалай час бүхэниие, продукциин тонно бүхэниие ашаг ехэтэйгээр хэрэглэхэ, ээзи бүсаар хандаха, хангагүй ябадал гаргаха ушарнуудые эсэстэнь хүрэтэр үгы хэхэ, — энэ хадаа манай партийна үндэр үялга болоно. Яахадааб гэхэдэ, манда эгээл үнэтэй юумэнэй түлөө — Эхэ оронойнгоо баян ба хүсэ шадалтай байхын түлөө, арадайнгаа энхэ тэниглэн байдалтай, hалбарижа байхын түлөө арьбалалта хэнэ ха юмбибди.

Урда тээхи табан жэлэйхидэ орходоо арбадахи табан жэлдэ арадай ажахын хүгжэлтэдэ хараалагдаhан үрэ дүнгүүдые капитальна хэрэгтэ hомологдоhон мүнгэнэй багашаг ургалтаар туйлаха гэжэ хараалагдана бшуу. Тиигэбэшье капитальна хэрэгтэ hомологдоhон мүнгэнэй ниитэ хэмжээн нилээд ехэ байха — 630 миллиард түхэриг болохо байна. Юhэдэхи табан жэлдэ 42 процент байhанаа арбадахи табан жэлдэ 24—26 процентээр ехэ болохо юм. Бидэ хадаа иимэ юумэ хэхэдэ боломжотой гэжэ hананабди, яахадааб гэхэдэ, хүдэлжэ байhан түхеэрэлгэнүүдые, ашаглагдаад байhан хүсэнүүдые үлэмжэ хүсэдөөр хэрэглэдэг болохо шухала гэжэ тоолонобди. Арадай ажахые ашаг үрэ түгэлдэрөөр хүгжөөхэ хараа шэглэл гээшэ энэл ха юм даа.

Үйлэдбэриин хүсэнүүдые хүсэд hайнаар хэрэ дээрэhээ бидэнэр жэлhээ жэлдэ олон миллиард тү продукци дутуу абанабди. Энэ хадаа сэхэ гээлтэнүүд ааб даа. Зүгөөр зарим министерствэнүүд болон зу тусхай мэргэжэл эдэбхитэйгээр хүгжөөнэгүй. hал хоорондын үйлэдбэрнүүдые хүгжөөлгэдэ, зэр зэмс гажа зэмсэгүүдые, адли болгогдоhон узел ба детал үйлэдбэрилэн гаргаха тусгаар мэргэжэhэн заводуу болгохо хэрэгтэ мүнгэ дахин хубаарилан үгэнэгүй, эн рэhээшье бага бэшэ гээлтэ ушаруулагдана. хэбэр рилгын бааза хэмhээ гаргуу ехээр сасагдана. Ни нууд алибаа нөөсэнүүдые нилээд ехээр гаргашала хүргэнэ.

Иимэ юумэ болоно гэхэдэ: ажахын олохон хүтэ шэд али бүхы юумээр өөрыгөөл хангахые эрмэлзэ найдамтай шэнгеэр hанагдана. «ондоо тээhээ юумэ hаад хүргэжэ болохо ха юм. Иимэ hанал бодол юун гаранаб гэхэдэ, манайда үшөө олохон газарта түсэбэй сээнэй журам олонто ушарта хазагайруулагдана. ажахые, зургаанайнгаа тала баримталдаг ушарые лангүй, эдэ дутагдалнуудтай тэмсэхэ хэрэгтэй. Парти Центральна Комитет хадаа иимэ хоротой ушарые шадаха, тиихын тулада шухала бүхы юумэ хэхэ би этигэнэб.

Капитальна барилга тушаа тэмдэглэхэ болоо hаа мүнөөдэрэй зорилго тухай хэлэбэл, 1976 ондо аша үгтэхэ барилганuудта хүсэ шадалаа хандуулха шухала эсэстэ бэшэ, харин түсэблэгдэhэн болзор соонь тэдэ нуудые ашаглалгада үгэхэ хэрэгтэй. Энэ хадаа шэн лалгада оруулагдаhан предприятинуудай проектнэ гүүдые туйлаха болзорнуудташье хабаадана.

Бүри шухала хэмжээнүүдые абахые үглөөдэр ха. Түсэблэлгэдэ, капитальна хэрэгтэ hомологдоhон хэрэглэлгэдэ хандадаг ушарые ондоо болгохо, нэгэ юумэн шэнгеэр хүдэлжэ байhан үйлэдбэриие, мүн рилгые түсэблэлгэ хангаха хэрэгтэй. Капитальна хэрэг гэ hомолходоо министерствэнүүд болон зургаануу дөө шэнэ барилганuудта бэшэ, харин продукциин дэhэн ургалтада hомолхо зэргэтэй.

Түргэнөөр, арьбалалтатайгаар, мүнөө үеын тех римаар бариха — капитальна барилгада үндэр ех үгэлгэ туйлаха нүхэсэлнүүд иимэ байна. Олон рилгашад эгээл иимээр хүдэлхэ бээзэ гэжэ бидэ эти

Нүхэдүүд! Бүхы табан жэлнүүдэй түсэбүүд шэнг дугаар табан жэлэй түсэб хадаа манай агуухэ социа оронииe нэгэдүүлэн бүридүүлhэн бүхы республик нацинууд болон үндэhэтэнэй хүгжэлтын програм байна. Совет обществын экономическа болон социа жэлтэ — энэ хадаа Россин Федерациин, Украин Казахстанай, Белорусси болон Молдавиин, Дунда Ази публиканудай, Прибалтикын, Закавказиин хүгжэлт болоно. Манай орон дотор тогтонижоhон ажахын нэг бүридэл—энэ хадаа арадуудай хани барисаанай ба хо холбооной материальна бата бэхи үндэhэ hуури гээшэ. « эй арадай ажахые 1976—1980 онуудта хүгжөөхэ гол нүүдэй» проектые зүбшэн хэлсэлгэ хадаа хаана hанаг областьнуудта, хизаарнууд болон республикануудта тическэ эдэбхитэй байhанай оршон байдалда үнгэрө бүтээмжын шэнжэ шанартай байгаа гэжэ КПСС-эй налаа хананагяар тэмдэглэнэ. Партиин дэбжүүлhэн нуудаа шиидхэгдэхыень үнэн зүрхэнhөө хүсэжэ ажалшад дахин харуулаа. Проект зүбшэн хэлсэхэ ү миллион хүн үгэ хэлэhэн байна, нэгэ миллионhоо д радхалнууд ба хүсэлэнгүүд оруулагдаа. ЦК-гай П рогой байгуулhан тусгаар комисси ажалшадай оруу радхалнуудые хаража үзөөд, табан жэлэй түсэб тэрэниие хараадаа абаха байна.

Партиин экономическа политикые коммунистнуу хы совет арадай нэгэн hаналтайгаар дэмжэлгэ, шэн жэлэн түрүүшын жэлэйнь түрүүшын hарануудhаа габшагай ажал хадаа ээлжээтэ табан жэлэй түсэбэ татайгаар дүүргэгдэхэ байhанайнь шухала нүхэсэл Партийна директивэнүүдые ажабайдалдань тодо бэелүүлхэ, обществын, гүрэнэй, арадай аша туhые шье үлүүгээр сэгнэхэ — коммунист бүхэн, манай хэрэгэй түлөө үнэхөөрөө hанаагаа зободог хүн бү мээр лэ, имагтал тиимээр хүдэлхэ ёhотой.

3. Мүнөөнэй шата дээрэ экономикын хүгжэлтын шухала асуудал

Нүхэдүүд! Минии хэлэhэн экономическа политикын гол шэглэлнүүд болон илгаанууд соо хэдэ хэдэн тодорхой шухала асуудалнуудые илгажа, съезд дээрэ тусгаар болмоор байна. Тэдээн дээрэ тогтохомни.

Эрдэм, техникэ хүгжөөлгые түргэдхэлгэ

Эрдэм, техникын хүгжэлтые хурдадхаха гээшэ түрүүшын ээлжээнэй зорилго зандаа үлэнэ. КПСС-эй XXIV съезд дээрэ тэрэнэй удха шанарай ехэ хүсэтэйгөөр онсолон тэмдэглэгдэhыень таанар hанана бээзэт. Имагтал социализмын эрхэ байдалда эрдэм, техникын дэбжэлтэ хадаа үнэн зүб, хүнэй болон обществын аша туhада харюусадаг шэглэлтэй болохо гэжэ бидэ, коммунистнууд, hанадаг байнабди. Өөрынгөө ээлжээндэ эрдэм ба техникэ түргэнөөр хүгжөөhэнэй үндэhэ hуури дээрэл социальна революциин эсэсэй зорилгонууд шиидхэгдэхэ — коммунис общество байгуулагдаха байна.

Съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, бидэнэр хадаа эрдэм, техникын арга боломжонуудай элитэ ургалтые туйлаhан байнабди. Эрдэмэй шэнжэлгэнүүд бүри ехээр үргэжөө, хэдэн зуугаад мянган ухаалан зохёогшод болон уралан нарижуулагшадай хүдэлмэри бүри ехэ үргэн дэлисэтэй боложо байна. Үсөөн бэшэ эрдэм-үйлэдбэриин нэгэдэлнүүд, бүхэли hалбаринууд техническэ түрүү зэргэнүүдтэ гаранхай. Орон соо бүтээн гаргагдадаг олон янзын түхеэрэлгэнүүд, машинануудай зарим түхэлнүүд, хэдэ хэдэн технологическа онол арганууд дэлхэйн эрхим туйлалтануудта харюусана.

Тиигэхэ мүртөө хэрэг хаана яанагүй тиимэ бэшэ ха юм даа. Тоосоон соогуур «шэнэ гэжэ бэшэгдэhэн аад, техническэ хэмжээгээрээ шэнэ бэшэ, харин үнэн дээрээ бүтээн гаргаhан болзороороол шэнэ байдаг түхэлэй продукцинууд бии бшуу. Тусхайлан хэлэбэл, энэ хадаа барилгын ба харгы замай машинануудые, хүнгэн ба эдеэ хоолой промышленностьда түхеэрэлгэнүүдые, барилгын материалнуудые, шудхалгын машинануудые, зарим ондоо түхэлэй хэрэгсэлнүүдые бүтээн гаргадаг хэдэ хэдэн предприятинуудай продукцида хабаатай. Эрдэмэй туйлалтануудые—эгээл hайншье hаань, —зарим туршалганууд болон выставкын үльгэр жэшээтэ зүйлнүүдтэл дэлгэрүүлхэ бэшэ, харин шухаг hайн машинануудhаа эхилээд, хүнүүдэй ажалайнь болон ажаhуудалайнь эрхэ нүхэсэлые hайжаруулгатай холбоотой бүхы юумэндэ, шэнэ түхэлэй хэдэн мянгаад продукцида түргэнөөр дэлгэрүүлхын тула үшөө олон юумэн хэгдэхэ байна. Эрдэмэй шэнэ бодомжонуудые хэрэг дээрэнь дэлгэрүүлхэ гээшэ мүнөөдэр тэдэнниие зохёохоhоо бага бэшэ шухала зорилго болоно.

Зүгөөр энэ хэлэгдээшые ехэ наукын удхые багадхаhан шэнгеэр ойлгожо болохогүй. hайн теориhоо үлүү хэрэгтэй юумэн гэжэ огто байдаггүй гээд хэлсэдэг ха юм. Хэрбээ ехэ шэнжэлгэнүүдээр саг үргэлжэ нэмэгдэжэ байдаггүй hаа, эрдэм, техникын дэбжэлтын хүсэ ехэтэ урасхалай болишохо байhыень бидэ hайн мэдэнэбди.

Партиин хараа шугам юуб гэхэдэ, ехэ науна хүгжөөхэ тухай, тэрэнэй гол штаб — Наукануудай академи тухай саашадаашье саг үргэлжэ анхарал оролдолго гаргажа байха хэрэгтэй. Наукануудай академиин 250 жэлэйнь гэрэгшэ намар үргэнөөр тэмдэглэгдэhэн байна. Тэндэ наукын эрхим хүнүүд — эрдэмэй hургуулинууд шэглэлнүүдые байгуулhан, дүй дүршэлөөр баян эр эрдэмэй хяра өөдэ шэнэ замуудые гаргажа байhа жэ ехэ бэлигтэй залуу эрдэмтэд сугларанхай. Парти академиин ажал ябуулгые үндэрөөр сэгнэнэ. Тео шэнжэлгэнүүдэй түбынь, орон доторхи эрдэмэй б дэлмэриие ударидан тааралдуулагша байhан тэрэ гыень парти дээшэнь үргэхэ байха.

Партиин Центральна Комитедэй ба правите даалгабаряар министерствэнүүд болон зургаануудта академическэ институдууд хадаа 1976—1990 онууд лүүлэгдэхэ эрдэм, техникын дэбжэлтын нэгэдхэ граммын, мүн социально-экономическа шэнжэлгын лонгуудай проект бэлдэнхэй. Программа тушаа үргэлжэлүүлхэ шухала — тэрэ хадаа мүнөө удаан болзортой түсэблэлгын таhаршагүй гол хуби но, тэрэ хадаа жэшээнүүдые заажа үгэнэ, тэдэ дые мэдэнгүйгөөр экономикые амжалтатайгаар у болохогүй бшуу.

hалбаринуудай шэнжэлгын институдуудта, кон ска болон проектнэ организацинуудта хүдэлжэ, тэй наукын сэхэ харилсаа холбооe хангадаг эрдэмт мэргэжэлтэдэй хүдэлмэридэ бидэ ехэ удха шанар байнабди.

Эрдэм, техникын дэмжэлтын амжалта, экономи ществын ажабайдалай али бүхы талануудта гэр лөөнь имагтал эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэдэй хүсэл гоор хангагдаха бэшэ бшуу. Түүхэтэ удха шанартай жээ ябуулгада ниитын үйлэдбэриин бүхы хүдэлмэ дые, ажахын зургаанай бүхы hалбаринуудай хүдэл шэдые хабаадуулха гээшэ улам бүри ехэ үүргэтэй байна.

Эрдэм болон техникэдэ боложо байhан дэбжэлт ажахын ажал ябуулгын онол оншо ба арга методи лын шухала хубилалта хэхэ, хуушарhан ба гээгдэ шалтай эрид шууд тэмсэхэ, наунада ёhотой хүн хандаха, наукатай шадамараар ба дуратайгаар зүб рэниие хараадаа абаха эрилтэ хэнэ. Ухаалан эхилээд, ниитэ дээрэнь үйлэдбэрилгэ хүрэтэр — а талаhаань шэнэ үзэл бодолнуудай түргэнөөр нэбтэ хүсэдөөр туhалмаар эрхэ нүхэсэлнүүдые гохын тулада түсэблэлгэ ба экономическа талаар шуулгые нарижуулха тушаа эрдэм эрилтэ табина, продукци бүтээн гаргалгада найдамтай экономическа та хэнэ.

Эдэ бүгэдэ хадаа гүнзэгы партийна зорилгонууд Манай ажахын бүхы байгуулгада мүнөөдэр энээн шухала, энээнhээ ехэ харюусалгатай зорилго үгы

Хүдөө ажахые саашань хүгжөөхэ гээшэ—бүгэдэ арадай зорилго

Нүхэдүүд! Хүдөө ажахын талаар ехэ хүдэлмэри хэгдэхэ байна. Эндэ парти хадаа хоорондоо холбоотой хоёр уг зорилго дэбжүүлнэ. Нэгэниинь: эдеэ хоолой зүйлнүүдээр, хүдөө ажахын түүхэй эдлэлээр ороноо найдамтайгаар хангадаг болохо, тиихын тулада хэзээ бүхэндэ хүсэд нөөсэнүүдтэй байха. Хоёрдохинь: городой болон хүдөөгэй ажабайдалые материальна ба культурно-ажаhуудалай эрхэ нүхэсэлнүүдээр дүтэ болгохо замаар саашадаа дабшаха, энэ хадаа манай программна эрилтэ болоно.

Энэ хоёр уг зорилго хадаа экономическа болон политическэ гол шухала удха шанартай байна. Энэ хоёр уг зорилго хадаа ленинскэ аграрна политикые зохёохы ёhоор хүгжөөhэн, партийна заабаринуудай удхыень тодорхойлно. Эдэ заабаринууд хадаа колхозно таряашадай, хүдэлмэришэн ангиин үндэhэн аша туhада хүсэдөөр харюусана, саг болзороор шалгалта гаранхай, бүгэдэ арадай hайшаалда хүртэнхэй. Энэ ямар удхатайб гэхэдэ — эдэ уг зорилгонууд зүб байна ха юм. Энэ ямар удхатайб гэхэдэ — парти саашадаашье энээниие ударидалга болгон абаха байна.

Бидэ хадаа бодото байдал баримталагшад гээшэбди. Хүдөө ажахын үйлэдбэриие шанарайнь талаар эрид гахын тула саг, ажал, туйлай ехэ мүнгэ hомолхо гэжэ бидэ hайн мэдэнэбди. Тиихэдэ тиитэр, гол тү ёhоной түүхын шэнжэтэй хэдэ хэдэн шалтагаанууд бидэнэр имагтал hүүлэй үедэ ехэ мүнгэ зөөри hомо халаабди. Совет засагай бүхы жэлнүүдэй турша ажахыда капитальна хэрэгтэ hомологдоhон гурбан зуу миллиард түхэригhөө 213 миллиард түхэригынь хоёр табан жэлдэ үгтэhэн байха юм.

Хүдөө ажахыда капитальна хэрэгтэ hомологдо гэн зөөри гол түлэб гурбан шэглэлдэ зорюулагдан гаа:

Механизаци. hүүлэй арбан жэл соо колхоз боло зууд гурба миллион үлүүтэй трактор ба орооло таря даг 900 мянган комбайн, нэгэ миллион найман зуу ашаанай болон тусхай автомобильнуудые, олон м түхэригтэ хүдөө ажахын бусад техникэ абаhан Хүдөө ажахыда ажалайнь али бүхы оньhон хү зэбсэгжэлгэ хоёр дахин ургаа.

(Үргэлжэлэлынь 3-дахи нюурта).

НҮХЭР Л. И. БРЕЖНЕВЭЙ ЭЛИДХЭЛЭЙ ҮРГЭЛЖЭЛЭЛ

(Үргэлжэлэл. Эхининь 1, 2-дохи нюурнуудта).

Мелиораци. 6,4 миллион гектар уһалууриин газар, 8 миллионһоо дээшэ гектар хатаагдаһан газар эдлүүриин болгоо. Газар һайжаруулха талаар бусад ехэ ехэ хүдэлмэри хэгдээ.

Химизаци. 1966 онһоо 1976 он хүрэтэр үтэгжүүлгэ хэрэглэгэ 2,8 дахин, ургамалнуудые хамгаалха химическэ бодосуудай хоёрһоо үлүү дахин ехэ болоо.

Эдэ бүгэдэн хадаа хүдөө ажахые экономикын үндэр хүгжэлтэ һалбари болгохын тулада үндэһэ һуури — бата бэхи, епотой үндэһэ һуури байгуулха арга олгоо. Энээнэй үрэ бидэ мэдэгдэмээр үрэ дүнгүүдые абажа байнабди. Табан жэлэй туршада оросһото ургамалнуудай ургаса 1,4 дахин ехэ болоо. Ниитын ажахыда ажалай бүтээсэ 58 процентээр дээшэлээ. Нэгэ хүндэ хүдөө ажахын продукциин үйлэдбэрилгэ бүхыдөө дүрбэнэй нэгэ хубяар шахам ургаа, энэ хадаа ороной хүн зоной 23 миллион хүнөөр олошорһон үедэ туйлагдаһан байха юм.

Нүхэдүүд! Туйлаһан амжалтануудые сэгнэхэ зуураа, бидэ болбол мүнөөнэй эрхэ байдалда хүдөө ажахын техникээр, үтэгжүүлгээр, али бүхы зэбсэгжэлгээр түгэс байха хэмжээень хангахын тулада үшөө олон юумэнэй хэгдээгүйень мэдэжэ байнабди. Тиимэһээ зорилго юуб гэхэдэ, партиин зохёоһон хараа шугамые саашададаашье тиимэл тогтонгоор хэрэг дээрэнь бэелүүлхэ шухала. Бидэ эгээл итгэнэбди. Шэнэ табан жэл соо хүдөө ажахын хүгжэлтэдэ 171 миллиард түхэриг зорюулхаар хараалагдана, тайлбарилан хэлэхэдэ, үнгэрөөшэ табан жэлэйхидэ орходоо 41 миллиард түхэрнгөөр үлүү ехэ болоно. Съездын делегадууд, манай парти хадаа Центральна Комитедэй иимэ хараа шугамые дэмжэхэ гэжэ этигэнэб.

Колхоз болон совхозууд хадаа юһэдэхи табан жэлдэ 307 миллион тонно үтэгжүүлгэ абаһан байгаа һаа, арбадахи табан жэлдэ 467 миллион тонно үтэгжүүлгэ абаха юм. Техникээр хангалга 1,5 дахин ехэ болохо. Тиихэ мүртөө мүнөө үндэр бүтээсэтэй, олон янзын техникээр хангагдаха. Хүдөө ажахын тараалангай ажахыда нэгэдхэмэл ниитэ механизаци түлэб түгэсхэхэ, газар тараалангай бусад һалбаринуудта, тэрэшэлэн мал ажахыда механизациин хэмжээе ехээр дээшэлүүлхэ арга боломжодо дүтэрхы болгохо

Мелиоративна хүдэлмэринүүдэй хэмжээн ургаха юм. Мүнөө дотор хэгдээд байһан юумэндэ, уһалагдадаг ба хатаагдадаг 25 миллион үлүүтэй гектар газарта табан жэл соо 9 миллион гектар нэмээгдэхээр хараалагдана. Хараранхэтэ бэшэ нютагуудта мелиораци хэхэ хүдэлмэри ехээр эмхидхэгдэхэ байна. Ороной европейскэ хубиин урда зүүн-урда нютагуудта, Дунда Азида, Казахстанда услалгын томо томо шэнэ түхеэрэлгэнүүд байгуулагдаха юм. Энэ хадаа тон ехэ хэрэг гээшэ. Уһалагдадаггүй газарнуудһаа, уһалагдадаг газар дээрэһээ түрүү ажахынууд хэдэ хэдэн дахин ехэ ургаса ургуулжа абана. Тэдэнэй дүй дүршэлые хэрэглэн, кадрнуудые бэлдээд, хаана яанагүй иимэ үрэ дүнгүүдые туйлаха хэрэгтэй.

Үнгэрэгшэ табан жэлэйхитэй сасуулжа үзэбэл, хүдөө ажахын продукци абаха жэлэй дунда зэргын хэмжээе 14—17 процентээр ехэ болгохоор хараалагдажа байһыень таанад мэдэжэ байнат. Эгээ шухала зорилго хадаа ороһо тарина үйлэдбэриин ургалта болоно. Энэ хадаа хүдөөгэй механизаторнуудай, бүхы колхознигуудай, совхозой хүдэлмэрилэгшэдэй хүдэлмэриин габшагай участок болоно. Ороһо тариан жэлэй дунда зэргынь суглуулбарие адагынь 35 миллион тонноор ехэ болгохо шухала. Энээнииe туйлахаар этигэлтэйбди. Үнгэрэгшэ табан жэлэй зарим жэлнүүдтэ ургаса бидэнэй суглуулһамнай мэдээжэ. Хэрбээ бүхы нөөсэнүүдые хэрэглээд байбал, бүришье ехэ ургаса туйлажа болохоор ха юм.

Ороһо тарая ехээр абадаг болохо зорилго тусхайлан табихэ зуураа, бидэ болбол хүдөө ажахын бусадшье ургамалнуудта анхаралаа багаар хандуулха зэргэгүйбди. Сахарна свекло, хлопок, овощ болон фруктнуудые нилээд ехээр абаха хэрэгтэй. Эндэ жэжэ юумэн үгы — хартофель һонгиноор һэлгэжэ болохогүй, ургамалай тоһые тоһоной шүүһэөр һэлгэжэ болохогүй; совет хүнэй стол дээрэ бүхы юумэн дууһан байха ёһотой. Энээниие хангаха гээшэ хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй сэхэ уялгань болоно.

Мал ажахын талаар олон юумэн хэгдэхэ болоно. Эршэтэй арга методуудые үргэнөөр нэбтэрүүлхэ, адууһа мал шубуудай ашаг үгэлгэ дээшэлүүлхэ, тоо толгойень нэмэгдүүлхэ хэрэгтэй. Тэжээл хадаа мал ажал хүгжөөхэ гол һууринь болоно гэжэ дахин тэмдэглэхэ дуран хүрэнэ. Тиимэһээ тэжээлэй ургамалнуудай ургасые дээшэлүүлхэ, бэлшээрнүүдэлан ба бэлшээриин газарые һайжаруулха томо томо хэмжээ ябуулганууд бэелүүлэгдэхэ ёһотой. Тэжээлнүүдые бэлдэхэ, буйлуулха ба хэрэглэхэ мүнөөнэй технологидо шэлжэн орохо, холимол тэжээл бүтээн гаргадаг промышленностиие эдэбхитэйгээр хүгжөөхэ хэрэгтэй.

Нүхэдүүд! Хүдэлмэриин гол шэглэлнүүдэй үе залгамжалга хэр байбашье, хүдөө ажахын үйлэдбэриие эрид ехээр хүгжөөхэ тушаа партиин абаһан хараа шугам соо табан жэл бүхэнэй өөрын онсо илгаатай байдаг. Мүнөө хүдөө ажахын материально-техническэ үндэһэ һууриин бэхижэхэ тума тэрэнэй ашаг үгэлгые дээшэлүүлхэ, шанарайнь бүхы үрэ дүнгүүдые һайжаруулха гэһэн зорилго ехэ шухалаар табигдана.

Энэ хадаа түбхын түрүүндэ кадрнуудай харюусалгые, үүсхэлые ехэ болгохо, гүрэнэй һомолһон мүнгэ зөөри болон материальна нөөсэнүүдэй эгээл ехэ ашаг үгэхэ, колхоз болон совхозуудай дотоодын нөөсэнүүдые эрхимээр хэрэглэхэ тухай анхарал оролдолго гаргаха гэһэн зорилго табина. Иимэ нөөсэнүүд бии бшуу.

Бидэ мянгаад манай түрүүшүүлэй хүдэлмэринь ехэ ашагтайгаар энээн тухайда гэршэлжэ үгэнэ. Тэдэнэй олонхинь энэ зал соо һууна бшуу. Бүхы орон соогоо мэдээжэ болоһон хүдөө ажахын үйлэдбэриин тиимэ мастернууд, Терентий Семенович Мальцев, Александр Васильевич Гиталов, Турсуной Ахунова, Михаил Иванович Клепиков, Лейда Пеэдо, Николай Васильевич Бочкарев болон бусад съездын делегадуудай дунда бии. Иимэ хүнүүдэй бүри олошоржо байһань һайн байна. Һайн ба шадамар бэрхэ ажал хадаа уларилай муу эрхэ байдалдашье гайхамшагта үрэ дүнгүүдые туйлаха арга боломжо олгодог байһые эдэ нүхэдэй ажал хэрэгээрээ харуулна.

Газарта хүндэгүйгөөр хандадаг, техникэ болон үтэгжүүлгэ муугаар хэрэглэдэг ушарнуудай үшөө тохёолдодог байһаниие бидэнэр харангүй байха ёһогүйбди, эрхэгүйбди. Хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй харюусалгын мэдэрэлые дээшэ болгохын тулада съездын трибуна дээрэһээ энээн тухай хэлэхэ хэрэгтэй.

Үйлэдбэриин хэмжээнэй түргэн ургалта хангаха, ажахынуудай хоорондо хамжаа нэгэдэл ба агропромышленна холбоо барисаа тогтооһоной үндэһэ һуури дээрэ үйлэдбэриие мэргэжүүлһэнэй ба томодхоһоной ашаар ажалай бүтээсэ горитойгоор дээшэлүүлхэ, продукциин өөрын үнэ сэн доошоруулха ехэ арга боломжонуудай бии байһан тухайнь Молдавиин дүй дүршэл, Россин Федерациин, Украинын, Белоруссиин, мүн зарим бусад республикануудай, хэдэ хэдэн областьнуудайнь дүй дүршэл харуулна. Тиимэ хадань энэ хараа шугамые эдэбхитэйгээр бэелүүлхэ хэрэгтэй. Манай эмхидхэлэй хүдэлмэри, түсэблэлгэ, экономическа түшэг тулгууринуудые хэрэглэлгэ хадаа түрүү энэ хэрэгтэ али болохоор туһалха ёһотой.

Хүдөө ажахын ашаг үгэлгэ дээшэлүүлхэ гээшэ, саашадаа, ямар эрилтэ хэнэб гэбэл, тодорхой олон тоото зорилгонуудые шиидхэхэ зуураа, үлэмжэ түргэнөөр, горитойхон ашаг үгэмэ асуудалнуудые шиидхэлгэдэ анхаралаа, мүнгэ зөөри хандуулха болонобди. Эндэ бодожо үзэмөөр юумэн бии. Энээнтэй дашарамдуулан, ажабайдалай, эсэгэ ороной болон дэлхэйн **практикын табижа** байһан зарим шухала асуудалнууд дээрэ тогтохомни.

Тэдэнэй нэгэниинь — энэ хадаа селекци ба хүрэнгын үрэһэ тарилга хүгжөөлгэ болоно. Мэргэжэлтэдэй сэгнэлтэнэй ёһоор, һайнаар, мүнөө үеын гуримаар эмхидхэгдэһэн хүрэнгын үрэһэ бии болгохо гээшэ ургасые адагынь 20 процентээр дээшэлүүлхэ байна. Энэ хадаа нэмэжэ абтаһан хэдэн арбаад миллион тонно ороһо тариан, мүн хүдөө ажахын бусад продукци ха юм. Энэ хадаа һүтэй ба мяха ехэтэй шэнэ үүлтэрэй адууһа мал, шубуудые бии болгохо хэрэгтэ хабаатай. Һайн үүлтэрэй мал — энэ хадаа мал ажалай продукци ехэ болгохоһоо гадна, мүн тэжээл тон ехээр арьбалха гэһэн удхатай, энэ хадаа хүдөө ажахыда ажалай болон материальна гаргашануудые бодотоор хороохо гэһэн удхатай.

Мүнөөдэр, минеральна үтэгжүүлгэнүүдые бидэнэй ехэ түргэнөөр үйлэдбэрилжэ байха үедэ тэрэниие таарамжатайгаар хэрэглэхэ шухала. Тиигэхын тулада үтэгжүүлгэнүүдые зөөхэдөө, хадагалжа байхадаа гээлтыень хороомоор, тэдэнэй шанарые һайжаруулмаар хэдэ хэдэн хэмжээнүүдые хараалхын хажуугаар агротехническэ алба хэдэг һалбариие зүбөөр, тодорхойгоор эмхидхэхэ, ажахы бүхэнэй онсо илгаануудые хараада абажа, ургасынь эгээл ехэ ургалта туйлаха арга олгомоор, тиимэ һалбари эмхидхэхэ хэрэгтэй.

Хүдөө тосхон гээшэ машинануудаар, орёо оньһон түхеэрэлгэнүүдээр олон болонхой. Энэнь ямар удхатайб гэбэл, хүдөө ажахыда инженерно-техническэ албанай хэрэг һайжаруулха зорилго тэрэшэлэн тон шухала болонхой.

Хүдөө ажахые мэргэжэлтэй кадрнуудаар бэхижүүлхэ талаар һүүлэй жэлнүүдтэ бага бэшэ юумэн хэгдээ. Зүгөөр дунда ба доодо шатануудта энэ асуудал хурса зандаа байһаар. Отделенинүүд, бригаданууд ба фермэнүүдэй хүтэлбэрилэгшэдые һайнаар бэлдэдэг болохо хэрэгтэй. Хэдэ хэдэн областьнуудта механизаторнууд, юрын мэргэжэлтэй бусад хүдэлмэрилэгшэд дуталдана, энэнь гүрэндэ ехэ үнэтэй болоно. Хүдэлмэриин энэ шухала участогта эгээл ехэ анхарал хандуулмаар байна.

Хүдөө ажахын туйлаад байһан хэмжээнь, ойрын жэлнүүдтэ бүри туйлагдаха хэмжээнь хүдөө ажахын үйлэдбэри эмхидхэлгэ ба ударидалга һайжаруулха эрилтэ хэнэ. Энэ хадаа орёо оньһон хэрэг гээшэ. Эндэ бэлэн заабаринууд үгы ха юм. Зүгөөр энэ хэрэг эрхилхэ шухала, яахадааб гэхэдэ, үйлэдбэри болон ударидалгые зүбөөр эмхидхэһэнһээ олонхидоо манай оролдолгонуудай амжалта дулдыдадаг байна. Энэ хадаа хүдөө ажахын өөрынь һалбаринуудта хабаатай. Энэ хадаа тэрэнэй хүгжэлтые бусад һалбаринуудтай, хүдөө тосхондо техникэ, үтэгжүүлгэ, холимол тэжээл үгэдэг, барилга хэдэг, хүдөө ажахын продукци бэлэдхэдэг, тушаан абадаг, хадагалдаг ба буйлуулдаг һалбаринуудтай тэрэнэй холбоотой байха хэрэгтэ хабаадана. Эндэ бидэ хадаа олохон ушарнуудта зургаануудай бэе бэеһээ таһаранги байха ябадалтай, түсэблэлгэдэ үзэгдэдэг алдуунуудтай тохёолдонобди, энэ хадаа ехэхэн гээлтэ ушаруулна.

Сэхэ холбоотой промышленностиин һалбаринуудтайгаа хүдөө ажахын үйлэдбэриин-экономическа талаар харилсан туһалалсалгые һайжаруулхаар — бүри горитойхоноор һайжаруулхаар саг ерээ, бүхы агропромышленна нэгэдхэмэл бүлэгые хүгжөөлгэдэ нэгэ ниитэ, бүгэдэ гүрэнэй ёһоор хандаха саг ерээ гээшэ ха.

Нүхэдүүд! Бидэ, коммунизм байгуулагшад хадаа хүдөө ажахыда баһа нэгэ ондоо талаһаань — тойрон байгааша юумые хамгаалха талаһаань хандаха ёһотойбди. Энэ хадаа имагтал промышленностиин урда байһан асуудал бэшэ. Тарьяашан ба малшанай ажал — энэ хадаа удхаараа хүнэй хэрэгсэлнүүдые хангахын тулада байгаалиие, бидэниие тойрон оршогшо бодото юумые хэрэглэхэ гэһэн удхатай.

Зүгөөр байгаалиие элдэб янзаар хэрэглэжэ болохо байна бшуу. Өөрынгөө һүүлээр хүндэ харша, үрэжэлгүй, амидаралгүй дайдые үлөөжэ болохо байна, — хүн түрэлтэнэй түүхэ үсөөн бэшэ иимэ жэшээнүүдые мэдэнэ бшуу. Нүхэдүүд, байгаалиие һайжаруулха, бодото бүхы хүсэнүүдээ гүйсэдөөр һалбаруулхыень байгаалида туһалха хэрэгтэй бшуу. «Һалбаран сэсэглэгшэ хизаар» гэһэн бүгэдэндэ мэдээжэ юрын үгэ бии ха юм. Хүнүүдэй эрдэм һургаалай, дүй дүршэлэй, энэрхы хандалгатай, байгаалида үнэхөөрөө дуратай байһан ушар үзэсхэлэнтэ юумэ бии болгоһон газарнуудые тиигэжэ нэрлэдэг. Энэ хадаа манай, социалис зам гээшэ. Тиимэ болохолоороо, бидэ болбол туйлай ехэ, саг үргэлжэ хүдэлжэ байдаг хамгаалгын эмхидэл гээшэ, байгаалиин бодото баялигуудые дэлгэрүүлэгшэ гээшэ гэжэ хүдөө ажахые хараха ёһотойбди. Тэрэ анхаралыемнай байгаали бидэндэ хүсэдөөр харюулха байха.

Парти хадаа хүдөө ажахые саашаданъ дэбжүүлхэ гээшэ ниитэ гүрэнэй, ниитэ арадай шухалын шухала зорилго мүн гэжэ харана. Энэ зорилгые шиидхэлгэдэ экономикын бусад һалбаринууд ёһотой оруулалта оруулха зэргэтэй.

Полинууд болон фермэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэд хадаа партиин аграрна политикые хэрэг дээрэнь бэелүүлхын түлөө тэмсэлэй түрүү зэргэнүүдтэ ябаһан байна, ябанашье. Тэдэнэй ажалынь хүнгэн бэшэ, тэдэнэр хадаа үүрэй хираанһаа боро хараан болотор хүдэлдэг гэжэ хэлсэгдэдэг ха юм. Бидэ бултадаа, парти ба арад хадаа хүдөө тосхонуудай ажалшадта ехэ һайн даа гэжэ хэлэхэ бүрин үндэһэ баримтатайбди. Урдамнай байһан үнэхөөрөө туйлай ехэ зорилгонуудые шиидхэлгэдэ тэдэнэй амжалта туйлахыень хүсэжэ, съездын нэрэһээ юрөөхыемни зүбшөөгыт.

Арадай хэрэглэлэй эд товарнуудые улам ехээр үйлэдбэрилхэ, худалдаа наймаа болон хүн зониие ажаһуудалай талаар хангалгые һайжаруулха

Нүхэд! Ажалшадай ажабайдал һайжаруулха хэрэг элдэб эд товарнууд болон туһаламжануудаар хүн зоной эрилтэ хэрэгцээнүүдые бүри дүүрэнээр хангаха хэрэгһээ таһаршагүй. Ажалшадай мүнгэн олзын дээшэлэлгэ ажалшадай бодото байдалай һайжаралтые харуулна бэшэ ха юм. Тингээдшье хэдэн эд товар, хангалга, ажаһуудалай талаар үсөөн тэды туһаламжын үзүүлэгдэдэг ушар ажалые материальна талаар урмашуулха арга боломжые доошолуулна. Эгээл тиимэһээ хүдөө ажахые саашадань дэбжээхэтэсэ хамта «Б» бүлэг гэгдэдэг промышленностиин һалбаринуудые хүгжөөлгэ айхабтар ехэ удха шанартай гэжэ парти тоолодог.

Мүнөө эдэ һалбаринуудай хүгжэлтые заншалта ёһоор, хуушан жэшүүрээр сэгнэхэ болоо һаа, мүнөө нилээд ехэ амжалтанууд туйлагдаа гэжэ хэлэхэ дүүрэн эрхэтэйбди. Табан жэлэй туршада хүнгэн болон эдеэ хоолой промышленностиин хэдэн зуу шэнэ предприяти баригдаа. Эдеэ хоолой, илангаяа промышленна эд товарнууд хүн зондо һураггүй ехээр худалдагдадаг болоо. Культурна ажаһуудалай эд бараагаар болон удаан хэрэглэгдэдэг эд товарнуудаар хүн зоной хангагдалга нилээд дээшэлээ.

Теэдшье «Б» бүлэгэй һалбаринуудтахи байдал үшөөл хангалтагүй гэжэ Центральна Комитет тоолоно. Ургасын муу байһанһаа хүдөө ажахын түүхэй эд дуталдажа, хүнгэн ба эдеэ хоолой промышленностиин хэдэн үйлэдбэринүүдэй хэрэглэгдэһэн тоо баримтанууд туйлагдаагүй байха юм. Гэбэшье гол шалтагаан энэ бэшэ. Бидэнэр тус асуудалые бүри үргэнөөр, бүри гүнзэгыгээр табиха ёһотойбди. Хүн зоной үдэр бүриин хэрэгцээнүүдые хангаха хэрэгтэй холбоотой бүхы ажал хүдэлмэридэ эрид ондоогоор хандадаг болохо, бүтээгдэдэг эд товарнуудай болон үзүүлэгдэдэг туһаламжануудай тоогой болон шанарай талаар эрид хубилалта туйлаха гэжэ XXIV съезд дээрэ хэлэгдэһыень таанад һананат. Энэ зорилгые гүйсэдөөр дүүргэжэ шадаагүйбди гэжэ мэдэрхэ баатай болонобди. Хүнгэн промышленностиие бушуу түргэнөөр хүгжөөхынгөө хажуугаар «Б» бүлэгые болон хангалгын һалбариие түргэнөөр хүгжөөжэ үшөөл һураадүй байнабди.

Эндэ хэн түлөө харюусалгые олон эмхинүүд дааха ёһотой. Манай гүрэнэй түсэблэлгын болон ажахын органууд хүнгэн, эдеэ хоолой промышленность болон хангалгын һалбариие хүгжөөхэ гэжэ үшөөл ехэ оролдолго гаргаагүй гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй. Эдэ һалбаринуудые хүтэлбэрилхэ гэжэ найдагдаһан министрнүүд, тэрэшэлэн шэнэ предприятинуудые саг соонь ашаглалгада оруулха талаар уялгаяа дүүргээгүй, эдэ һалбаринуудые үндэр шанартай түхеэрэлгэ болон түүхэй эдээр хангаагүй нюурнууд эндэ зэмэтэй. Тобшоор хэлэхэдэ, арадай хэрэглэмжын эд товарнуудые үйлэдбэрилгэ гээшэ ямар нэгэн гол бэшэ, удха шанар багатай зүйл гэжэ харадаг ябадалые үшөөл бүгэдэ дабажа шадаагүй байха юм. Энэ болбол айхабтар ехэ политическэ, экономическа удха шанартай хэрэг, партиин программна хараа түсэбүүдые дүүргэлгэтэй сэхэ холбоотой гэжэ бүгэдэ зон үшөөл ойлгоодүй байна.

Тиимэһээ иимэ тобшолол хэхэ ёһотойбди: «Б» бүлэгэй һалбаринуудтахи капитальна барилгада, мүн тэдэниие хангадаг үйлэдбэринүүдтэ, худалдаа наймаанда болон хангалгын һалбарида улам ехэ мүнгэ зөөри һомолхо зуураа, экономикын энэ хубиин хүгжэлтые түсэблэдэг, тэрэниие хүтэлбэрилдэг хүнүүдтэ улам шанга эрилтэ табигдаха ёһотой.

Парти хараалһан шугамһаа хадуурхагүй. «Б» бүлэгэй һалбаринуудта мүнөө үгтэһэн түсэбтэ даабаринууд эгээн бага хэмжээтэй гэжэ тоолохо ёһотойбди. Жэл бүриин түсэбүүдые тодорхойлходоо, эдэ һалбаринуудай ургалтые түргэдхэхэ шухала. Арадай хэрэглэмжын эд товарнуудые үйлэдбэрилгэдэ ехэ нөөсэнүүд бии. Эндэ республика, хизаар болон областьнуудай, предприяти болон министерствэнүүдэй үүсхэл эдэбхиеэ гаргаха тон үргэн арга боломжонууд бии гээшэ. Продукциин шанар һайжаруулха, сорт янзыень олошоруулха талаар айхабтар ехэ арга боломжонууд бии. Жэшээнь, нёдондо 700 миллион шахуу паар арһан гутал гэхэ гү, али хүн бүхэндэ гурба шахуу паар хүртэхөөр гутал оёгдоһон байгаа. Гэбэшье хүн зоной гутал абаха хэрэглэмжэнь гүйсэд хангагданагүй. Энэ юун дээрэһээ болоноб гэхэдэ, гутал үсөөдэнэ бэшэ, харин һайн шанартай, модно гутал дуталдана. Мүн элдэб янзын бүдэй, оёмол хубсаһанай болон элдэб жэжэ эдлэлнүүдэй, ажаһуудалай техникын, мебелиин болон бусад продукциин талаар иимэрхүү байдал үзэгдэнэ. Худалдаа наймаанда, ниитын эдеэ хоолдо, ажаһуудалай талаар хангалгада хүдэлмэриин шанарые бүри һайжаруулха, хэрэглэгшэдтэ, тэдэнэй эрилтэнүүдтэ бүри ехэ анхарал хандуулха гээшэ тон шухала болонхой.

Эдэ һалбаринуудтахи байдалда, түсэблэлгын болон үйлэдбэри эмхидхэлгын шанарта, хүдэлмэрилэгшэдые бэлдэхэ арга методүүдтэ, тэдэнэй ажаллаха эрхэ байдалда партийна, совет болон ажахын органууд хододоо гол анхаралаа хандуулжа байха ёһотой. Тиигээд «Б» бүлэгэй предприятинуудта мүнөөнэй эрдэм ухаан болон конструкторска ухаалалгын туйлалтануудые нэбтэрүүлэнгүйгөөр, хүнгэн болон эдеэ хоолой промышленностиин, худалдаа наймаанай болон ажаһуудалай хангалгын техническэ үндэһэ һуурие бэхижүүлэнгүйгөөр «Б» бүлэгые тогтууритайгаар дэбжээхэбди, эд товарнуудай болон туһаламжануудай шанарые һайжаруулхабди гэжэ найдажа болохо аал? Хүндэ промышленностиин предприятинуудта арадай хэрэглэлэй эд товарнуудые бүтээн гаргаха гээшэ урдынхидал адли шухала удха шанартай байханъ элитэ. Тиин иимэ эд товарнуудые үйлэдбэрилхэ талаар тогтоогдоһон түсэбүүдые элдэб шалтаг дурдан, дүүргэдэггүй хүтэлбэрилэгшэдһөө парти шангаар асууха байна.

Арадай хэрэглэмжын эд товарнуудые бүтээн гаргадаг промышленностиин һалбаринуудта, худалдаа наймаанда, ниитын эдеэ хоолдо, хангалгын һалбарида миллион хахад үлүүтэй коммунистнууд болон 3 миллион комсомолшууд, хамта дээрээ 40 миллион шахуу хүн ажаллана. Нүхэд, таанадһаа, танай ажалһаа совет хүнүүдэй байдалай һайжаралга, урма һанааниинь ехээр дулдыдаха байнал гэжэ тэдээндээ хандан хэлэхэ дуран хүрэнэ. Энээн тухай һанажа ябагты. Бүри һайнаар, үүсхэл ехэтэйгээр ажаллагты, түрүүшүүлһээ жэшээ абагты. Иигэжэ хүдэлмэрилхыетнай партимнай таанарые уряална, энээниие таанарһаа хүлеэнэ.

Гадаадын экономическа холбоо хүгжөөлгэ

Гадаадын экономическа холбоо хүгжөөхэ гээшэ ажахын гол шухала асуудалнуудай дунда улам ехэ удха шанартай боложо байнхай. Энэ хадаа манай арадай ажахын түргэнөөр ургаһанай, мүн дэлхэй дээрэ боложо байһан ехэ хубилалтануудай, эб найрамдалай болон түгшүүрил һуларуулха политикын амжалтын сэхэ үрэ дүн мүн.

Гадаадын экономическа холбоон хадаа политическэшье, экономическашье зорилго шиидхэлгэдэ туһа болохо аша үрэтэ зэбсэг мүн гэжэ бидэнэр тоолонобди. Экономическа нэгэдэлгын замаар дабшахадамнай, социализмын оронуудай хани нэгэдэлэй түгэс хүсэн, бата жагсаалынь улам бэхижэнэ. Хүгжэжэ байгаа оронуудтай харилсан ажаллалга тэдэнэй экономико болон ниитын ажабайдалые түрүү ёһоор шэнэдхэн хубилгахада туһа болоно. Эсэстэ, капиталис оронуудтай бэелүүлэгдэдэг экономическа болон научно-техническэ холбоон эбтэй эетэйгээр зэргэ оршолгын политикын материальна үндэһэ һуурие үргэдхэн батадхана.

Орон бүхэнэй баялигһаа болон туйлагдаһан экономическа хэмжээнһээнь дулдыдангүйгөөр, орон бүхэнэй хүгжэлтын тулада уласхоорондын ажалай хубаариие улам ехээр ашаглаха гээшэ манай үеын онсо өөрэ зүйлнүүдэй нэгэн мүн. Бусад гүрэнүүдтэл адли бидэшье гадаадын экономическа холбооной ашаар олдоһон булюу һайн зүйлнүүдые ашаглахые эрмэлзэн ажахын зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэхэ, саг алмаха, тэрэшэлэн үйлэдбэриие улам аша үрэ ехэтэй болгохо, эрдэм ухаан болон техникын дэбжэлтые түргэдхэхэ талаар нэмэлтэ арга боломжонуудые олохо гэжэ оролдонобди.

Гадаадын экономическа ажал ябуулгада хабаатай бусадшье, бүри ехэ асуудалнууд бии юм. Түүхэй эд гү, али элшэ хүсэн тухай асуудал, эгээл дэлгэрэнги аюултай үбшэнүүдые усадхаха, оршон тойронхи байгаалиие хамгаалха, замбуулиниие эзэмдэхэ, дэлхэйн океанай баялигые ашаглаха гэхэ мэтэ бүхэдэлхэйн удха шанартай асуудалнууд бүри мүнөө яһала шухала болонхой. Хожомоо эдэ асуудалнууд арад бүхэнэй ажабайдалда, бүхы уласхоорондын харилсаанда улам ехэ нүлөө үзүүлдэг болохо юм. Социализмын бусад оронуудтал адли манайороншье бүхы хүн түрэлтэнэй аша туһада хабаатай эдэ асуудалнуудые шиидхэхэ хэрэгһээ хажуу тээ байжа шадахагүй.

Нүхэд, гадаадын политическэ холбооe хүгжөөхэ, гүнзэгырүүлхэ талаар партиин хараа шугамые тодорхойлжо байгаа гол политическэ болон экономическа ушар шалтагаанууд иимэ байна.

Юһэдэхи табан жэлдэ хараалагдаһанда орходоо энэ талаар нилээд ехэ юумэн туйлагдаа. Гадаадын худалдаа наймаанай хэмжээн 1970 ондо 22 миллиард түхэриг болоод байгаа һаа, 1975 ондо 51 миллиард түхэригтэ хүрэһэн байна. Промышленностиин элдэб һалбаринуудай хоёр мянга шахуу предприятинуудта — илангаяа химидэ, автомобиль бүтээлгэдэ, хүнгэн болон эдеэ хоолой промышленностьда хэрэгтэй бүрин хүсэд түхеэрэлгэ абтаһан байна. Гадаадаһаа манай худалдан абадаг бүхы юумэнэй табанай хоёр хубинь арадай хэрэглэлэй эд товарнууд, тэдэниие үйлэдбэрилхэ түүхэй эд байгаа юм.

Мүн манай ондоо оронуудта худалдадаг эд товарнууд улам ехэ болоо. Тиихэдээ бидэнэр гансал түүхэй эдүүдые бэшэ, харин олон янзын машина түхеэрэлгэ, тэрэ тоодо атомна реакторнуудые, электрогенераторнуудые, самолёдуудые, станогуудые ондоо оронуудта олоор худалдаабди. Советскэ Союз хилын саана хэдэн зуун промышленна предприятинуудые барилгада хабаадаа.

Арбадахи табан жэлдэ гадаадын худалдаанай эрьесые нилээд ехэдхэхэ гэжэ хараалагдана. Манай экономическа холбооной эгээл шухала шэглэл болохо социализмын оронуудтай бэелүүлэгдэхэ экономическа холбоо харилсаан тухай би хэлээ һэм. Мүнөө капиталис дэлхэйтэй экономическа харилсаа хүгжөөхэ зарим юрэнхы асуудалнуудта тогтохом.

Нэгэдэхи асуудалынь гэхэдэ, гадаадын худалдаа наймаае улам аша үрэтэй болгохо, тэрэнэй байгууламжа болон тэнсүүриень һайжаруулха хэрэгтэй. Элдэб янзын түүхэй эд саашададаашье манай гадаадада худалдаха нилээд ехэ зүйлнай байха юм. Тиимэһээ эгээл олзотой түүхэй эдүүдые улам ехэ болгохо, худалдагдадаг түүхэй эдые улам һайнаар болбосоруулха шухала. Энээнтэй хамта болбосоруулдаг промышленностиин продукциие улам ехэ хэмжээгээр гадаадада худалдадаг болохо хэрэгтэй. Тиихын тулада гадаадын дэлгүүринүүдтэ ехээр асуугдадаг эд товарнуудые улам ехээр бүтээн гаргаха, үрдилдөөтэ тэмсэлдэ амжалтатайгаар оролсохынь тулада шанарыень һайжаруулха шухала. Гадаадаһаа манай абадаг эд товарнууд тухай хэлэбэл, экономикын үмэнэ табигдаһан гол зорилгонуудые шиидхэлгэдэ ашаг үрыень дээшэлүүлгэдэ тэдэ эд товарнууд бүри ехэ туһаламжа үзүүлдэг болохо ёһотой.

Ондоо ехэ асуудал гэхэдэ, гадаадын экономическа холбооной шэнэ түхэл маягуудые хүгжөөлгэ болоно. Энээнэй ашаар юрын худалдаа наймаанай хэмжээнһээ үлүү гаража, арга боломжоёо улам үргэдхэжэ, тон ехэ аша үрэ абаха ёһотойбди. Би эндэ продукцяар тоосохо хэлсээ баталха тухай хэлэнэб. Ушар юуб гэхэдэ, гүйсэд манай гүрэнэй зөөри болохо предприятинууд гадаадын фирмэнүүдтэй хамта байгуулагдана. Бидэндэ тэдэнэр зээли, түхеэрэлгэ, лицензинүүдые үгэнэ, харин бидэнэр тэдэнэйнь түлөө эдэ гү, али бусад предприятинуудта бүтээгдэһэн продукциингаа зарим хубяар тоосодог байхабди. Мүнөө түүхэй эд болон хүсэд эдлэл болоодүй зүйлнүүдые бүтээдэг һалбаринууд тушаа гол түлэб иимэ хэлсээнүүд баталагдана. Гэбэшье мүн ондоо һалбаринуудааршье тиимэ хэлсээнүүдые хэхээр болоо гээшэ ха. Тэрээндэ болбосоруулгын промышленностиие оруулха, үйлэдбэриин талаар харилсан ажаллаха шэнэ арга замуудые бэдэрхэ ёһотойбди.

Продукцяар тоосохо тухай хэлсээнүүдые саашадаа улам олоор баталхын тулада тэдэниие бэелүүлхэ бүхы эмхинүүд — гансал гадаадын худалдаанай организацинууд бэшэ, харин промышленна министерство болон предприятинууд, илангаяа барилгашад харюусалгаяа дээшэлүүлхэ ёһотой. Проектээр хараалагдаһан предприятинуудые болзор соонь барижа ашаглаха, эрхим шанартай продукци гаргаха гээшэ үйлэдбэриин холбоо харилсаае олзотойгоор бэелүүлхэ шухала эрхэ нүхэсэлнүүд мүн.

Өөрынгөө гадаадын экономическа политикые бидэнэр аха дүү орснуудай политикануудтай холбонобди. Европодо аюулгүй байдал болон холбоо харилсаа тогтоохо тухай зүблөөнэй түгэсхэлэй хэлсээе дүүргэлтэ болгон, Экономическа туһаламжын совет СЭВ-эй гэшүүн-оронуудай правительствануудай зүгһөө Европын экономическа нэгэдэлдэ хандажа, хуулита харилсаа тогтоохо дурадхал оруулһан байна. ЕЭС-эй Министрнүүдэй Совед тэ холбоо харилсаанай үндэһэ һуури тухай хэлсээнэй проект дамжуулагдажа, эдэ хоёр эмхинүүдэй болон тэдээндэ ородог оронуудай тэгшэ эрхэтэйгээр харилсан ажаллаха таатай зохид эрхэ байдал олгохо арга зам хараалагдаһан байна. Бидэнэр иимэ хэлсээ бэелүүлхээр бэлэмди.

Гадаадын экономическа холбоо харилсаан дотор политика болон экономико, дипломати болон аралжаа наймаан, промышленна үйлэдбэри болон худалдаа наймаан нэгэн бүхэли болон холболдоно. Тиимэ болохолоороо, тэдэ бүхы асуудалнуудые үргэлжэ дээрэнь хамтадхан шиидхэхэ, хүтэлбэрилхэ ёһотойбди. Тиихэдээ бүхы зургаануудай хүсэлэл оролдолгые нэгэдхэхэ, манай политическэ болон ажахын аша туһые холбохо ёһотойбди. Партиин Центральна Комитет энэ шухала асуудалые эгээл тиигэжэ табина.

Экономико хүтэлбэрилгые, ажахын захиргаае шэнэ эрилтын ёһоор эрхилхэ

Нүхэдүүд! Үнэн зүб политикын, зүб хараа бодолой тодорхойлогдоод байхада, ажал хэрэгэй амжалтань эгээн түрүүн эмхидхэлгэһээл болохо юм гэжэ В. И. Ленин заадаг һэн. Тиимэ политика, тиимэ хараа бодол манда бии. Тиихэлээрээ эмхидхэхэ, энэ үгые үргэн удхатайгаар хэрэглэжэ хэлэбэл, экономико хүтэлбэрилгэеэ саашадань нарижуулха гээшэ гол шухала хэрэг болоно.

Һүүлэй үедэ энэ асуудал партиин ЦК-да, правительствада оло дахин зүбшэн хэлсэгдээ. Хэдэ хэдэн тогтоолнууд баталагдаһан, нилээд зэргын бодото үрэ дүнгүүд туйлагдаһан байна. Жэшээлбэл, промышленностиин хэдэ хэдэн һалбаринуудые хүтэлбэрилхэ гол шухала схемэнүүд зохёогдон баталагдаад байна, үйлэдбэриин болон промышленностиин улам томо нэгэдэлнүүд байгуулагдана. Мүнөө бага бэшэ дүй дүршэлтэй болоод байхадаа, урагшаа дабшаха шэглэлэйнгээ бүри һайнаар тодорхойлогдоод байхада, бидэ ажахынгаа захиргаае улам түргэнөөр шэнэдхэн эмхидхэжэ шадахабди, эмхидхэхэ ёһотойшьебди. Юрэнхыдөө иимэ зорилго табигдана. Энэ зорилгоёо дүүргэхын тулада ажахы хүтэлбэрилгын гол талануудые хараада абаһан, хоорондоо нягта холбоотой хэдэн олон хэмжээ ябуулгануудые хараалан зохёожо, бодото дээрэнь бэелүүлхэ болонобди.

Түбхын түрүүндэ **түсэблэлгые** горитойгоор **һайжаруулха** шухала. Манай орон экономикые түсэбэй ёһоор хүтэлбэрилхэ замда эгээн түрүүн ороһон байна. Олон тоото ондо ондоо гүрэнүүд энэ орёо онол арга хэрэглэхэ талаар манһаа һургаал абадаг, мүнөөшье абана. Зүгөөр түсэблэлгын хүдэлмэриие улам һайжаруулха, энэ хүдэлмэриие манай ажахын шэнэ хэмжээнтэй, шэнжэ шанартай, сагай шэнэ эрхэ байдалтай зохилдуулан тааруулха зорилго бидэнэйшье урда мүнөө табигдаад байна.

Эндэ табигдаһан зорилгонууд эли байна. Гэбэл, ниитэ гүрэнэй тон шухала программа бэелүүлгэдэ хүсэ шадалаа, нөөсэ баялигаа элсүүлэн хабаадуулха. Һалбаринуудай болон нютаг нютагуудай хүгжэлтые, холын хараата ба үдэр бүриин зорилгонуудые улам шадамараар тааруулан бэелүүлхэ, экономикын тэнсүүритэйгээр хүгжэлгэ хангаха зорилгонууд болоно. Эдэ зорилгонуудые бэелүүлхын тулада түсэб зохёодог ба ажахын зургаанууд ехэ юумэ хэхэ зэргэтэй. Экономическа эрдэмэй оролдолго шэнжэлгэнүүдые хэрэглэхэ, мүнөөнэй научна методүүдые, тэрэ тоодо экономикодо тоо бодолго хэрэглэлгын методүүдые нэбтэрүүлхэ, автомадай туһаламжаар хүтэлбэрилгые ашаглаха арга боломжонууд эндэ ехэ бии.

Захиргаанай болоод эгээн түрүүн түсэблэлгын ажал ябуулгань **арадай ажахыда туйлагдаха эсэсэй үрэ дүнгүүдтэ** зорюулагдаха ёһотой. Экономикымнай хүгжэхэ, орёо болохо тудам иимэ эрилтэ илангаяа шухала боложо байна, юундэб гэбэл, эсэсэй эдэ үрэ дүнгүүд хадаа олон тоото хоорондуурхи хубинуудһаа, һалбаринууд соохи, һалбаринуудай хоорондын элдэб орёо холбоонуудһаа улам ехээр дулдыдадаг болонхой. Иимэ эрхэ байдалда ажал хэрэгые ганса гансаараа шиидхэдэггүй хоорондуурхи үрэ дүн туйлахые дан ехээр оролдоод, гол шухала юумэеэ — эсэсэйнгээ үрэ дүнгүүдые бэлэхэнээр харааһаа алдажа болохо юм. Нүгөө талаһаа, хоорондуурхи ямар нэгэн хубинуудта шухала зэргын анхарал табяагүй һаа, ехэ хүсэл оролдолго, мүнгэ зөөри гаргашалжа олоһон эсэсэйнгээ, дүнгүүдэйнгээ аша үрые багадхан муудхаажа болохо байна. Теэд манда иимэ ушарнуудай үсөөн бэшэ дайралдадагынь гэмшэлтэй.

Жэшээнь, һайн шанартай, гоё хубсаһа хэрэгсэдэг хүн зоной эрилтые хангахын тула гүрэмнай хлопок (хүбэн), нооһо, хэмэл утаһа улам үргэнөөр үйлэдбэрилэн абажа, ехэ гарза гаргаша хэнэ. Зүгөөр гоёожо оёдог машинануудай, мүн будагуудай муу шанартай байһан дээрэһээ, тэрэшэлэн бүд нэхэдэг, хубсаһа хунар оёдог промышленностиин гээгдэжэ ябаһан дээрэһээ эсэсэй үрэ дүн нилээд бага болодог байна. Булад шудхалга орон доторнай жэлһээ жэлдэ ехэ болоно. Теэд худалдан абагшадтамнай эсэсэй эсэстэ булад хэрэгтэй бэшэ, тэрээгээр хэгдэһэн тусгаар юумэнүүд хэрэгтэй ха юм. Хабтайлгаһан түмэрөөр олон янзын зүйлнүүдэй хэгдэдэг болоол һаа, металлайнь һайн шанартай байгаал һаа, машина бүтээлгые ехээр хүгжөөгээл һаа, хэрэглэгшэднай тиимэ хэрэгсэлнүүдые абажа шадаха юм. Шухала янзын түлишэ, нефтехимиин зүйл болгожо абаха, бүри ехээр газаашань гаргажа худалдаха зорилгоор буйлуулагдаагүй нефтиеэ ашаглахын орондо тэрэнэймнай нилээд ехэ хубинь мазууд болгогдон шатаагдажа байгаа һаань, иимэ нефть абалгые дээшэлүүлхэдэ үрэ гараха юумэниинь ээлтэй ха юм даа.

Үйлэдбэриимнай эсэсэй зорилгонь ниитэ зоной эрилтэ хангаха хэрэг мүн гэжэ мил мэдэжэ байхаһаа гадна, энээн дээрэһээ бодото тобшололнуудые хэхэ ёһотой. Түүхэй эд, материал, машина, түхеэрэлгэнүүд тухай гү, али арадай хэрэглэмжын эд товарнууд тухай хэлэгдэнэ гү, өөрэгүй — үйлэдбэридөө нүлөөлхэ арга эд хэрэглэгшэдтэ үргэнөөр олгохо ябадал тэдэ тобшололнуудай нэгэниинь болоно. Энэ талаар ажахын захиргаанай олон хубинуудынь горитой ехээр һайжаруулагдаха ёһотой байна.

Хүдэлмэриин ондоо нэгэ шэглэлынь гэхэдэ, ажахын тоосоон, ашаг олзо, үнэ сэн, шагнал мэтын **экономическа урмашуулгын, аргануудые бүри шадамараар хэрэглэхэ ябадал мүн.** Ондоогоор хэлэхэдэ, министерствэнүүдэй, нэгэдэлнүүд болон предприятинуудай хүдэлмэриие, нэн түрүүн эдэ зургаануудай хүдэлмэриин аша үрые, шанар сэгнэлгын эшэ үндэһэн болгошо бүхы баримтануудаа улам тодорхой һайн болгохо ёһотой. Эдэ баримтанууд хадаа хүдэлмэрилэгшын ашаг туһые предприятиин ашаг туһатай нэгэн адли болгохо зэргэтэй. Тиихэ зуураа эдэнэй ехэ түсэб абажа (тэрэнээ заатагүй дүүргэхые), нөөсэ зөөриеэ алмахые, өөрынь үнэ хямдаруулхые, энээнтэй нэгэн хамта шэнэ янзын бүтээл бүри түргөөр хэжэ гаргадаг болохые, һайн шанартай, элдэб янзын зүйл бүтээхые оролдохо ябадал туйлаха хэрэгтэй.

Договорой уялга дүүргэдэггүй, доодо шанартай юумэ бүтээдэг, нөөсэ зөөри муугаар ашагладаг аад, түрүүшүүлэй нэрэ зүүжэ ябадаг ахир хүтэлбэрилэгшэдэй гаргадаг али бүхы арга мэхые элирүүлэн зайсуулха хэрэгтэй. Энээнэй тулада олон янзын материальна болон моральна бодото урмашуулга хэрэглэхэ, тэрээнтэй хамта мүн түсэб, договорой журам эбдэһэнэй түлөө шанга хэмжээнүүдые абажа байха ёһотой.

Оронойымнай урда табигдаһан экономическа болон социальна зорилгонуудые хараадаа абажа, ажалай түлбэриин, нормо тогтоолгын гурим һайжаруулха хэрэгтэй. Хүдэлмэриин энэ харюусалгата һалбариин түлөө сэхэ харюусадаг гүрэнэй зургаануудай үүргэ дээшэлүүлэгдэхэ зэргэтэй.

Экономико хүтэлбэрилгэеэ һайжаруулгын баһа нэгэ тон шухала һалбари гэхэдэ, **эмхидхэлэй байгууламжые, хүтэлбэриин аргые нарижуулан һайжаруулха ябадал болоно.** Демократическа централизмын хоёр гол ёһые хоюулыень нэгэн доро бэхижүүлхэ болонобди. Нэгэ талаһаа централизмые хүгжөөхэ, тингэжэ гансал захиргаанайнгаа ба нютагайнгаа тала хараха гэһэн эрмэлзэлгэ болюулха хэрэгтэй. Нүгөө талаһаа, демократизмын гол ёһонуудые, нютагаархидай үүсхэлые хүгжөөхэ, тингэжэ дээгүүрхи хүтэлбэрилэгшэдые элдэб жэжэ ажалһаа сүлөөлжэ, шиидхэбэринүүдые шууд түргөөр абаха ябадал хангаха хэрэгтэй.

Мүн олон ондоо бусад асуудалнуудай тухайдашье бодожо үзэхые ажабайдал баадхана, эринэ. Жэшээлбэл, Баруун Сибирьтэ хэгдэһэн юумые бидэ үндэрөөр сэгнэнэбди. Гэбэшье ажал хэрэгэй улам һайнаар эмхидхэгдэһэн байгаа һаа, бүришье ехэ амжалта туйлагдаха һэн. Ямар юумэн болоноб гэжэ хаража үзыт. Бодото дээрээ гансал зорилго дүүргэдэг дүрбэн захиргаанай гол мүрэнэй флот, барилгын болон хангалгын олон зургаанууд Баруун Сибирьтэ хүдэлнэ. Тэдэнэр Москвада арбаһаа үсөөн бэшэ министерствэнүүдтэ хандадаг. Харгалзагшадаар олон байна гэжэ харанат. Теэд дутуу дунданууддыншье баһал ехэ юм. Үйлэдбэриин хамтадхал багатай, бутархай жэжэ байдаг ушар хадаа дэмы гаргаша, үрилтэдэ оруулдаг, ехэ ехэ зорилгонуудые шиидхэхэ хэрэг удааруулна.

(Үргэлжэлэлынь 4-дэхи нюурта).

НҮХЭР Л. И. БРЕЖНЕВЭЙ ЭЛИДХЭЛЭЙ ҮРГЭЛЖЭЛЭЛ

(Үргэлжэлэл. Эхэниинь 1—2—3-дахи нюурнуудта).

Ниитэ гүрэнэй удха шанартай һалбаринууд хоорондын ба нютагай шухала зорилгонуудые үргэлжэдэнь шиидхэхэ арга метод нарижуулан һайжаруулха тухай асуудал табиха саг ерээ гэһэн тоошолол тэдэ баримтануудһаа үндэһэлэн гарана. Түсэблэлгые зохёолгоһоо эхилээд, бодото дээрэнь бэелүүлгэ хүрэтэр хүдэлмэриин бүхы шатануудыень хараалһан нэгэн бүхэли, дээрэһээ үгтэдэг программануудые эндэ табиха хэрэгтэй болоно. Ямар нэгэн программын хэмжээн дотор хүсэл оролдолгые зохилдуулан тааруулха, бүрин харюусаха тусгаар зургаануудай, тусгаар хүнүүдэй алишье ушартай байхань шухала. Нэгэ түрэлэй бүлэг һалбаринуудые (жэшээнь, түлишын-энергетическэ, транспортна, хүдөө ажахыдахи продукци үйлэдбэрилхэ, буйлуулха гэхэ мэтын һалбаринуудые) хүтэлбэрилхэ гурим байгуулха тухай асуудал мүн лэ шиидхэгдэхэ ёһотой болоно. Энээнэй хажуугаар министерствэнүүдэй үүргэ харюусалгые дээшэлүүлхэ, үйлэдбэриин нэгэдэлнүүдые байгуулжа, тэдэнэй ажал ябуулгые һайжаруулха хүдэлмэри түгэсхэхэ хэрэгтэй.

Юрэ хэлэхэдэ, эмхидхэлэй асуудалнуудай гол удхань нимэ: шухала зэргын эрхэтэй байгаад, тэдэнэйнгээ хэмжээндэ бүримүһэн харюусаха зуураа, хүн бүхэн өөрынгөө хэхэ ажал хэрэг хэжэ байха ёһотой. Үдэр бүри үзэгдэдэг юрын энэ дүрим болбол мүн лэ хүтэлбэрилхэ эрдэм шадабариин, онол аргын эгээн шухала үндэһэ һуурин болоно.

Хүгэлбэрилгые һайжаруулгын бүхы хүдэлмэридэ саг болзорой ушар хараада абтаха зэргэтэй. Энэ хадаа түсэблэлгын талаар абабал: мүнгэ зөөриин хажуугаар мүн элдэб түсэблэлгэнүүдые бэелүүлхэ болзор тон наринаар хараада абтаха, эгээн түргэнөөр аша туһа харюулма али нэгэн арга шэлэжэ олохо гэһэн удхатай юм. Урмашуулгын талаар: саг алмаһанай түлөө урмашуулха, саг дэмы гээһэнэй түлөө шанга хэмжээ абаха. Эмхидхэлэй талаар: үлүү һалбаринуудые, хойрог үзэгдэлнүүдые зайсуулан болюулха, шиидхэбэринүүдэй дары абтаха ябадал хангаха гэһэн удхатай юм.

Центральна Комитет болбол хүтэлбэрилгын гуримые, ажахы зонхилолгын тогтонижоһон арга методые яаража, бодомжогүйгөөр шэнэдхэн хубилгаха ябадал буруушаадаг байна. Юумэ отолхо тайрахынгаа урда тээ зоной дунда хэлсэдэгэй ёһоор долоо дахин бэшэ, харин найма гү, али бүри арба дахин хэмжэхэ хэрэгтэй. Зүгөөр, зүб хэмжэжэ абаал һаа, арадаймнай хододоо хүгжэдэг ажахы мүнөөнэй ажахын гуримай хэмжээнтэй таарахаяа болёо гэжэ ойлгоол һаа, энэ гуримаа эрид шууд һайжаруулха хэрэгтэй. Энэ хадаа Министрнүүдэй Соведэй, Госпланай, ажахын түбэй зургаануудай бэелүүлхэ сэхэ шууд уялга мүн.

Эдэ асуудалнуудаар дурадхалнуудые хойшолуулангүй түргөөр бэлэдхэхэ ёһотой. Тиимэһээ экономико хүтэлбэрилгэеэ һайжаруулха хэмжээе эгээн шухала арга боломжомнай гээшэ гэжэ тоолохо эрхэтэйбди. энээнһээ байтагай тиигэжэ тоолохо уялгатайшьебди. Эдэ арга боломжонуудые хэрэглэбэл, арбадахи табан жэлые амжалтатайгаар бэелүүлхэдэмнай, эгээл ойрын жэлнүүдтэ аша нэмэри абахадамнай туһалха байна.

* * *

Нүхэдүүд! Манай орон хэзээдэшье экономическа болон научно-техническэ нимэ ехэ хүсэтэй байгаагүй юм. Бидэнэр мэргэжэл ехэтэй нимэ олон кадрнуудтай хэзээдэшье байгаагүйбди. Бидэ партиингаа зохёохы ёһоор бодомжолон согсолһон ажахын байгуулалтын нимэ баян дүй дүршэлдэ энээнэй урда тээ хэзээдэшье түшэглөөгүйбди.

Эдэ бүгэдэ хадаа ленинскэ партиин хүтэлбэрилдэг совет арадай баатар оролдолгын ашаар байгуулагдаһан үнэтэ баялиг мүн. Энэ баялигые хэр зэргээр хэрэглэһэнэй түлөө, үзэгдөөгүй ехэ үргэн дэлисэтэй зорилгонуудые оронойнай үмэнэ табиха арга олгодог асари ехэ шэнэ арга боломжонуудаа хэр хүсэдөөр ашаглаһанай түлөө бүгэдэн бидэ харюусаха болонобди. Нүхэдүүд, саашадаа орёо бэрхэтэй, ехэ ажал хүдэлмэри хэхэ байнабди. Теэд энэ хүдэлмэреэ манай партиин, манай арадай нэрэтэй түрэтэйгөөр бэелүүлжэ шадаха, газар дэлхэй дээрэхи түрүүшын коммунис общество байгуулгын түүхэдэ шэнэ гайхамшаг хуудаһа бэшэхэ байһаниинь дамжаггүй.

III.

ПАРТИ ХҮГЖЭЛТЭ ТҮГЭС СОЦИАЛИЗМЫН ҮЕДЭ

Нүхэдүүд! Советскэ Союзай Коммунис парти Ленинэй зааһан хараа шугамаар дабшан ябаа гэжэ үнгэрэгшэ табан жэл этигэмэ тодоор гэршэлэн харуулаа. Манай парти болбол хүдэлмэришэн ангиин, бүхы ажалшадай, бүхы арадай политическэ ударидагшань байһан үүргэеэ нэрэтэй түрэтэйгөөр бэелүүлнэ. Партимнай научна ёһоор уридшалан мэдэдэг шадабаринь, бодото зүб политика бэелүүлдэгынь, коммунизм байгуулха зорилгонуудые шиидхэлгэдэ олониитэ зоной эршэ хүсэ элирүүлэн зорюулжа шададагынь дахин харагдаа.

Манай парти марксизм-ленинизмын, пролетарска интернационализмын революционно тугые дээрэ үргэжэ ябана, түүхэтэ зорилгоёо нэрэтэй түрэтэйгөөр бэелүүлнэ, коммунис нангин зорилгонуудай илан мандахын түлөө эсэшэгүйгөөр тэмсэнэ.

1. Партиин саашадаа хүгжэлгэ. Кадра тухай политикын асуудалнууд

Тоосоото үе соо партимнай саашаа ургажа, бэхижэжэ байгаа. Ленинэй тогтооһон партийна байдалай гуримые, партийна хүтэлбэрилгын гол ёһые сахиһанай үндэһөөр партимнай зэргэнүүдэй үзэл сурталай, эмхидхэлэй нэгэдэл улам бата болоо. XXIV съездын һүүлээр 2,6 миллион шахуу хүн КПСС-тэ абтаа. Мүнөө үедэ партидамнай 15 миллион 694 мянган коммунистнууд бии. Тэдэнэй 41,6 процентнь хүдэлмэришэд, 13,9 процентнь колхознигууд, 20 процент шахуунь техническэ интеллигенциин түлөөлэгшэд, 24 гаран процентнь эрдэм наукын, литература, искусствын ажал ябуулагшад, гэгээрэлэй, элүүрые хамгаалгын, хүтэлбэриин захиргаанай хүдэлмэрилэгшэд, сэрэгэй нүхэд оолоно.

Партиин ургаһаниие, тэрэнэй шанар улам һайжаруулха тушаа хүдэлмэрине тодорхойлон харуулха зуураа, нимэ гол шухала зүйлнүүдтэ тогтожо хэлэхэ хүсэлтэйб. Хүгжэлтэ түгэс социализмын эрхэ байдалда, Коммунис партимнай бүхы арадай парти болоод байхадаа, ангиингаа шэнжэ шанарые огто гээнэгүй. КПСС болбол шэнжэ шанараараа хүдэлмэришэн ангиин парти байһан, байнашье. Мүнөө партида орогшодой 58 процентнь хүдэлмэришэд гэжэ бидэнэр гүнзэгы хананги байнабди. Энэ хадаа хуули ёһон мүн, энэ хадаа хүдэлмэришэн ангиин эзэлдэг хүтэлбэрилхы үүргые харуулна гээшэ.

Тоосоото үе соо партида абтагшадай тоодо колхознигууд 11 процентнь болоно. Партиин зэргые колхознигуудаар ходо олошоруулжа байха гээшэ хүдэлмэришэн анги таряашад хоёрой холбоо барисаа улам бэхижүүлхэ хэрэгтэ зорюулагдана.

Партиин кандидадта абтагшадай 9 процент тухайнь — мастернууд, халаанай инженернүүд, участогай начальнигууд, агрономууд, зоотехнигүүд болон үйлэдбэридэ сэхэ хабаададаг бусад хүнүүд болоно. Тиихэлээрээ юрэнхыдөө КПСС-тэ абтагшадай 80 процент шахуунь ниитын ажабайдалай гол һалбаринь бологшо материальна үйлэдбэридэ хабаадалсадаг хүнүүд болоно.

Арадай ажахын мэргэжэлтэдэй, багшанар, врачнуудай, эрдэм наукын, литература, искусствын ажал ябуулагшадай дундахи партийна хүнүүдынь нилээд олошороо. Тухайлбал, мүнөө 4—5 мэргэжэлтэн бүхэнэй нэгэниинь коммунист юм. Энэ һайн гээшэ. Юундэб гэбэл, научно-техническэ эрид хубилалта хэхэдэ, арад зоной соёл болбосоролые өөдэнь үргэхэдэ совет интеллигенци угаа ехэ үүргэтэй байна бшуу.

Партида орогшо шэнэ хүнүүдэй тон олонхинь гэхэ гү, али гурбанай хоёр үлүүтэй хубинь комсомолшууд болоно. КПСС-тэ залуушуулай бүри олоороо ородог болоһониинь юу харуулнаб гэбэл, партиин хүгжэхы хүсэниинь барагдашагүй, манай залуу үетэн коммунизмын үзэл сурталда гүн ехээр этигэн найдадаг гэжэ эли тодоор гэршэлнэ.

Гушан жэл соо КПСС-эй гэшүүдэй тоо гурба дахин шахуу олошороо. Тэрэнэй гэшүүдэй тоогой саашадаашье олошорхонь элитэ. Энэ хадаа социализмын үедэ хүгжэдэг ниитын хүгжэлтын бүхы ябасаһаа, партиин хүтэлбэрилхы үүргын, тэрэнэй нэрэ хүндын улам ехэ боложо байдаг ябадалһаа эшэ үндэһэтэй жама ёһон мүн. Зүгөөр КПСС тоогоо дан түргөөр олон болгохо гэжэ оролдоногүй. Ленинэй үгөөр хэлэхэдэ, ямар нэгэн ашаг олзо хаража бэшэ, харин коммунизмын түлөө шэн зоригтойгоор ажаллахын тула партида ороһоноо бодото дээрээ баримталан харуулһан лэ хүнүүдые КПСС өөрынгөө зэргэдэ абадаг байна.

Саашаа дабшаха бүреэ, улам ехэ зорилгонуудые партиин шиидхэхэ тудам, эхин партийна организацидаа, суг хүдэлдэг бүхы зондоо хүндэтэй болоһон, үйлэдбэридэ, ниитын ажабайдалда эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг хүнүүдые партида абахаяа бүри ехээр оролдожо байха ёһотойбди. Энэ зорилгоор кандидадай стажай удха шанарые дээшэлүүлхэ шухала. Партиин гэшүүнэй кандидадай политическэ болон ажал хэрэгэй шанарые, тэрэнэй марксистско-ленинскэ хүмүүжэлгые али бүхы талаһаань шалгажа үзэхэ ябадалда тон наринаар хандаха хэрэгтэй. Коммунист бүхэн суртал бодол түгэс байха, партиин эдэбхитэй тэмсэлыэ, коммунизм байгуулагшадай түрүү зэргэдэ жагсагша байха ёһотой гэжэ бидэ мартаха ёһогүйбди.

КПСС Ленинэй захяагаар яажа, партиин гэшүүнэй нэрэ хүндэ дээшэлүүлхын тулада бүхы хүсөөрөө оролдоно. XXIV съездын шиидхэбэреэр партийна документнүүдые һэлгэһэн ябадал энэ хэрэгтэ шухала үүргэтэй байгаа. Энэ һэлгэлгын үедэ табигдаһан зорилгонууд дүүргэгдээ гэжэ хүсэд баримтатайгаар хэлэхэдэ болохо байна. Энэ һэлгэлгэ хадаа урдаа табигдаһан зорилгонуудые дүүргэхын түлөө тэмсэхэдээ, коммунистнуудай, партийна организацинуудай улам эдэбхитэй болоходонь туһалаа.

Коммунистнуудай бэе бэедээ бүри эрилтэтэйгээр хандадаг болоһониинь, партийна организацинуудта устав эбдэгшэд тушаа эбсэшэгүй шангаар хандадаг болоһониинь тэрэ һэлгэлгын шухала үрэ дүн мүн. Партийна организацинууд нимэ үндэһэ баримталдаг байгаа: документнүүдые һэлгэлгэ — партиие сэбэрлэхэ гэһэн ябадал бэшэ. Тиихэ зуура, коммунистын нангин үндэр нэрэ зэргэдэ таарахагүй хүнүүд партида бү байг гэжэ партийна организацинууд наринаар шалгажа байгаа. Документнүүдые һэлгэхэ үедэ 347 мянган хүн партийна шэнэ билетүүдые абаагүй. Эдэ хэд бэ гэхэдэ, партийна байдалай ёһо гуримһаа хазагайрдаг, журам эбдэдэг, партийна организацитай холбоогүй болоһон хүнүүд мүн.

Нүхэд! Мүнөө манай парти болбол хүсэн түгэлдэр, томо ехэ нэгэдэл мүн. Партиин зэргэдэ союзна республиканудай компартинуудай 14 ЦК, 154 крайком, обкомууд, 10 окружком, 4243 горком, райкомууд оролсоно, 390 мянган эхин организацинууд бии, эдэнэй 150 мянганиинь промышленностиин, барилгын, транспорт болон холбоо холбооной предприятинуудта, колхоз, совхозуудта, үйлэдбэриин бусад предприятинуудта хүдэлмэрилнэ. Партиин эдэ бүхы хубинуудай эмхи журамтайгаар, эдэбхи үүсхэлтэйгээр, зорилго түгэлдэрөөр ажаллаха ябадалай али зэргэ шухала байһые таанар өөһэдөө һайн мэдэнэт. Партийна ажабайдалай ленинскэ гуримые, партийна хүтэлбэриин гол ёһые, демократическа централизмын гуримые эрид шууд хэрэглээл һаа, тиимэ һайнаар ажаллаха ябадал туйлажа болохо юм. Эдэ гуримуудые, гол ёһонуудые аршалан хамгаалхадаа, эдэниие хазагайруулагшадай урдаһаа тэмсэхэдээ, партимнай хододоо шууд сэхэ байдаг юм. Энэ талаар XX съездын шиидхэбэринүүд ехэ удха шанартай байгаа. Мүнөө тэрэ съездын үнгэрһөөр хорин жэл гүйсэжэ байна. Партийна ажабайдалай ленинскэ гуримые, партийна ажабайдалай гол ёһонуудые бэхижүүлэн хүгжөөхэдэ ЦК-гай октябрьска (1964 оной) Пленумэй, партиин XXIII—XXIV съезднүүдэй шиидхэбэринүүд ехэ удха шанартай байгаа. Парти доторой демократиие сэхэ шууд хүгжөөхэ, партиин гэшүүн бүхэн тушаа бүри эрилтэтэйгээр хандаха гэдэг ленинскэ эдэ гол ёһонууд үнгэрһэн шатамнай бэшэ юм. Энэ хадаа мүнөөшье партимнай хүгжэхэ үндэһэ һуури мүн.

Партийна байгуулалтын асуудалнуудаар XXIII—XXIV съезднүүдэй үгэһэн заабаринуудые бэелүүлгэ хадаа парти доторой демократиие, хамтадаа хүтэлбэрилгые улам дэлгэрүүлхэдэ туһалаа, партиин эмхидхэлэй онол шадабарие, ажал хүдэлмэриинь арга методые хүгжөөхэдэ туһалаа. Съездын урдахана болоһон тоосоото-һунгуулиин кампаниин үедэ энэнь илангаяа тодоор харагдаа.

Эхин парторганизацинуудай тоосоото-һунгуулиин суглаануудта 94 гаран процент коммунистнууд хабаадалсаа, суглаанда байлсаһан дүрбэн хүн бүхэнэй нэгэниинь үгэ хэлээ гэхэдэ эли болоно. Суглаанууд, конференцинүүд, съезднүүд болбол коммунистнуудай оролдосо шадабаритай, ехэ эдэбхитэй, хүсэд һайн шанартай байһые, шүүмжэлгэ ба өөрыгөө шүүмжэлгын үндэр хэмжээндэ хэгдэдэг болоһые онсо харуулаа. Коммунистнууд болбол XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ тушаа партиин һунгагдадаг зургаануудай хүдэлмэрие шууд сэхээр сэгнээд, саашанхи зорилгонуудаа тодорхойлоо.

Тоосоото-һунгуулиин кампани хэблэлдэ, радиогоор ба телевидени үргэнөөр харуулагдаһан байна. Тиигэжэ коммунистнуудай үмэнэ партийна комитедүүдэй хэһэн тоосоон бодото дээрээ ажалшадай үмэнэ хэһэн тоосоон болоо. Энэ гүн ехэ удхатай гээшэ. Арадһаа нюуха нюуса гэжэ партида байхагүй. Партиин хэрэгүүд ба түсэбүүд тухай бүхы совет хүнүүдэй мэдэжэ байхыень, тэдээн тушаа өөһэдынгөө һанамжатай байхыень парти үнэн сэдьхэлһээ хүсэнэ.

Партийна зэргэнүүдэй бата ехэ нэгэдэлтэй байһаниинь суглаанууд, конференцинүүд болон съезднүүд дээрэ элеэр харуулагдаа, партиин жэнхэни хараа шугам, Центральна Комитедэй ба тэрэнэй Политбюрогой бодото ажал ябуулга гүйсэдөөр, нэгэн һаналаар һайшаагдаа.

Нүхэдүүд! Совет обществын эршэтэ хүгжэлтэ улам бүри ехэ далайсатай боложо байһан коммунис байгуулалта, уласхоорондын оршондо эрхилэгдэжэ байһан манай ажал ябуулга хадаа **экономико болон соёл болбосоролой хүгжэлтые, хүн зоной хүмүүжэлые партиин зүгһөө хүтэлбэрилхэ хэрэгые саг үргэлжэ дээшэлүүлхэ, ниитэ зоной дунда ябуулагдадаг эмхидхэлэй ба политическэ хүдэлмэрие һайжаруулха** шанга эрилтэ табижа байна.

Тоосоото үедэ Центральна Комитет, ЦК-гай Политбюро болон Секретариат эдэбхитэйгээр, ехэ эршэмтэйгээр хүдэлмэрилөө.

Энэ үе соо Центральна Комитедэй арбан нэгэн пленум болоһон байна. Партиин, бүхы оронойнай ажабайдалай тон шухала асуудалнууд тэндэ шиидхэгдээ. 1972, 1973, 1974, 1975 онуудай декабрь һарада болоһон пленумүүд онсо ехэ удха шанартай байгаа. Экономикын шухала шухала асуудалнуудые тодорхойгоор согсолон шэнжэлжэ, бүхы партидаа харуулаад, эдэ пленумүүд хүсэл эршээ эгээл ехээр хандуулха хэрэгтэй зорилгонуудые түрүүшын ээлжээндэ табиһан байна. Хэдэ хэдэн пленумүүд дээрэ гадаадын политическэ асуудалнууд харагдаа. Жэшээнь, 1972 оной майда болоһон Пленум шахардуу шанга байдалые һуларуулхын түлөө тэмсэлэй тон харюусалгатай, шиидхэхы гэжэ хэлэмээр сагта бидэнэй урда табигдаһан асуудалнуудые зүбшэн хэлсэһэн байна. Тиихэдэ, нүхэдүүд, таанар һанана бээзэт, манда США-гай президент анха түрүүшынхиеэ ерэхэ болоод байгаа; зүгөөр Вьетнамдахи дайн түлэг дундаа ябажа байгаа. Хэсүүшэг байдал тохёолдоод байһан юм. Пленумэй абаһан шиидхэбэринүүд гол шухала удха шанартай, бодото дээрээ бэелүүлэгдэмээр байжа, үнэн зүб хараа шугам тодорхойлһон байгаа гэжэ бүхы хойшонхи үе саг харуулаа. Манай гүрэнэй гадаадын экономическа ажал ябуулгын асуудалнуудые 1973 оной апрельдэ болоһон Пленум дээрэ табиһаниинь шухала удха шанартай байба.

Центральна Комитедэй Политбюро бүрин түгэс, эршэмтэй ажал ябуулга эрхилжэ байгаа. XXIV съездын һүүлээр үнгэрһэн саг соо тэрэнэй 215 заседани хэгдээ. Политбюро хадаа промышленностиин, хүдөө ажахын, капитальна барилгын, гүрэнэй ба ажахын захиргаанай бүхы хуби шатануудта хүтэлбэрие шэнэдхэн һайжаруулгын асуудалнуудые хододоо зүбшэн хэлсэжэ байгаа. Арад зоной һуудал байдалые һайжаруулха талаар XXIV съездын хараалһан хэмжээнүүдые бэелүүлхэ хэрэгтэ онсо анхарал хандуулагдажа байгаа. Партиин доторой, соёл сурталай хүдэлмэрие һайжаруулгын үндэһэн шухала асуудалнууд хододоо зүбшэн хэлсэгдэжэ байгаа. Гадаадын политическэ ажал ябуулгын, оронойнгоо хамгаалха хүсые бэхижүүлгын асуудалнууд Политбюрогой хүдэлмэридэ ехэ һуури эзэлнэ.

Центральна Комитедэй Секретариат үнгэрһэн саг соо 205 заседани хэжэ, партийна организацинуудай ажал ябуулгые, кадрнуудые шэлэжэ олохо ба хубаарилан табиха хэрэгэн асуудалнуудые хододоо зүбшэжэ байгаа. Абтаһан шиидхэбэринүүдэй дүүргэлтые хинаха ба шалгаха хэрэгтэ тэрэ урданайхида орходоо холо ехэ анхарал табяа.

Центральна Комитет хадаа нютагуудтахи партийна организацинуудай дүй дүршэлые анхаралтайгаар шэнжэлэн үзэжэ, согсолон бүридхэжэ байгаа. Хэдэ хэдэн союзна республиканудай компартинуудай ЦК-гай, крайкомууд болон обкомуудай, горкомууд болон райкомуудай ажал ябуулга зүбшэн хэлсэгдээ һэн. Экономикые хүтэлхэ партийна хүтэлбэрие тэдэнэй ямараар бэелүүлжэ байһан тухай, эмхидхэлэй политическэ болон үзэл сурталай, хүмүүжүүлгын хүдэлмэрие ямараа ябуулжа байһан тухайнь хэлсэгдээ һэн. Олониитын ажалай эдэбхи хэшээлэй дүй дүршэл мүн лэ нарин һайнаар согсолон шэнжэлэгдэһэн байна. Москвагай ба Ленинградай, Украинын ба Казахстанай, Ураалай ба Белоруссиин, Дунда Азиин ба Прибалтикын, Закавказиин ба Молдавиин партийна организацинуудай, ажалшадай коллективүүдэй, болон түс түс ажалшадай олон үнэтэ үүсхэлнүүд һайшаан дэмжэгдэжэ, бүхы орон соо үргэнөөр дэлгэрүүлхые дурадхагдаһан байна.

Хамтаараа хүсэд һайнаар зүбшэн хэлсэһэнэй һүүлээр Центральна Комитедэй, тэрэнэй Политбюрогой болон Секретариадай абаһан шиидхэбэринүүд партийна организацинуудта тодо тодорхой хараа шэглэл заажа, эли тодо заабаринуудые үгэжэ, тэдэнэй хүдэлмэрие һайжаруулһан байна.

Нүхэдүүд!

Олониитэтэй манай партиин, тэрэнэй Центральна Комитедэй холбоо барисаа барижа байһан тон шухала холбооной нэгэниинь хадаа ажалшадай бэшэгүүд болоно. Тиимэ бэшэгүүд улам бүри олоор орожо байна, тиигэжэ совет хүнүүдэй ниитын эдэбхиин ургажа байһаниие харуулна. Партиин политикые дэмжэжэ байһан тухай, партиин болон гүрэнэй ажабайдалай үндэһэн шухала олон асуудалнуудаар һанамжанууд тэдэ бэшэгүүд соо хэлэгдэнэ.

Ажалшадай бэшэгүүд дотор бэшэгдэһэн анхаралда абамаар бүхы юумэнүүд тухай Центральна Комитедтэ хододоо дуулгагдажа байдаг. Эгээл шухала дурадхалнууд ба һанамжанууд ЦК-гай Политбюро болон Секретариат дээрэ харагдадаг, тогтоолнууд болон хуулинуудые зохёон гаргахада хараада абтадаг байна. Мүнөө боложо байгаа съездын материалнуудые бэлэдхэхэ үедэ тэдэнэй олонхинь мүн лэ хэрэглэгдээ.

Партиин бүхы хэрэгүүдтэ **республиканудай, хизаарнуудай, областьнуудай, округуудай, городуудай, районуудай партийна организацинуудай** ажал ябуулга угаа ехэ удха шанартай юм. Партиин тон шухала хубинууд болохо обкомуудай, крайкомуудай, союзна республиканудай компартинуудай ЦК-гай хүдэлмэри жэл ерэхэ бүри улам ашаг үрэ ехэтэй, удха түгэлдэр боложо байна. Нютаг нютагуудта партиин политикые бэелүүлхын түлөө гол харюусалгые тэдэнэр бэе дээрээ даажа ябана гэхэдэ үлүү болохогүй. КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхэ хэрэгые эмхидхэхэдээ, ниитын үйлэдбэриин бүхы һалбаринуудые дээшэнь дэбжээхын, тэдэнэй бүтээсэ шадабарие бүри ехэ болгохын тула манай ажахын болон политическэ арга боломжонуудые ашаглаха хэрэгтээ тэдэнэй ямар ехэ оролдосо шадабари, зориг эрмэлзэлгэ гаргаһаниие тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Арад олониитын эдэбхи үүсхэлые хүгжөөхын тула тэдэнэй али болохоор оролдоһониинь тэдэнэй ехэ шэн габьяа мүн болоно. Бүхы гүрэнэй удха шанартай, ехэ ехэнүүд тодорхой дурадхалнуудые урданайхида орходоо нилээд олоор нютагуудтахи партийна органуудай һүүлэй жэлнүүдтэ оруулһаниие тэмдэглэмээр гээшэ.

Манай партиин үндэһэ һуури бологшо **партийна эхин организацинуудай** хэр зэргэ эршэ зоригтойгоор, эдэбхи үүсхэлтэйгээр хүдэлмэрилһэнһөөнь партийна хүтэлбэриин хэмжээн дулдыдадаг байна.

Эхин парторганизацинууд экономикын болон соёл культурын байгуулалтын түрүүшын зэргэдэ ябажа, гүн олон арад зоной дунда ажалаа эрхилжэ байдаг гээшэ. Олониитын бодото эдэбхи үүсхэл партиин политикые холбон нэгэдүүлхэ, ажахын-политическэ болон үзэл сурталай хүмүүжүүлгын зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэхэ хэрэгтэ тэдэнэр өөһэдынгөө бүхы хүдэлмэреэр эдэбхитэй туһаламжа үзүүлжэ байна.

Үнгэрһэн саг соо КПСС-эй ЦК промышленностиин, хүдөө ажахын барилгын предприятинуудай, эрдэм шэнжэлгын болон һуралсалай зургаануудай, министерствэнүүдэй хэдэ хэдэн партийна организацинуудай хүдэлмэри тухай тоосоое зүбшэн хэлсээ. Мүнөө сагта партийна эхин организацинууд үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ, эрдэм наукын ба техникын дэбжэлтые түргэдхэхэ хэрэгтэ бүри ехэ эдэбхитэй нүлөө үзүүлхэ зэргэтэй, коллектив бүхэндэ эбтэй сэтэй хүдэлмэриин, зохёон байгуулхы үүсхэлэй зохид һайн байдал тогтоохын түлөө, хүн зониие хүмүүжүүлхын түлөө, тэдэнэй хүдэлмэриин ба һуудал байдалай эрхэ байдалые һайжаруулхын түлөө саг үргэлжэ оролдожо байха ёһотой гэжэ тус тогтоолнууд соо онсолон тэмдэглэгдэһэн байгаа.

Партиин хүтэлбэрилхы, элсүүлэн ударидаха үүргэ гээшэ тодорхой гүн удхатай юм. Тэрэ хадаа ажабайдалтай, манай үдэр бүриин бүхы ажал хэрэгтэй таһаршагүй холбоотой юм. Зүгөөр олониитые эмхидхэгшэ, зоригжуулагша байһан партиин үүргэнь бэрхэшээлтэй сагта илангаяа тодоор харагдадаг. 1972 оной ямар ехэ орёо бэрхэшээлтэй байһан тухай хэлээ һэмби. Сагай уларилай шэрүүн хатуу хүсэнэй урдаһаа бидэнэр манай хүсые, манай эмхи шадабарие, манай хүсэл зоригые табиһан байнадби. Центральна Комитет, нютагуудтахи партийна организацинууд хүн зониие зоригжуулан бодхоожо, ургаса тарянай түлөө ёһотой тэмсэл эхилһэн байгаа. Энэ тэмсэлдэ колхознигуудтай, совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдтэй нэгэн хамта городуудай хүдэлмэришэд, Совет Армиин сэрэгшэд, студентнүүд эдэбхитэйгээр хабаадалсаа һэн.

Ургаса тарянай түлөө тэмсэлэй амжалтын шиидхэгдэжэ байһан районуудаар би тиихэдэ ябаһан байгааб. Хүн зон ямар ехэ бэрхэшээлнүүдтэй ушараад байгаа гээшэб? Зүгөөр тэдэнэр ямар ехэ эдэбхи үүсхэлтэйгээр, ямар ехэ эршэ зоригтойгоор хүдэлмэрилжэ байгааб! Тэдэнэр эгээл ехээр хэжэ болохо юумые бүтээһэн байна. Тэрээнһээ байтагай, бүтээжэ боломоор бэшэ гэжэ олон хүнүүдэй һанажа байһан юумые тэдэнэр бүтээһэн байна. Эдэ бүгэдые хаража байхадаа, манай партиин түлөө, манай гайхамшаг арадай түлөө үндэр дээдэ омогорхолоор омогорхонгүй байжа аргагүй байгаа.

Нүхэд! Партийна хүтэлбэриин амжалтын шухала эрхэ нүхэсэлынь хадаа **хүдэлмэриин ленинскэ онол арга** мүн болоно. Тиихэдээ ленинскэ онол арга гээшэ зохёон байгуулхы онол арга мүн, гансал өөрын һанал бодол баримталха ябадалда харша, ниитын бүхы үйлэ хэрэгүүдтэ эрдэм ухаанай ёһоор хандадаг онол арга мүн. Тэрэ онол арга хадаа бусад хүнүүдтэ дээдэ зэргын эрилтэтэйгээр хандаха, сэдьхэлээ ханаад, һанаа амар һууха ябадалтай тзарадаггүй, албан хойрог, ёһо дүүргэдэг элдэб бүхы ябадалнуудые эрид буруушаадаг байна.

Энээнтэй хамта шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлгэ тухай асуудалые хаража үзэхэ хэрэгтэй болоно. Бидэнэр энэ асуудалаар ЦК-гай пленумүүд дээрэ ёһотой шанга, шууд сэхэ хөөрэлдөө хэһэн байнабди. Юундэ тиигэһэн байгаабибди гэхэдэ, манай шиидхэжэ байһан зорилгонуудай улам бүри ехэ, орёо хүндэ болохо тудам бүхы хэрэгүүдтэ нарин шангаар, шүүмжэлхы ёһоор хандаха гээшэ онсо ехэ удха шанартай болонхой.

«Тамбовско областной партийна организацида шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлгын ямар байһан тухай» тогтоол соогоо Центральна Комитет бүхы партида ехэ удха шанартай хэдэн асуудалнуудые табиһан байна. Тон түрүүн шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлгэ хэхэ ябадалай ямар ехэ удхатай байһанда тэрэ анхаралаа хандуулһан байгаа. Тэрэнэй удхань юун болоноб? Али нэгэн эмхи зургаанай, али нэгэ хүдэлмэрилэгшын ажал ябуулгые бүхы талаһаань шэнжэлжэ, үнэн зүб сэгнэлтэ үгэхэ гэһэн удхатай болоно. Мүн бии байһан дутагдалнуудые усадхахын тула тэдэниие бүхы талаһаань шэнжэлэн элирхэйлхэ зэргэтэй. Дутуу дунданудта, тэдэниие гаргаһан хүнүүдтэ тэсэмгэй ёһоор хандаха ябадал гаргахагүй гэһэн удхатай байна. Хүнүүдтэ этигэл найдабари үзүүлхэ, тэдэндэ хүндэтэй һайнаар хандахатай хамта даалгагдаһан хэрэгэй түлөө тэдэндэ дээдэ зэргын эрилтэ хэгдэхэ ёһотой. Энэ хадаа партийна хүдэлмэриин, ганса партийнашье бэшэ, мүн манай бүхы хүдэлмэриин хуули ёһо мүн. Нүхэдүүд, шүүмжэлэлдэ буруугаар хандаһан ямаршье ушар баримта тушаа партийна органууд эрид шанга, шууд түргэн хэмжээ абаха ёһотой.

Эрид шанга [illegible] гэхэдээ, бидэнэр шангаар хараха гэлэ бэшэбди, бодото хэмжээ абаха ёһотой гэнэбди. Шүүмжэлэл үнэн зүбөөр хэгдэһэн байбал, олониитын удха шанартай асуудалнуудые табиһан байбал, үнэтэй сэнтэй байдаг. Тиихэдэ өөрыгөө шүүмжэлгэ үнэн сэдьхэлһээ хэгдэһэн байбал, алдуу дутуунуудые заһахын түлөө түргэн хэмжээ абахаар бэлэн байһан дээрэһээ хэгдэһэн байбал, үнэтэй сэнтэй байдаг.

Центральна Комитет хадаа шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлгэ тухай асуудалнуудһаа гадна, мүн ондоо шухала асуудал — абтаһан шиидхэбэринүүдэй дүүргэлтые хинаха ба шалгаха тухай асуудал хаража үзэһэн байна. Энээн тухай ЦК-гай Политбюрогой ба Секретариадай заседанинууд дээрэ хэдэ дахин хэлсэһэн байнабди. Энэ асуудалаар П[illegible] бүхы парторганизацинуудта тусхай бэшэг элы[illegible] рэшэлэн КПСС-эй ЦК-гай хэдэн шиидхэбэринүүд [illegible] байна.

Эндэ тусгаар тайлбарил хэһэнэй хэрэггүй бээ[illegible] шиидхэбэринүүд дүүргэгдэхэ ёһотой гэжэ хүн бүхэн [illegible] байна. Партийна шиидхэбэринүүд хадаа тэрэнэй [illegible]риг хүсэл, олониитын хамтадхаһан дүй дүршэл мү[illegible] зарим шиидхэбэринүүдые һулаар хинаһанай шал[illegible] тэдэниие дүүргэдэггүй гү, али тодо бэшээр, хүсэд [illegible] дүүргэдэг ушарнууд заримдаа гарадаг байна.

Заримдаа ямар нэгэн шиидхэбэриин дүүргэгд[illegible] хадань, тэрэл асуудалаар хоёрдохёо гү, али зари[illegible] дахяа шиидхэбэри абтадаг. Тэдэ шиидхэбэринүүд [illegible] муу бэшэ шэнги байха юм. Теэд үни хада дүүргэг[illegible] ёһотой юумэн тухай үгэ гаража байна ха юм. Ти[illegible]шан асуудалаар абтаһан шэнэ шиидхэбэри тэсэм[illegible] ябадалда буулта хэһэн гү, али тимэ ябадал гарга[illegible] болоно бэшэ гү? — гэһэн бодол яаха аргагүй [illegible] Эрилтэ хэхэ ябадал һуларуулагдана бэшэ аал? И[illegible]лые огтолон зайсуулха хэрэгтэй!

Абтаһан шиидхэбэринүүдэй дүүргэлтые хинаха ба[illegible] гээшэ эмхидхэлэй хүдэлмэриин тон шухала хуби [illegible] хадаа партийна, советскэ, ажахын хүтэлбэрилэгшэ[illegible] партийна орган бүхэнэй, эхин парторганизаци бүх[illegible] мүн. Энэ хэрэгтэ союзна республиканудай компа[illegible] ЦК-нуудай секретарьнуудай, партиин обкомууд бо[illegible] комуудай секретарнадуудай, республиканудай Ми[illegible]дэй Соведүүдэй, Соведүүдэй гүйсэдкомуудай, мини[illegible]нүүд болон зургаануудай коллегинүүдэй үүргые [illegible]хэ зэргэтэй.

Энэ талаар КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи парти[illegible]тын комитет, нютагуудтахи партийна комитедүүдэй [illegible] комиссинууд шухала хүдэлмэри мүн лэ ябуулжа [illegible] Тоосоото үе соо тэдэнэр партийна ба гүрэнэй жу[illegible]наар сахихын түлөө тэмсэлтэй холбоотой, шухала [illegible]нартай хэдэн шухала асуудалнуудые табиһан байна.

Гүйсэдхэлые шалгаха хүдэлмэридэ арадай хинал[illegible]нууд шухала үүргэ дүүргэдэг байна. Партийна ор[illegible]нууд тэдэнэй арга боломжые һайнаар ашаглаха, [illegible] даалгагдаһан уялгануудые бэелүүлхэ хэрэгтэнь али [illegible] һаламжа үзүүлхэ ёһотой.

Абтаһан шиидхэбэринүүдые гүйсэдхэхэ хэрэгтэ [illegible] шүүмжэлэл болон өөрыгөө шүүмжэлгые эрхилхэ хэ[illegible]най партида бэрхэшээлтэй байдалай тохёолдоод ба[illegible]рэһээ эдэ бүгэдэ тухай би мүнөө хөөрэнэ бэшэб. У[illegible] ондоо байна. Хүдэлмэридөө ленинскэ онол аргые [illegible]шэгүйгөөр баримталха гээшэ бүхы партийна, [illegible] ажахын организацинуудай амжалтатайгаар хүдэлм[illegible] манай бүхы түсэбүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхын [illegible]дэһэн мүн.

Манай партишье, тэрэнэй ажал ябуулгын шэнжэ [illegible] хубилхаяа болижо, зогсошоһон юумэн бэшэ гээшэ. [illegible] хүдэлмэри шэнэ саг шата бүхэндэ шэнэ удха шанар[illegible]но. Тиимэһээ XXV съездын табиха шэнэ зорилго[illegible]тийна хүдэлмэриин түхэл маягые ба онол аргые эрд[illegible]най ёһоор саашадань нарижуулан һайжаруулха эрил[illegible]ха байна.

Партиин **кадрова политика** хадаа ниитын хүгжэлтэ[illegible]нэй нүлөө үзүүлжэ байдаг хүсэн түгэлдэр онол ар[illegible] һайн, шадабаритай эмхидхэлшэд байһанаа бодото хү[illegible] дээрэ харуулһан оло олон залуу, саашадаа ургаха а[illegible]ломжотой нүхэдүүд элдэб янзын хүтэлбэрилхы туша[illegible]та үнгэрһэн жэлнүүдтэ дэбжүүлэгдэһэн байна. Юнэд[illegible] жэлые дүүргэхын түлөө, дотоодын ба гадаадын пол[illegible] зорилгонуудые бэелүүлхын түлөө тэмсэхэдээ, мана[illegible]нууд политическа хатуужалай шанга һуралсал гара[illegible] дүй дүршэлтэй болоо.

Мүнөөнэй хүтэлбэрилэгшэ хадаа партийна ёһо бари[illegible] шанартай байхатаяа хамта хэрэг ажалые гүнзэгы [illegible] мэдэдэг байха, журам һайнтай байхатаяа хамта хэрэг [illegible] эдэбхи үүсхэлтэйгээр, зохёон байгуулхы ёһоор хандад[illegible] зэргэтэй. Тиихэтээ хамта ямаршье хүдэлмэридэ я[illegible] тэлбэрилэгшэ хадаа социально-политическэ, хүмүү[illegible] асуудалнуудые хараадаа абажа ябаха, хүн зондо, т[illegible]рэглэмжэ хэрэгсэлнүүдтэ анхаралтайгаар хандадаг [illegible] ажал хүдэлмэрндөөшье, гэр бүлэдөөшье жэшээ харуу[illegible]ха уялгатай.

Хүн зоной дунда хүдэлмэрилхэ дүй дүршэлтэй [illegible] политическэ талаараа хүгжэнги, эдэбхи ехэтэй арад[illegible]хын мэргэжэлтэдые партийна хүдэлмэридэ дэбжүүл[illegible] ехэ удха шанартай. Тоосоото үе соо энэ талаар хэдэн [illegible]нүүд бэелүүлэгдэһэн байна. Мүнөө компартинуудай [illegible] партиин крайкомууд болон обкомуудай секретарьнууд[illegible] процентнь дээдэ һургуулитай, тэдэнэй дунда 70 га[illegible]центнь инженерно-техническэ болон хүдөө [illegible]гуулитай байна. Тэдэнэрэй бултадаа эхин парторганиза[illegible]дай, партиин горкомууд болон райкомуудай секрет[illegible]даар хүдэлмэрилһэнниинь һайн байна. Горкомууд боло[illegible] комуудай секретарьнуудай дунда 99,2 процентнь [illegible]гуулитай, тэрэ тоодо 60 процентнь промышленност[illegible] хүдөө ажахын мэргэжэлтэд болоно. Энэ хараа шугам[illegible]нэр саашадаашье үшөө ехэ эршэтэйгээр бэелүүлхэ зэ[illegible]бди.

Кадрнуудтаа гамтай һайнаар, һаналаа табижа [illegible] ёһо гурим парти доторнай батаар тогтоод байна. Хүд[illegible]лэгшэдые үндэһэ баримтагүйгөөр ондоо ажалда оруула[illegible] түргэнөөр һэлгэхэ ябадал огтолон болюулагдаа, энэ [illegible] асуудал үшөө XXIII съезд дээрэ табигдаһан байгаа. [illegible] ажалые һайжаруулхын тулада, хүдэлмэриин ямар [illegible] участогые бэхижүүлхэ хэрэгтэй болоод байхада лэ ка[illegible]дые һэлгэжэ табидаг болоод байнабди. Зүгөөр кадрнууд[illegible]гэ газартань байлгаха гэһэн шалтаг бараад, хэрэг ажал[illegible]са бүтээдэггүй, өөрынгөө уялгануудые дүүргэжэ шада[illegible] хүнүүдые хүтэлбэрилхы тушаалнуудтань орхижо огто [illegible]гүй байна. Илангаяа харюусалгагүй ябадал гаргадаг, [illegible] эрдэмдээ найдаад ябадаг, тушаал зэргэ эзэлжэ байгаа [illegible] нэрэтэй, хүндэтэй ябахаб гэжэ һанадаг хүнүүдые х[illegible]рилхы хүдэлмэридэ орхижо болохогүй.

Өөрынгөө ажал ябуулгые шүүмжэлхы [illegible] нэхэ шадабаряа гээһэн, олониитэһээ таһар[illegible] һаймһархуу, билдагуушалдаг хүнүүдые барижа байда[illegible]мунистнуудай этигэл найдабарие алдаһан хүнүүд [illegible] хүтэлбэрилэгшэ байха ёһогүй. Иимээр энэ асуудал [illegible] съезд дэмжэхэ бээзэ гэжэ бодоноб.

Улам ехэ болоһон эрилтэнүүдые хараадаа абажа, пар[illegible]даа кадрнуудые бэлэдхэхэ ба мэргэжэлынь дээшэлүү[illegible]рэгые эмхидхэнэ, тэдэнэй өөһэдынгөө соёл сурталай [illegible] дээшэлүүлжэ байхын, эрдэм һуралсалаа гүн гүнзэгы [illegible] байхын, эрдэм наукын болон техникын мүнөө сагай [illegible]тануудые, үйлэдбэри болон хүтэлбэриие эмхидхэхэ [illegible]рие шудалжа байхын туладань хэрэгтэй бүхы юумые [illegible] байна. Тоосоото үе соо ганса партийна һургуул[illegible] 10 мянган хүнүүд һургагдаа, 230 мянга [illegible]тийна болон советскэ хүдэлмэрилэгшэд курсануудта [illegible] мэргэжэлээ дээшэлүүлээ. Ажахын кадрнууд, м[illegible]тэд элдэб институтуудта, факультедүүдтэ, арадай [illegible] хүтэлбэрилгын институтуудта, мэргэжэлээ дээшэлүүл[illegible]сануудта һуража, мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлжэ [illegible] тэндэ жэл бүхэндэ миллион гаран хүнүүд һуралсана.

Энэ бүхы хүдэлмэреэ бидэнэр саашадаашье на[illegible] һайжаруулха ёһотойбди. Хүтэлбэрилхы партийна ка[illegible] илангаяа соёл сурталай хүдэлмэрилэгшэдэй эрдэм [illegible]лые яажа үшөө ехээр дээшэлүүлхэ тухай, хүтэ[illegible] партийна хүдэлмэридэ бүри мүнөө хүдэлмэрилжэ [illegible] хэдэй соёл сурталай, хэрэг шадабариин эрдэм һур[illegible] яажа хододоо дээшэлүүлжэ байха тухай бодожо үзэхэ [illegible] болоо хаш. Партийна централна һургуулинуудай хүдэлм[illegible] саашадань һайжаруулха хэрэгтэй болоод байна. Тиихэ[illegible] гэрһэн сагай дүй дүршэлые хараадаа абаха, мүн дээдэ [illegible] мэргэжэлтэй кадрнуудые бэлэдхэхэ шэнэ, мүнөөнэй он[illegible]га олохо тухай бодожо үзэхэ хэрэгтэй. Дүй дү[illegible] соёл сурталай талаар хүгжэнги нүхэдүүдһээ бүри тэһэ[illegible] үргэн ехэ халаание партидаа бии болгохо гээшэ го[illegible] байна.

Парти кадрнуудаа үндэрөөр сэгнэдэг, тэдэнэй зохё[illegible]гуулхы арга шадабарида этигэдэг, тэдэниие анхаралта[illegible]наар ургуулан хүмүүжүүлдэг байна. Арад зонойнгоо [illegible] харюусалгые манай кадрнуудай мэдэрэн ойлгожо, ко[illegible]мын хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаа, эрдэм ухаагаа, дү[illegible]шэлөө саашадаа зорюулжа байхань дамжаггүй.

2. Партиин соёл сурталай-хүмүүжүүлгын хүдэлмэри

Нүхэд! Олониитын оюун мэдэрэлтэй байһан тулада манай байгуулалта хүсэтэй байдаг. Тиимэһээ коммунис оюун мэдэрэлые нэбтэрүүлхэ коммунизм байгуулхаар ходо доо бэлэн, зориг түгэлдэр, шадабаритай байхаар хүнүүдые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ парти саг үргэлжэ һаналаа табижа байдаг. Тоосоото үе соо **хүнүүдые үзэл сурталай талаар хүмүүжүүлгын асуудалнууд, коммунизмын үнэн сэхэ байгуулагшые — шэнэ ёһоной хүниие һурган хүмүүжүүлгын [illegible]далнууд манай бүхы хүдэлмэридэ ехэ һуури эзэлжэ ба[illegible]**

КПСС хадаа коммунис хүмүүжүүлгын хэрэгые, мүн [illegible]люционно ёһоор шэнэдхэн байгуулхы бүхы ажал ябу[illegible] марксистско-ленинскэ үзэл бодолой бата бэхи үндэһэ [illegible]

(Үргэлжэлэлынь 5-дахи нюурта).

НҮХЭР Л. И. БРЕЖНЕВЭЙ ЭЛИДХЭЛЭЙ ҮРГЭЛЖЭЛЭЛ

(Үргэлжэлэл. Эхниинь 1, 2, 3, 4-дэхи нюурнуудта).

...эрхилжэ байдаг. Марксизм-ленинизм хадаа зүб стратегиие болон тактика зохёохо ямагтал найдамтай һургаал мүн. ...ашаар бидэнэр түүхын саашанхи хүгжэлтые ойлгон ...э ябанабди, социально-экономическа ба политическэ ...тын шэглэлые хэдэн жэлээр урид тодорхойлон хараал... уласхоорондын оршон байдалда зүб хараа шугам барим... ябанабди. Марксизм-ленинизм болбол саг үргэлжэ ...н бадаржа байдаг туладаа хүсэтэй. Нигэжэ Маркс һур... байгаа. Нигэжэ Ленин һургадаг һэн. Тэдэнэй заабарине ...й парти хододоо үнэн сэхээр баримталжа ябахал!

Ямаршье үзэл сурталай үнэн зүб байһаниие бодото байдал ...ажа тодорхойлдог гэжэ мэдээжэ. Марксизм-ленинизмын ...дые барималһан үзэл сурталай заабаринуудай ба ёһо ...нуудай нангин зүб байһаниие хүдэлмэришэн ангиин, ...ажалшадай революционно тэмсэл, коммунистнуудай ...бодото ажал ябуулга үнэншэмэ һайнаар харуулаа.

XXIV съездын заабаринуудай ёһоор марксистско-ленинскэ ...сурталай шухала шухала асуудалнуудые тодорхойлон ...н тула бага бэшэ юумэн хэгдээ. Шэнэ общество бай... угаа ехэ дүй дүршэл партийна документнүүд дотор ...он бүридхэгдөө, уласхоорондын хүгжэлтын шэнэ шэнэ ...атанууд шэнжэлэн харуулагдаа. Философско, эконо...ка, түүхын эрдэм ухаанда, социальна ба политическэ ...далнуудые шэнжэлгэдэ горитойхон амжалтанууд туй...н байна.

...ймнай мүнөө хүгжэжэ байһан шатадань үзэл сурта... саашадань тодорхойлон зохёохо эрилтэ бага болоогүй, ...үшөө ехэ боложо байна. Элдэб эрдэм ухаанай, тус... — естественнэ ба ниитын эрдэмэй хамжажа шэн... хэхэдэ, юрэнхы үзэл сурталай, үндэһэн гол, мүн тэрэ... хамһабариин шанартай шэнжэлгэнүүдые аша үрэтэй... эхэ шэнэ арга боломжонууд бии боложо байна. Эдэ ар... боломжонуудые хүсэд дүүрэнээр хэрэглэхэ хэрэгтэй.

...дбэриие, үйлэдбэриин хүтэлбэриие бүхы талаарнь хүг... хэрэгтэй тон түрүүн холбоотой асуудалнуудые шэн... шэнжэлгэнүүдые эрхилхэ, үйлэдбэриин ашаг үрые го...гоор дээшэлүүлхэ арга боломжо олгохо дурадхалнуудые ... хэрэгтэй гэжэ парти, гүрэн тоолоно.

Манай обществын, тэрэнэй үйлэдбэрилгын хүсэнүүдэй хүг... саашанхи түсэб хараае тодорхойлхо асуудалнуудые ...гыгөөр шэнжэлхэ гээшэ шухала удха шанартай болоод ... Тэдэнэй тоодо, жэшээнь, хүгжэнги социализмын эрхэ ...дахи ажалай шэнжэ шанар ба ут удха, социальна бай...алтын хубилалтанууд тухай асуудалнууд ороно. Хэһэн, ...зэргээр хубаарилха ёһо гуримые нарижуулан һайжа... ажалые моральна, материальна талаар таа... урмашуулха, социалис ёһоной һуудал байдал, ... олон янзын культурын хүгжэлтэ тухай — ... асуудалнуудые шэнжэлхын тула элдэб эрдэм ... хүдэлмэрилэгшэдэй хүсэл оролдолгые ...дхаха хэрэгтэй болоно. Манай гүрэн түрын хүгжэлтын ...далнуудые, хүмүүжүүлгын, үзэл сурталай хүдэлмэриин ...маягуудые, онол арганудые саашадаашье шэнжэлжэ ...нь шухала. Энээнтэй хамта олониитын һанамжые шэн...дэ ехэ анхарал хандуулха хэрэгтэй байна.

...ршон тойронхи байгаалиин, арад зоной ургалтын асуудал... һүүлэй үедэ хурсаар табигдаһан туладаа совет эрдэмтэ... хараа бодолдо байха ёһотой. Байгаалиин баялигуудые ...с ёһор ашаглаха хэрэгые һайжаруулха, хүн зониие ...улан олошоруулха эршэтэ политикые зохёохо гээшэ естественнэ ба ниитын бүхэли бүлэг эрдэмүүдэй шухала зорилго ...

...эйн хүгжэлтын ба уласхоорондын харилсаануудай, ре...онно дэбжэлтын, тэрэнэй элдэб бүлэг һалбаринуудай ...аа холбоонои ба нэгэдэлэй, демократиин түлөө тэм... социализмын түлөө тэмсэлтэй холбожо ябуулха хэрэ... мүнөө саган гол асуудалаар — дайн ба эб найрамдал ... асуудалаар урда урдаһаа тулалдан тэмсэжэ ... хүсэнүүд тухай үндэһэн шухала асуудал... эрдэм ухаанай ёһоор шэнжэлхэ гээшэ ...бүри ехэ удха шанартай боложо байна.

...ай ниитын эрдэмэй ажабайдалтай нягта холбоотой бай..., тэрэ эрдэмэй урда табигдаад байһан зорилгонууд ...гдэжэ болохо байһаниинь мэдээжэ. Хооһон хубхай ... үзэл суртал зохёохо ябадал манай урагшаа даб... хойшо татажал болохо байна. Бодото байдалтай хол... байгаал һаа, эрдэм ухаанай аша үрэнь дээшэлжэ бо... энэ хадаа мүнөө гол зорилгонуудай нэгэниинь мүн.

...учна хүдэлмэридэ зохёон байгуулхы зохид һайн оршон ... тогтоохо гээшэ ехэ удха шанартай гэжэ XXIV ... дээрэ хэлэгдэһэн байгаа. Энэ зорилго үсэгэлдэршье, ...ье шухала байһан зандаа. Үзэл бодолнуудые сасуу...жа харабал, манай хамтын марксистско-ленинскэ ... сурталай үндэһэ заабариин ёһоор харагдаха зэргэтэй. ... шэнжэлгын. хүдэлмэридэ партийна ёһо гуримые хэлбэ...үйгөөр сахиха, үзэл сурталай талаар хилын саанахи ... этэгээдүүдэй бариталдаг баруунай оппортунис гү, «...үүнэй» үзэл бодолдо эрид шанга харюу сохилто хэжэ ... шухала.

...дүүд! XXIV съездын һүүлээр ЦК-гай хэдэн тогтоол... абтажа, үзэл сурталай хүдэлмэриин дүй дүршэл согсо..., тэрэниие һайжаруулха гол хараа шэглэл тодорхой... байна. Жэшээнь, Ташкентскэ городской партийна ...циин хүдэлмэри тухай тогтоолдо коммунистнуудай ...стско-ленинскэ һуралсалай асуудалнууд харагдаһан ... «Белоруссиин партийна организацида соёл сурталай ...рилэгшэдые шэлэн олохо ба хүмүүжүүлхэ хүдэлмэ... ямар байһан тухай», «Журналистнуудые бэлдэхэ ба ...н бэлдэхэ хэрэгые һайжаруулха хэмжээнүүд тухай» ...нуудта соёл сурталай хүдэлмэрилэгшэдтэй ябуулаг... хүдэлмэриие нэгэн бүхэли гуримаар эрхилдэг болохо ... асуудал үргэнөөр табигдаа.

...нэй ашаар тоосоото үе соо энэ талаар нютагуудтахи ...йна организацинуудай эдэбхи хэшээл нилээд ехээр ур... Тэдэнэр үзэл сурталай хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин шу... асуудалнуудта анхаралаа ехээр хандуулна, тэрэнэй уд...рые гүнзэгыгөөр шэнжэлнэ, энэ хүдэлмэреэ ажахын ... культурын байгуулалтатай нягтаар холбожо эрхилнэ. ... сурталай, хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин талаар бидэ...рэнхыдөө урагшаа дабшаабди. Тиигэбэшье панаа амар ... ямаршье үндэһэ баримта манда үгы байна.

...ай дотоодын байдалые абаад үзэгты. Үдэр бүхэндэ ... хубилалтанууд боложо байна. Шэнэ шэнэ үетэн залуу... ажал хүдэлмэридэ орожо байна. Эрдэм ухаанай ба тех... хүгжэлтэ социально-экономическа эрхэ байдалые шэ... хубилгажа байна. Арад зоной оюун мэдэрэлэн, һурал...дэсын ургаха тудам олониитын дунда ябуулдаг манай ... хүдэлмэридэ бүри ехэ эрилтэ табигдажа байна. Теэд ...рэгтэмнай дутуу дунданууд, шиидхэгдээгүй асуудал... үшөөл бии байһаар.

...хэйн политикада болоһон һайшаагдама хубилалтанууд, ...дуу байдалые һулаpyулһан ябадал социализмын үзэл ...е үргэнөөр дэлгэрүүлхэ зохид һайн арга боломжонуу... бии болгожо байна. Нүгөө талаһаа, хоёр ондоо гурим ...алтын үзэл сурталай талаар эсэргүүсэн тэмсэлгэ ... бүри эршэтэй шанга боложо байна, империалис ... улам бүри мэхэтэй аргаар хэгдэдэг боложо байна.

...р ондоо үзэл бодолой хоорондо тэмсэлэй боложо бай... тэрээндэ хамаагүй байха гү, али тэрээнтэй эбсэхэ яба... харгажа болохогүй. Эндэ дээдэ зэргын политическэ һэ...эй байха, номнолгын хүдэлмэриие эдэбхитэйгээр, эр... һайнаар, үнэншэмэ тодоор эрхилхэ, үзэл сурталай ... дайсан харша ябадалнуудта тэрэ дарыдань харюу со... хэжэ байха хэрэгтэй.

...имэ болохолоороо, партиин үзэл сурталай ажал ябуул... шэнэ зорилгонуудые мүнөөнэй эрхэ байдал та... байна. Энэ ажал ябуулгын аша үрые дээшэлүүлхэ ар... манда партийна организацинуудай бодото ажал ...эри заажа байна. Энэ хадаа хүмүүжүүлгын бүхы хэ... холбон тааруулжа, бүхы дээрэнь эмхидхэхэ гэхэ гү, ...элдэб бүлэг ажалшадай илгаае хараадаа абажа, үзэл ...лай, политическэ, ажалай хүмүүжүүлгын, һайн гурим ...най байхаар хүнүүдые хүмүүжүүлгые нягтаар холбон ...үүлжэ эрхилхэ гэһэн удхатай байна.

... сурталай талаар хүмүүжүүлгын хэрэгтэ политическэ ...лсал ехэ удха шанартай. Энэ талаар бага бэшэ юумэ ... Иимэ нэгэ жэшээ баримтые хараад үзэгты. Мүнөө ...йна һуралсалай һургуулинуудта 20 миллион шахуу ..., тэрэ тоодо долоон миллион үлүүтэй партийнабэшэ ... һуралсажа байна. Манай һуража байгаа залуушуул ...урагшад ба студентнүүд политическэ эрдэм ухаанай үн... һууриие шудалжа байна. Марксизм-ленинизмые нин...жной шэнжэлэн шудалдаг болоһониинь мүнөө сагай оло...ын оюун ухаанай хүгжэлтын тон шухала сисо илгаа ...

...Мүнөө партимнай эхилэн орожо байһан шэнэ үедэ үр...ниитэ коммунистнууд болон партийнабэшэ хүнүүдые ... һуралсалда улам үргэн олоорнь хабаадуулха хэ... анхаралаа бүри ехээр хандуулха, энэ хүдэлмэриин уд... бүри һайн болгохын, теоретическэ хүсэ шадабарии-ень дээшэлүүлхын түлөө һаналаа онсо ехээр табижа байхань шухала байна. Саашанхи үедэ партийна һуралсалай манай бүхы һургуулинуудай урда табигдаһан гол зорилго хадаа партиин XXV съездын шиидхэбэринүүдые гүнзэгы һайнаар шудалха хэрэг болоно. Тон түрүүн юу хэхэ ёһотой болонобибди гэхэдэ, съездын материалнуудые залуу коммунистнуудай, мүн тэрэшэлэн партиин зэргэдэ орохоёо бэлдэжэ байһан хүнүүдэй һайнаар шудалалга эмхидхэхэ хэрэгтэй байна. Съездын һургаал заабаринуудые коммунист бүхэндэ, совет хүн бүхэндэ ойлгуулан нэбтэрүүлхэ гээшэ пропагандистнуудай, лекторнуудэй, элидхэлшэдэй, тэдэнһээ гадна манай бүхы партийна эдэбхитэдэй хүндэтэ уялга болоно. Энэ хүдэлмэриие эрхилхэдээ өөһэдынгөө бүхы эрдэм һургаалые хэрэглэхэ, хүндэ этигүүлэн ойлгуулха бүхы шадабаряа харуулха, сэдьхэл бодолойнгоо бүхы хүсэ эршые гаргаха хэрэгтэй байна. Эдэ бүгэдэ хадаа съездын шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлхын нэгэн шухала эрхэ нүхэсэл мүн.

Үнгэрһэн сагай үедэ партийна организацинууд ажалшадые Эхэ орондоо үнэн сэхэ байхаар хүмүүжүүлхэ, тиихэтэсэ хамта олониитын интернационалис ёһоной оюун мэдэрэлые бэхидхэхэ хэрэгтэ ехэ хүсэл оролдолгоёо гаргаһан байна. СССР-эй байгуулагдаһанай табин жэлэй ойе, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда туйлагдаһан илалтын гушан жэлэй ойе һайндэрлэлгэ энэ хэрэгтэ угаа ехэ үүргэ дүүргэһэн байна.

Тэдэ гайхамшагта һайндэрнүүдые манай арадай ямар ехэ зоригжолтойгоор, үнэн сэдьхэлһээ ямар ехээр баясажа тэмдэглэһэниие бидэнэр бултадаа, нүхэдүүд,һанажа байнабди. Үнгэрһэн табин жэлэй үеын габьяата ажал соогуур, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үеын баатар тэмсэл соогуур манай ороной бүхы ангинууд болон социальна бүлэгүүдэй, нацинууд болон арад үндэһэтэнэй эбдэршэгүй нэгэдэл тогтон мандажа, бэхижэн батажаһан байна. Тиигээд бүхы совет хүнүүдэй энэ нэгэдэл, энэ нягта жагсаал, агуухэ Эхэ орондоо тэдэнэй үнэн сэхэ байһаниинь, арадуудай интернационалис хани барисаан эдэ һайндэрнүүдэй удха шэнжые тодорхойлон харуулаа. Энэнь тэдэ һайндэрнүүдэй угаа ехэ политическэ, мүн хүмүүжүүлхы удха шанартай байһаниие гэршэлээ.

Совет патриотизмын ба социалис интернационализмын үзэл бодолые, Совет гүрэнэйнгөө түлөө, Эхэ оронойнгоо түлөө омогорхон баясажа байха, социализмын туйлалтануудые хамгаалхаар хододоо бэлэн байха үзэл бодолые ажалшадай, тон түрүүн залуу үетэнэй ухаан мэдэрэлдэ номнон нэбтэрүүлхэ гээшэ партиин тон шухала зорилгонуудай нэгэниинь байһаншье, мүнөө байһааршье зандаа.

Интернациональна хүмүүжүүлгын хэрэгтэ бии байһан дутагдалнуудые усадхаха шухала тухай Центральна Комитет Львовско областиин партийна организациин, Тбилискэ горкомой хүдэлмэри тушаа абаһан тогтоолнууд соогоо, партийна организацинуудта зааһан байна. Энээнһээ зүб тобшолол хэгдэһэн байгаа гэжэ мүнөө бидэнэр һайшаан хэлэжэ шадаха байнабди. Ажалшадые патриотическа, интернациональна ёһоор хүмүүжүүлхэ хүдэлмэриие партийна организацинууд эдэбхи үүсхэлтэйгээр, үргэн ехээр эрхилдэг болоо. Үндэһэ яһанай илгаа гаргаха, бага яһатаниие доромжолхо гэһэн зарим үзэгдэлнүүд, түүхын үйлэ хэрэгүүдые шэнжэлхэдээ ангиин ёһо гурим бариталха ябадалһаа хадуурһан мунхаг ушарнууд, нютаг бариталһан ушарнууд, урданай гэгээ дэнги байдалые магтаха гэһэн һэдэлгэнүүд үсөөн боложо байна. Эдэ бүгэдые ажалшад ехэ һайнаар ойлгожо, дэмжэһэн байна, тиимэһээ манай ороной арадуудай холбоо барисаа ба хани харилсаае саашадань бэхижүүлхэ хэрэгтэ ашатай туһатай байба.

Нүхэдүүд, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри тухай хэлэжэ байхадаа, энэ хэрэгтэ Совет Армиин ямар ехэ үүргэ дүүргэжэ байһан тухай хэлэнгүй гаража болохогүй байна. Залуу хүбүүд ажал хүдэлмэриин һургуули үшөө гараагүй байхадаа солдадуудай бүлэдэ ородог гээшэ. Зүгөөр тэдэнэр армиһаа бусахадаа бата тэсэбэритэй, һайн журамтай болоод, техникын болон мэргэжэлэй талаар эрдэм шадабаритай, политическэ эрдэм бэлигтэй хүнүүд болоод ерэдэг байна.

Манай арми хадаа социалис Эхэ орондоо, эб найрамдалай болон интернационализмын үзэл сурталда, арадуудай хани барисаанай үзэл сурталда айхабтар үнэн сэхэ байхаар хүмүүжүүлэгдэдэг байна. Сохом иимэ шанараараа Совет Арми буржуазна арминуудһаа илгардаг гээшэ. Сохом тиимэ туладань совет хүнүүд өөрынгөө армида дуратай, тэрээгээрээ омогорхожо ябадаг байна.

Олониитын политическэ хүмүүжэлэй амжалтые бодото ажал хэрэг сэгнэн тодорхойлдог байна. Коммунис үзэл бодол хадаа эрдэм һургаал, этигэл зориг, бодото ажал хэрэг дээрэ хамтаран харагдадаг шанар мүн.

Политическэ ба ажалаар хүмүүжүүлгын нягта холбоотойгоор ябуулагдажа байһанай элитэ аша үрэнь хадаа мүнөө үедэ дэбжэн дэлгэрһэн социалис мүрысөөн мүн болоно.

Угтамжын түсэб баталан абадаг болоһон гайхамшаг үүсхэлые бүхы оромнай дэмжэн һайшаажа байна. Эрдэм наукын ба техникын туйлалтануудые үйлэдбэридэ түргэнөөр нэбтэрүүлэн хэрэглэхэ, эрхим шанартай продукциие улам ехээр гаргадаг болохо гэһэн И. А. Лихачевой нэрэмжэтэ Москвагай автомобильна заводой коллективэй үүсхэл үргэнөөр дэмжэгдэн абтаа. Хүдэлмэрилэгшэ бүхэнэй өөрын зохёон бүтээхы түсэб абажа хүдэлмэрилдэг болоһоной ашаар ажалай бүтээсые дээшэлүүлһэн эрхим жэшээ Москвагай «Динамо» заводой, Горькиин ба Минскын автомобильна заводуудай коллективүүд харуулаа.

Табан үдэрэй даабариие дүрбэн үдэр соо дүүргэе гэһэн Ленинградай хүдэлмэришэдэй уряа үргэн ехэ дэмжэлгэ олоол! Нэгэ уурхай сооһоо сүүдхэ бүхэндэ мянган тонноһоо бага бэшэ нүүрһэ малтажа абахын түлөө мүрысөө эхилһэн Геннадий Смирновой, Владимир Мурзелкын, Михаил Чихэй үүсхэлые, Николай Злобиной хүтэлбэрилдэг барилгашадай бригадын хэрэглэдэг ажахын тоосоото хэлсээнэй ажалай дүй дүршэлые, суута бүд нэхэгшэд Елена Амосова, Алевтина Смирнова, Валентина Плетнева, Валентина Бобкова гэгшэд болон бусадай жэшээгээр ажалай бүтээсые дээшэлүүлхын, продукциин шанарые һайжаруулхын түлөө ябадалые хаа хаанагүй дэмжэжэ абаһан байна.

«Экономикые болон арад зоной һуудал байдалые саашадань урган һайжаруулхын тулада үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлээ, хүдэлмэриин шанарые һайжаруулаял!» гэһэн уряатайгаар эхилһэн бүгэдэ арадай социалис мүрысөө арбадахи табан жэлэй түрүүшын үдэрһөө абаад дэлгэрээд байһаниинь гайхамшаг һайхан байна.

Нүхэдүүд, ямаршье һайн үүсхэлэй һуларангүй дэлгэрхыень туйлаха шухала байна. «Гээгдэжэ ябаһан нэгэшье хүн байха ёһогүй!» гэһэн уряа Горькиин предприятинуудаар хэдэн жэлэй саана тараһан байгаа. Энэ хадаа гансашье үйлэдбэриин уряа бэшэ, мүн баһа гурим заншалай дүрим байһан юм. Түрүүшээр тэрэнэй үргэнөөр дэмжэгдэжэ абтаһан аад, мүнөө үедэ зарим нэгэн газарта мартагдаад байһаниинь халагламаар гээшэ. Хаа хаанагүй таран дэлгэрээд байһан үүсхэл бүхы орондомнай шухала аша үрэ үгэжэ болохо байна бшуу.

Социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ тушаа Ленинэй захяа заабариин улад зоной дунда али тухай гүнзэгыгөөр нэбтэрээд байһандань бидэ бүгэдэ баяртан байнабди. Мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ коммунистнуудай ябажа байһанда бидэ омогорхонобди. Мүрысөөн хадаа ажахын хэрэг байдалда, ороной ниитэ политическэ ажабайдалда, хүмүүжэл болбосоролой хэрэгтэ угаа ехэ аша нүлөө үзүүлжэ байна. Социалис мүрысөөе, ажалда коммунис ёһоор хандаха ябадалые саашадань али болохоор хүгжөөхэ гээшэ манай хамтын дайшалхы уряа зорилго болоно.

Коммунис хүмүүжүүлгэ хадаа арадай һуралсалай ба элдэб мэргэжэлтэй хүдэлмэрилэгшэдые бэлдэлгын хэрэгые саг үргэлжэ нарижуулан һайжаруулха ябадал хараална. Энэ мүнөө үедэ, эрдэм ухаанай ба техникын талаар хубисхалай боложо байһан эрхэ байдалда илангаяа шухала болоод байна. Тиимэһээ ажалай шэнжэ шанар урданайхиһаа ондоо боложо, тиимэ тула ажал хүдэлмэридэ хүнүүдые бэлдэн һургаха хэрэг мүн лэ ондоо боложо байна. Энэ талаар бидэнэр ехэ юумэ хэжэ байнабди. Тиибэшье хэһэн бүтээһэн ба мүнөө хэжэ байһан юумэмнай энэ талаар табигдаад байһан бүхы зорилгонуудые хүсэд шиидхэжэ шаданагүй.

Юрэнхы эрдэмэй бүхы һургуулинуудые, тон түрүүн дунда һургуулиие саашадаашье горитойгоор нарижуулан һайжаруулха хэрэгтэй болоод байһаниинь мүнөө элитэ болоод байна. Мүнөөнэй сагта, хүндэ хэрэгтэй эрдэм ухаанай эрид ехээр, түргэнөөр ургаад байхада, зарим тэды ушар баримтануудые ойлгожо абахын түлөө хамаг һаналаа табяад дүүрэдэг ябадал огто таарахагүй болоод байна. Өөрынгөө эрдэм һуралсалые өөрөө нэмээн дээшэлүүлжэ байха, түргэн ехээр дэлгэржэ байһан эрдэм наукын ба политикын мэдээ баримтануудые ойлгожо абаха шадабарида һургаха шухала. Энэ талаар ехэ хүдэлмэри хэхэ ёһотой болоод байнабди. Энэ хүдэлмэриие болгоомжотой һайнаар, хэрэггүй ехэ хубилалта хэнгүйгөөр, яараха түргэдэхэ ябадал гаргангүйгөөр эрхилхэ хэрэгтэй. Энэ талаар юу хэхэ хэрэгтэйб? Багшанарые һурган бэлдэхэ хэрэг һайжаруулха, ажабайдалай эрилтэтэй тааралдуулан, һуралсалай арга шадабариие һайжаруулан дээшэлүүлхэ, мүнөө үеын һуралсалай хэрэгсэлнүүдээр, тэрэ тоодо зураглан харуулжа һургаха хэрагсэлнүүдээр һургуулинуудые хангаха хэрэгтэй.

Ажалшадай экономическа эрдэм һуралсал дээшэлүүлхэ талаар партийна органууд ямар хэмжээнүүдые абаһан байгааб гэжэ эндэ, съезд дээрэ хэлэхэ хэрэгтэй. XXIV съездын шиидхэбэриин ёһоор иимэ һуралсалай олон һургуулинууд бии болгогдоһон байна. 42 миллион үлүүгэй хүнүүд эдэ һургуулинуудта һуража гараа. Мүнөө үедэ 36 миллион хүн һуража байна. Энэ хүдэлмэриие саашадань үргэлжэлүүлхэ хэрэгтэй. Экономическа һуралсалые саашадань хүгжөөхэдөө, бидэнэр ажалай эмхидхэлэй түрүү дүй дүршэлые хаа хаанагүй тарааха, эрдэм наукын ба техникын туйлалтануудые үйлэдбэридэ ашаглан хэрэглэхэ ябадалда эгээл ехэ туһа хүргэхэ гэжэ оролдохо ёһотойбди.

Нүхэдүүд! Эдэбхи эршэтэй ажабайдал эрхилхын түлөө оролдолго, ниитын уялгада үнэн сэхээр хандаха ябадал, үгэ хэрэг хоёроо адли тэгшээр бэелүүлдэг ёһо гурим үдэр бүри сахидаг болоод байбал, хүнэй нэрэ хүндые юунһээшье ехээр үргэдэг байна. Иимэ хараа бодол хүнүүдтэ нэбтэрүүлхэ гээшэ һайн гурим заншалтайгаар хүмүүжүүлгын зорилго болоно.

Манай политикые, манай гол ёһо гуримуудые мэдэдэг аад, тэдэниие бодото дээрэнь заримдаа бариталдагүй, тэдэниие бэелүүлхын түлөө тэмсэдэггүи, социалис байдалай гурим заршамые эбдэдэг ябадалда эбсэнгеэр хандадаг хүнүүдэй үшөө бии байһаниинь гэмшэлтэй. Үгэ хэрэг хоёрой алгасал ямаршье ушарта гараа һаа, ажахын байгуулалтада, илангаяа һайн гурим заншалтайгаар хүнүүдые хүмүүжүүлгэдэ хохидол ушаруулдаг байна.

Совет арадай материальна һуудал байдалые һайжаруулха талаар бага бэшэ амжалтануудые туйлаһан байнабди. Бидэнэр энэ зорилгые саашадаашье эршэмтэйгээр шиидхэхэбди. Зүгөөр материальна ашаг баялигуудай ехэ болохотой хамта хүн зоной оюун бодолой хүмүүжэлэй ба соёл болбосоролой саг үргэлжэ дэбжэжэ байхань шухала болоно. Тиигээгүй һаа, хара амяа харадаг ахир үзэл, жэжэ буржуазна һанал бодол дахинаа һэргэжэ болохо байна. Энээниие мартажа болохогүй.

Манай обществын улам хүгжэн дэбжэжэ байха тума зан абариин социалис ёһо заншалые эбдэдэг ябадал улам бүри тэсэшэгүй боложо байна. Хомхой хобдог, үмсын зөөри суглуулха гэһэн эрмэлзэл, хулиган ябадал, албан хойрог ябадал, хүндэ сэдьхэлгүйгөөр хандаха ябадал манай журам байгуулалтада таарахагүй харша байна. Иимэ ябадалнуудтай тэмсэхэдээ, ажалшадай коллективэй һанамжые, хэблэлэй шүүмжэлхы хурса үгые, этигүүлэн ойлгуулха онол арганууды, хуулиин хүсые — бидэнэй мэдэлдэ байһан бүхы арга хэмжээнүүдые гүйсэдөөр хэрэглэхэ хэрэгтэй байна.

Ниитын мэдээсэлэй ба номнол нэбтэрүүлгын зургаануудай хүдэлмэриин үзэл сурталай удха шанарые дээшэлүүлхэ, тэрэ хүдэлмэриие зохилдуулан тааруулжа, эршэ түгэлдэрөөр эрхилхэ тухай асуудалнууд тоосоото үедэ Центральна Комитедэй ажал ябуулгада ехэ һуури эзэлжэ байгаа. Тэрэнэй ашаар экономикын, эрдэм наукын ба соёл культурын хүгжэлтэдэ, ниитын бүхы ажабайдалда тэдэнэй үзүүлдэг нүлөөн улам бүри ехэ болоо.

һүүлэй жэлнүүдтэ совет хэблэл улам бүри олон хэһэгээр гарадаг болоо, шэнэ хэблэлнүүдэй тоо элэшороо. 400 гаран шэнэ газетэнүүд, 113 журналнууд гарадаг болоо. Мүнөө гэр бүлэ бүхэн дунда жэшээгээр дүрбэнһөө олон газетэ, журналнуудые захижа абадаг байна. Энэ хадаа дээдэ зэргын жэшээ, баримта мүн. Гэхэтэй хамта хэдэн олон хэблэлнүүдтэ улам бүри ехэ захил хэгдэдэг болоод, тэдэ захилнуудаа хүсэдөөр хангагдадаггүй байһаниинь мэдээжэ, Тиимэ тула саарһа ехээр үйлэдбэрилэн гаргадаг болохо тухай бодохо хэрэгтэй. Энэ гансал ажахыда хамаатай асуудал бэшэ гэжэ баталан хэлэпэнэй хэрэг үгы бэзэ. Мүн тэрэшэлэн газетэнүүдэй, журналнуудай, радиогой ба телевидениин материально-техническэ үндэһэ һууриие шэнэдхэн һайжаруулха хэрэгые түргэнөөр шиидхэхэ шухала.

Партийна организацинууд хэблэлые үдэр бүри тодорхойгоор хүтэлбэрилхэ, гаргаһан статьянуудайнь үзэл сурталай талаар дээгүүр хэмжээтэй, нүлөө ехэтэй байхыень туйлаха ушартан. Гэхэтэй хамта хэблэлэй ниитын удха шанарые тоодоггүй хүдэлмэрилэгшэдэй үшөөл дайралдадаг байһаниинь гэмшэлтэй. Нүгөө талаһаа, гансал магтуулхадаа сэдьхэлээ ханадаг, харин шүүмжэлүүлхэдээ дураа гутадаг, тэрээнһээ зүб тобшолол хэжэ шададаггүй хүнүүд бии байха юм. Ажал хүдэлмэридэ туһатай шүүмжэлэлые тоохогүй ябадал гаргадаг, хэблэлдэ табигдаһан шухала асуудалнуудта, эндэ толилогдоһон ажалшадай бэшэгүүдтэ хайша хэрэгээр хандадаг хүнүүдые партийна комитедүүд шүүмжэлэн заһаха ушартай болохо.

Нүхэд! **Литература болон искусствын** асуудалнуудта XXIV съезд нилээд ехэ анхарал хандуулаа һэн гэжэ таанад бүгэдэ һанана ёһотойт. Уран хурса, бэлигтэ зохёолнуудые һайнаар сэгнэхэ зуураа, съезд зарим тэды үлүү гарама дутагдалнуудые шүүмжэлһэн юм. Хэрбээ тэдэниие усадхаагүй һаа, зарим уран зохёолшод, искусствын ажал ябуулагшад зохёохы хараа шэглэлгүй замда орошоходоо болохо байгаа.

Литература болон искусствын асуудалнуудта XXIV съезд тон зүбөөр хандаһан байгаа гэжэ мүнөө хэлэхэдэ болоно. Үнгэрһэн жэлнүүдтэ зохёохы интеллигенци ажал ябуулгаяа улам эдэбхитэй болгожо, коммунис общество байгуулха бүхы партиин, бүгэдэ арадай хэрэгтэ улам ехэ хубитаяа оруулжа байна.

Энэ һайн, үрэ ехэтэ ажал ябуулга һүүлэй жэлнүүдтэ манай орондо байгуулагдаһан социалис реализмын шэнэ зохёолнууд дотор харагдаа. Орон доторнай боложо байдаг эгээл гол шухала үйлэ хэрэгүүд, совет хүнүүдэй хуби заяан болоһон хэрэгүүд эдэ зохёолнууд дотор ехээр, гүнзэгыгөөр харуулагдадг боложо байнхай.

Жэшээнь, урдань «үйлэдбэриин темэ» гэжэ балай ехэ дуратай бэшээр нэрлэгдэдэг байһан зүйлые абаад үзөе. Мүнөө энэ темэ үнэхөөрөө уран һайханай маягтайгаар найруулагдадаг болоо. Литературна гү, али сценын геройнуудтай хамта бидэнэр булад хайлуулагшын гү, али бүд нэхэлгын фабрикын директорэй, инженерэй гү, али партийна хүдэлмэрилэгшын амжалтын хойноһоо сэдьхэлээ хүдэлгэн адагладаг байнабди. Үгышье һаа, барилгашадай бригадада шал үгэхэ тухай юрын бага ушар мэтээр һанагдаха асуудалые ниитын зүгһөө халуун зүбшэн хэлсэлгэдэ ородог байна.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда совет арадай харуулһан баатаршалга уран һайханай зохёолой ондоо шухала темэнь болонхой. һүүлэй жэлнүүдтэ энэ темээр сэдьхэлдэ хадуурдама, үнэн зүб зохёолнууд байгуулагдаа юм. Романуудай, туужануудай, фильм болон зүжэгүүдэй геройнуудтан хамта дайнда хабаадагшад фронтын харгы замуудаар дахин тулалдажа гараһан шэнги болодог, өөһэдынгөө мүнөө мэндэ ябаһан ба байлдаанда унаһан нүхэдэйнгөө нүгаршагүй хатуу зоригой үмэнэ дахин дахин һүгэдэнэ. Харин залуу үетэн искусствын эди шэдиин ашаар эсэгэнэрэйнгээ гү, али эдир залуухан басагадай баатаршалгануудта өөһэдөө хабаадалсаһандал болоно. Үүрэй аажам толон эдэ басагадта Эхэ оронойнгоо эрхэ сүлөөгэй түлөө тэмсэлэн мүнхэ алдарайнь саг болоһон байгаа. Үнэн бодото искусство үнгэрһэн сагые зүбөөр харуулха зуураа, совет патриодые, интернационалистые хүмүүжүүлдэг.

Манай литература болон искусствын анхаралаа ехээр хандуулһан үшөө нэгэ темэ дээрэ тогтохо хэрэгтэй. Энэ сэдьхэл һэшхэл тухай, арюун ябадал тухай темэ мүн. Мүн эндэшье хэтэргэһэн ябадалнууд үзэгдөө һэбэшье, амжалтануудынь үлүү байха юм. Үзэл бодолнуудаа батаар баримталха, үнэн сэхэ байха, гүнзэгы мэдэрэлтэй байха гэһэн хүнэй эрхим шэнжэ шанарнуудые дэмжэхэ гэжэ эрмэлзэдэгынь манай уран зохёолшодой, зураашадай габьяань болоно. Тиихэдээ тэдэнэр манай коммунис заншалай хэлбэришэгүй гол ёһонуудта түшэглэдэг.

Эб найрамдалай түлөө, арадуудые сүлөөлхын түлөө тэмсэл, тус тэмсэлдэ ажалшадай интернациональна ёһоор һаналаа нэгэдэнги байха гэһэн һайн һайхан шухала темэ манай искусствын уран шадабаританиие, зохёолшодые, поэдүүдые зоригжуулна.

Зохёохы ажал эрхилдэг интеллигенци бэе бэеынгээ зохёолнуудта, мүн өөһэдынгөө зохёохы ажал ябуулгада эрилтэ ехэтэйгээр хандадаг болоо, һулаар, бэлиггүйгөөр, тииһээ тиитэрээ үзэл сурталай алдуунуудтайгаар бэшэгдэһэн зохёолнууд болон зүжэгүүдые шоур сахилтагүйгөөр шүүмжэлдэг болонхой. Энэ талаар зохёохы ажалтанай холбоонууд, тэдэнэй партийна организацинууд нилээд ехэ габьяатай. Улам олон театрнууд, литературно-уран һайханай журналнууд завод, колхозуудые, мүн БАМ болон КамАЗ мэтын барилгануудые шефтээ абадаг боложо байнхай. Энээниие ямагтал һайшаамаар. Дүй дүршэлтэй уран ажалтан уран һайханай самодеятельностиие, литературна нэгэдэлнүүдые, арадай театрнуудые хүтэлбэрилнэ. Энээнэй ашаар искусствамнай ажабайдалда улам ойртон баяжана, харин, нүгөө талаһаа, олон миллион ажалшад соёл культурын баялигые саашадаа улам ехээр эдлэн хэрэглэдэг болоно.

Литература болон искусствын асуудалнуудта партийна ёһоор хандаха гээшэ юуб гэхэдэ, уран һайханай интеллигенцидэ шанга эрилтэ табихатаяа хамта, тэрээндэ анхаралтай һайнаар хандаха, зохёохы бэдэрэлгэдэнь туһалха хэрэг болоно. Ямаршье зохёолой ниитын удха шанарые тодорхойлхо гол эрилтэ хэмжээн хадаа тэрэнэй үзэл сурталай шэглэлынь байһан, мүнөөшье байһаар. Үзэл сурталай ажал ябуулгын энэ һалбарида ехэ хүдэлмэри бэелүүлжэ байгаа ЦК, партийна органууд эгээл тиимэ, ленинскэ ёһоор хандадаг байна. Хэрбээ заримдаа зарим нэгэн хүдэлмэрилэгшэд зохёохы ажал ябуулгада хабаатай асуудалнуудые ахир бүдүүлигээр, захиргаанай аргаар шиидхэхэ һэдэлгэ гаргажа, зохёолой түхэл маягые болон өөрын өөрсэ онол найруулганудые олон янзын болгохо асуудалда хайша хэрэгээр хандаа һаань, партимнай эдэ мэтын ушарнуудые хайхарангүй үнгэрдэггүй, тохёолдоһон байдалые залан заһаруулдаг байна.

Совет уран зохёолшод, уран зураашад, композиторнууд, театрай, киногой, телевидениин хүдэлмэрилэгшэд — оюун бэлигээ, мэргэжэл шадабаряа арад зондоо, коммунизмын хэрэгтэ зорюулһан бүхы хүнүүд гүнзэгы баяр баясхаланда хүртэмөөр. Манай зохёохы интеллигенциин залуу үетэнэй улам найдамтайгаар ажалладаг, зохёодог боложо байһандань баярланабди. Бодото оюун бэлиг гээшэ шухаг дайралдадаг зүйл. Литература гү, али искусствын оюун бэлигтэ зохёол хадаа национальна баялиг мүн. Уран хурса үгэ, үнгэ будагуудай толон, уранаар шэмэглэһэн шулуун, гоё һайхан дуу абяанууд мүнөө үеын хүнүүдые зоригжуулдаг, манай үетэн тухай, үе саг тухай, манай сэдьхэл хүдэлгэдэг асуудалнууд болон бүтээлнүүд тухаймнай манай зүрхэ сэдьхэлэй дурасхаалые зүрхэ һудаһандамнай дамжуулна бшуу. Манай түүхэдэ, манай мүнөөнэй сагта, ерээдүйдэ, манай парти болон арадта, манай агуухэ Эхэ ороной нэрэдэ хүрэмэ шэнэ зохёолнуудые байгуулхыень соёл культурын ажал ябуулагшадта — партиин гэшүүд болон партиин гэшүүн бэшэ хүнүүдтэ хүсэе.

3. Гүрэнэй ба ниитын организацинуудые партийна талаар хүтэлбэрилгын зарим асуудалнууд

Нүхэдүүд! Совет обществын политическэ байгуулалтые бүхы талаарнь хүгжөөлгэ коммунизм байгуулхын тула бидэнэй бүтээхэ бүхы хүдэлмэриин гол шухала хараа шэглэл болоно. Социалис гүрэнэй байгуулалта шэнэдхэн һайжаруулга тухай социалис демократиие саашадань хүгжөөлгэ тухай, гүрэнэй ба ниитын байдалай хуулита үндэһэ һууриие бэхижүүлгэ тушаа, ниитын организацинуудай ажал ябуулгые эдэбхитэй болгохо тухай эндэ хэлэгдэнэ.

Парти, тэрэнэй Центральна Комитет энэ хүдэлмэри бэелүүлхэдээ манай орондо шата дамжан коммунизмда орожо ябаһан хүсэн түгэс социалис обществын байгуулагдаһые, манай гүрэн хадаа бүхы арадайнгаа аша туһа ба хүсэл эрмэлзэлые үндэһэ болгон бариталдаг бүгэдэ арадай гүрэн байһыень хараада абадаг байһан, мүнөөшье хараада абана. Манайда мүнөө түүхэтэ шэнэ нэгэдэл — совет арадай бии болоһониие бидэнэр хараада абадаг байһан ба мүнөөшье хараада абанабди. Тэрэ нэгэдэлэй үндэһэ һууринь юуб гэхэдэ, хүдэлмэришэн ангиин хүтэлбэрилхы үүргэ доро хүдэлмэришэн ангиин, тариашад болон интеллигенциин эбдэршэгүй нэгэдэл, оронойһмнай бүхы арадууд ба үндэһэ яһатанай хани нүхэсэл болоно. Бидэнэр гүрэнэй органуудай ба ниитын организацинуудай өөһэдынь эдэбхи хүгжөөхые, тэдэнэй үүсхэл эрмэлзэлые бүхы хэмжээгээр дэмжэн урмашуулхые оролдодог байгаабди.

Гүрэнэй байгуулалтын талаар **Соведүүдэй хүдэлмэридэ** парти онсо анхарал хандуулна. XXIV съезд дээрэ хэгдэһэн дурадхалнуудтай зохилдуулан, депутадай эрхэ ба уялга тухай хуули абтаһан байна. Тэрэ хууляар депутадуудай эрхэ ба уялганууд, тэрэшэлэн депутадууд тушаа гүрэнэй ба ниитын организацинуудай уялганууд нягта наринаар тодорхойлогдоһон гээшэ. Энээнэй ашаар барагтай үрэ дүнгүүд туйлагдаа. Соведүүдэй депутадуудай үүсхэлээр мүнөө гон шухала олон асуудал табигдан шиидхэгдэнэ. Һунгагшадай захиануудые үндэһэ болгон депутадуудай зүбшэн хэлсэлгэдэ табидаг дурадхалнууд манай арадай, манай ажабайдалай эрилтэ ба хэрэглэмжые бүхыдэнь элирхэйлэн харуулна гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Политбюрогой үүсхэлээр сельскэ ба поселково, районно ба городской Соведүүдэй эрхэ болон материальна арга боломжые үргэдхэһэн хуулинуудай абтаһые таанад һанана ёһотойт, Энээнэй тон зүбөөр хэгдэһэниие тоосоото үеын хүдэлмэриин дүй дүршэл гэршэлнэ. Нютагай Соведүүдэй хүдэлмэридэ шэнэ хүсэн нэмэгдэнхэй гэхэдэ болоно. Хизаарай, областиин ба окружной Соведүүдэй эрхэ этигэмжые тодорхойлһон хуулинуудые абаха тухай дурадхалые делегадууд дэмжэхэ гэжэ һананаб.

Бидэнэй саг үргэлжэ анхаржа байһан ондоо нэгэ асуудал. Энэ хадаа **манай хуули гаргалгые хубилган һайжаруулха, социалис хуули журамые бэхижүүлгын асуудал болоно.** Манай ажабайдалай гол шухала зарим асуудалнуудаар партийна ба правительственна органуудай тодорхойлһон, СССР-эй Верховно Соведэй, республикануудай Верховно Соведүүдэй баталан абаһан хуулинууд социально-политическэ ехэ удха шанартай. Энэ хүдэлмэридэ СССР-эй Верховно Соведэй саг үргэлжын комиссинууд бага бэшэ үүргэ дүүргэһэн. Һүүлэй жэлнүүдтэ эдэ комиссинуудай ажал ябуулга хараа байса һайжаранхай.

Бидэнэр юридическэ нормонуудые манай обществоор туйлагдаһан шэнэ хэмжээнтэй тааралдуулаабди. Урдань хуули гуримшуулгада ородоггүй, жэшээнь, оршон тойронхи байгаали хамгаалга. тэрэ тоодо уһа сөөрэм, газар дайда, агаар гэхэ мэтэ хамгаалгада хабаатай хуули заабари тодорхойлон бэлдэгдэһэн байна. Мүнөө байгаали хамгаалха зорилготой тодорхой хүдэлмэри ябуулха арга олгомоор үндэһэ баримтатай юридическэ нормын манайда бии болоһониинь угаа һайн.

Ниитын ажабайдалай шэнэ шэнжэ шанарнуудые хараада абахын тула ажалай захиргаанай эрхэнүүдые ба бусад зарим хуулинуудые саашадань шэнэдхэн хубилгаха талаар дурадхалнуудые бэлдэхыень Политбюро зохихо органуудта һаяхан даабари үгөө.

Тэрэшэлэн ажахын ажал ябуулгын хуули ёһонуудай гуримшуулые һайжаруулхын тула үшөө ехэ юумэ хэхэ хэрэгтэй. Ажабайдалай эдэ харилсаануудта манай хуулинууд продукциин шанар һайжаруулха, алмалта арьбалалтын журам сахиха зорилгонуудые шиидхэлгэдэ аша үрэтэйгөөр нүлөөлхэ ёһотой Эдэ хуулинууд хадаа гүрэниие мэхэлхэ, худал мэдээсэл үгэхэ, социалис зөөри хулгайлха, нютагай илгаа гаргаха ябадалда үрэ ехэтэй эсэргүү тэмсэл боложо үгэхэ зэргэтэй.

Совет гүрэнэй хуулинуудай согсолбори хэблэн гаргаха саг ерээ хаш даа. Тэрэ согсолбори манай бүхы хуули гуримай, заршамай тогтонижоролгые дээшэлүүлгэдэ туһалха байна. Тиигэбэл манай хуулинууд совет бүхы эрхэтэдтэ улам дүтэрхы боложо үгэхэ һэн.

Совет хуули сахилгын, совет обществын, совет граждананнуудай эрхэ сүлөөгэй аша туһада алба хэдэг **милициин, прокуратурын, сүүдүүдэй, юстициин органуудай** ажал ябуулгые шэнэдхэн һайжаруулгада бидэнэрэй саг үргэлжын анхарал хандуулдаг байһан ба саашадаашье хандуулха байһамнай ойлгосотой, нүхэдүүд. Эдэ зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдэй хүнгэн бэшэ, хүндэтэй ажалые парти ба гүрэн үндэрөөр сэгнэнэ, эдэ зургаануудые бэлдэхэл һайнтай, нэрэ түрэдэө хүрэмэ хүдэлмэрилэгшэдөөр хангаха хэрэгтэ анхарал хандуулна.

Гүрэнэй аюулгүйе сахидаг органууд империалис гүрэнүүдэй тагнуулай хорото ябуулгануудһаа, Соведүүдтэ эсэргүү, хилын саадахи элдэб түбүүдһээ, ондоошье дайсан этэгээдүүдһээ совет обществые найдамтайгаар хамгаална. Тэрэнэй ажал ябуулга уласхоорондын байдалай ба совет обществын хүгжэлтын эрилтэнүүдтэй зохилдуулагдан табигдана. Манай чекистнүүд революциин шэн зоригто тэмсэлшэ Феликс Дзержинскиин анха табиһан ёһо заншалнуудые нангинаар сахин арьбадхажа ябана.

Арад зонойнгоо, гүрэнэйнгөө аша туһые хараада абан, олониитэ ажалшадай туһаламжатайгаар, конституциин нормо ба социалис хуули нягта наринаар сахилгын үндэһэ һуури дээрэ гүрэнэй аюулгүйе сахилгын органууд партиин хүтэлбэри доро, һуларшагүй хиналта доро хамаг хүдэлмэреэ ябуулна. Эдэ бүгэдэнһөө, нэн түрүүн тэдэнэй хүсэн, тэдэнэй даалгагдаһан уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэлгэ гол түлэб дулдыдана.

(Түтэсхэлынь 6-дахи нюурта).

НҮХЭР Л. И. БРЕЖНЕВЭЙ ЭЛИДХЭЛЭЙ ҮРГЭЛЖЭЛЭЛ

(Түгэсхэл. Эхиниинь 1, 2, 3, 4, 5-дахи нюурнуудта).

Эдэ жэлнүүдтэ парти **манай ороной обороной хүсэ шадалые бэхижүүлгэдэ, зэбсэгтэ хүсэнүүдэе шэнэдхэн hайжаруулгада** онсо анхарал хандуулаа гээшэ. Энэ талаар бага бэшэ юумэн хэгдээ гэжэ съезддэ бидэнэр элидхэхэ байнабди. Зэбсэгтэ Хүсэнүүдые мүнөө үеын буу зэбсэгээр ба дайшалхы техникээр хангалга hайжараа, сэрэгшэдэй дайшалхы бэлэдхэлэй шанар, үзэл бодолой талаар хатуужалга дээшэлээ. Бүхыдэнь абахада, нүхэдүүд, зохёон байгуулхы ажалаингаа үрэ дүнгүүдэй найдамтай хамгаалга доро байhанда совет арадта hанаа зоболто байхагүй.

Совет арадай амгалан ажалые хамгаалха, бүгэдэ ниитын эб найрамдал сахиха талаар харюусалгатай зорилгонуудаа дүүргэхынь тулада Советскэ Союзай алдар солото Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй саашадаа хэрэгтэй бүхы юумэнүүдээр хангагданги байхын тула манай парти хамаг юумэ хуу хэхэ байна. Энэ талаар хэндэшье hэжэг байха ёhогүй.

Нүхэдүүд! Ниитын организацинууд совет политическэ байгуулалтын таhаршагүй нэгэ хубинь болоно. Ниитэ дээрэнь абахада, эдэ организацинууд оронойманай чаhаяа гүйсэhэн бүхы шахуу хүн зониие хабаадуулна. Энэ хадаа гон шухала баримта мүн. Манай ниитын организацинууд — обществын хэрэг хүтэлбэрилгэдэ эрхэтэдые хабаадуулха шухала арга замуудай нэгэн болоно.

Жэшээ болгон, хүн зониие эгээл олоор хабаадуулдаг **профессиональна союзуудые** абаад үзэе. Тэрэнэй зэргэдэ 107 миллионhоо дээшэ хүн жагсанхай. Профсоюзуудай хүдэлмэри үйлэдбэри дээрэ хүнэй зохёохы хүсэеэ хэрэглэхэ гол харилсаанда демократи бэелүүлхэ ябадалда сэхэ нүлөөлнэ.

Профсоюзууд нэн түрүүн ажалшадай эрхэ ба аша туhые хамгаалха уялгатай, ажаhуудалай, социальна асуудалнуудые шиидхэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадаха ёhотой. Гэхэ зуура, хэрбээ үйлэдбэриин хүгжөөгүй haань, хэрбээ ажалай журамай бэхижээгүй haань, ажалай бүтээсын дээшэлээгүй haань, дурсагдаhан асуудалнуудаар профсоюзууд энэ талаар ехэ юумэ хэжэ шадахагүй hэн. Яахадааб гэхэдэ, манай профсоюзууд ажалша хүнэй аша туhые ажал ябуулгадаа гол болгон баримталдаг, үйлэдбэри хүгжөөхэ тухай анхарал оролдолго тэдэнэй арюун уялгань болодог байна бшуу.

Профсоюзууд манай обществын ажабайдалда ехэхэн hуури эзэлнэ. Энэ ушарhаа тэдэнэр ехэ юумэ хэхэ уялгатай. Эрхэ болон харюусалгынгаа хэмжээндэ хүрэмөөр профсоюзуудай хүдэлмэри эмхидхэгдэhэн байха ёhотой. Нэгэ иимэ асуудал абая. Хэнэйшье мэдэhээр, манайда промышленна hалбарине хүтэлбэрилгэ хэдэн жэлэй саада тээ дахин hэргээгдэжэ, шэнэдхэн hайжаруулагдана. Үйлэдбэри хамтадхан томодхолго ургана, үйлэдбэриин нэгэдэлнүүд байгуулагдана. Промышленностиин хүтэлбэриин бүридэлдэ гүйсэд тааруу байхын тула үйлэдбэриин профсоюзуудай бүридэл тухай асуудал, тэрэшэлэн үйлэдбэриин нэгэдэлнүүдтэ профсоюзуудай хүдэлмэриин онол арга тухай, hалбаринуудай профсоюзуудай хүтэлбэрилхы органуудай эрхэнүүд тухай асуудал гуримшуулха хэрэгтэй.

Һүүлэй үедэ колхозуудта профсоюзай организацинуудай үүргэ улам дээшэлжэ байна. Гэшүүдэйнь тоое олошоруулха хэрэгтэ туhалха шухала. Тиигэбэл хүдөө ажахые хүгжөөхэ, ажалай эрхэ байдал ба колхознигуудай байдал hуудал hайжаруулха зорилгонуудые шиидхэлгэдэ ехэ үүргэ дүүргэхэ болоно. Эдэ бүгэдэ—тон шухала зорилгонууд. Тэдэниие шиидхэхэ шухала.

Манай **ленинскэ комсомол** тушаа яhала дулаанаар хэлэгдээшье, хэлэгдэжэшье байна. Иигэжэ хэлэгдэхэнь зүб, нүхэдүүд. 35 миллион комсомолшуудай арми — партиин найдамтай туhалагша, тэрэнэй эгээл дүтын дайшалхы халаан мүн. Парти ямар зорилгонуудые табинагүйб, тэдэнииень бэелүүлхын түлөө тэмсэлдэ комсомол залуу наhанай эршэ зоригтойгоор бодоно.

Үнгэрhэн табан жэлэй туршада комсомол хэды hайн эдэбхи үүсхэл гаргааб, хэды олон хэрэгүүдые шэн зоригтойгоор бэелүүлээб! Байгал-Амарай түмэр замай барилга, комсомолой габшагай барилганууд: табан жэл соо 670 тиимэ барилга байhан, тэдээндэнь хахад миллионhоо дээшэ залуу хүбүүд, басагад хүдэлөө. Россин Федерациин хара хүрьhэгүй зоной мелиоративна ба хүдөө ажахын 1200 барилгые комсомол шефтээ абанхай. Студентнүүдэй барилгын отрядуудые абаад үзэе. Тэдээндэ залуушуулай хэды дуратайгаар ошодогые бидэнэр бултадаа мэдэнэбди. Эдэ отрядууд тон ехэ юумэ хэнэ. Юhэдэхи табан жэлэй туршада тэдэнэр 5 шахуу миллиард түхэригэй хүдэлмэри хэhэн байна. Ажалай талаар хүмүүжүүлгын hургуули болоhон эдэ отрядуудай үүргые үндэрөөр сэгнэнгүй байхын аргагүй.

Комсомолой ажалай алдар соло — өөhэдынь дайшалхы зоригоор туйлагдаhан хэрэг. Гэбэшье, нүхэдүүд, комсомолдо ажабайдалай өөрөө улам ехэ, бүри ехэ эрилтэнүүдые табидаг болоhыень ойлгохо хэрэгтэй. Имагтал комсомолдо ябахадаа залуу хүнүүд коммунизм байгуулгада эдэбхитэйгээр оролсоhоноо мэдэжэ абана. Ушар ёhо иигэжэ мэдэдэг болгохо гээшэ хүнгэхэн хэрэг бэшэ, үшөө тогтонижоогүй абаризантай залуу хүнүүдтэй хүдэлжэ байhанаа хараада абаха хэрэгтэй. Һайн hайхан ямаршье үүсхэлые тэдэнэр үнэн зүрхэнhөө, халуунаар дэмжэхээр бэлэн байдаг. Теэд хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ ёhын тэдыдэ, албан хойрогоор хандаhан ябадал урагшаа эрмэлзэhэн зүрхэнүүдэй галые унтаргаана. Зүгөөр тэрэ галые гансахан аршалха бэшэ, харин саашань дэгжээн бадаруулха гээшэ манай зорилго бшуу. Эдэбхи зориг, ухаан бодолой амидарал, залуугай омог хүсэн манай хүнүүдэй бүхы наhандань үлэhэй гэжэ бидэнэр хүсэнэбди. Энээнэй бэелхэ байhанда комсомол туhалха ёhотой, энэ хадаа тэрэнэй тон шухала зорилго байха ёhотой.

Коммунизм байгуулгын түүхэдэ залуушуул болон комсомолшуудай алдар солото шэнэ хуудаhануудые бэшүүлхэ байhандань парти бата найдабаритайгаар этигэнэ!

Манай арадай ехэ үйлэ хэрэгүүд тухай хэлэхэ зуураа, тэрэ хэрэгүүдтэ совет эхэнэрэй ямар ехэ үүргэ дүүргэдэг тушаа хэлэнгүй гарахын аргагүй. Совет эхэнэрэй шэн габьяа ба бэлиг шадабарида манай Эхэ орон өөрынгөө туйлалтанууд болон илалтануудаар олонхи ушарта уялгатай юм. Ниитынгээ ажабайдалай бүхы оршомой ерээдүйдэ манай съезд шухала зорилгонуудые хараалха байна. Тэдэниие шиидхэлгэдэ манай алдар солото эхэнэрнүүдэй хубитаяа сэхээр оруулхань заатагүй. Эхэнэр тухай, ажалай ябасада хабаадагша, эхэ ба үхибүүдые хүмүүжүүлэгшэ, гэрэй эзэн байhан эхэнэрэй эрхэ байдалые hайжаруулха тушаа саг үргэлжын анхарал хандуулха ябадалые парти өөрынгөө уялга гэжэ тоолоно.

Нүхэдүүд! Хуули сахилга ба хуули гурим бэхижүүлхэ зорилгоор совет гүрэнэй абажа байhан хэмжээ ябуулгануудай удхые хилын саанахи шүүмжэлэгшэд нэгэтэ бэшэ хазагайруулдаг байна. Обществын үмэнэ эрхэтэдэй журам, харюусалга бэхижүүлхэ тухай ямаршье хөөрэлдөөн демократи эбдэжэ байhан шэнгеэр харуулагдана. Энээн тушаа юу хэлэжэ болоноб?

Хүнэй, гражданинуудай эрхын бүхы хэмжээгээр хүгжөөгдэхэ тушаа оролдолго гарган, бидэнэр тэрээнтэй хамта ниитын журам бэхижүүлхэ, обществын үмэнэ бүхы эрхэтэдэй өөрынгөө уялгые сахиха асуудалнуудта анхарал хандуулнабди. Журамгүйгөөр, ниитын бата бэхи гуримгүйгөөр демократиин удха бэелүүлхын аргагүй. Имагтал эрхэтэн бүхэнэй өөрынгөө уялгануудта, арадай ашаг туhын хэрэгтэ харюусалгатайгаар хандаха ябадал социалис демократиин ёhо гуримуудые, хүнэй бодото эрхэ сүлөө гүйсэд дүүрэнээр бэелүүлхэ найдамтай арга боломжо олгоно.

Коммунизм байгуулгын аша туhада алба хэдэг бүхы юумэн манай обществодо зүб ябадал мүн гэhэн Ленинэй хэлэhэн үгэнүүдые hануулжа болоно. Тэрээн шэнгеэр арадай аша туhада, коммунизм байгуулгын аша туhада алба хэдэг юумэн бидэндэ демократиин удха шэнжэтэй гэжэ бидэнэр хэлэжэ шадахабди. Эдэ аша туhын хэрэгтэ таарахагүй юумэнүүдые бидэнэр буруушаанабди, буруу ябадал хээт гэжэ хэншье бидэниие этигүүлхэгүй. Өөhэдынгөө политическэ гурим улам hайжаруулан, хайшаа ошожо ябаhанаа бидэнэр hайн мэдэнэбди. Өөhэдынгөө шэлэжэ абаhан хараа шугамай зүб байhанда бидэнэр гүйсэд этигэнхэйбди.

Мүнөө бидэнэр гансахан hургаалhаа бэшэ, харин олон жэлэй дүй дүршэлhөө мэдэхэ болонхойбди: бодото демократи гээшэ социализмгүйгөөр бэелүүлэгдэхэгүй, тэрээндэл адли демократиие саг үргэлжэ хүгжөөгөөгүй haа, социализм бэелүүлхын аргагүй. Манай социалис демократиин шэнэдхэн hайжаралгые бидэнэр иигэжэ ойлгонобди, нэн түрүүн обществын бүхы хэрэг хүтэлбэрилгэдэ ажалшадай улам олоороо хабаадаха ябадал заатагүй хангалга, манай гүрэн түрын демократическа үндэhэ hууриие саашадань хүгжөөлгэ, хүнэй бүхы хэмжээгээр хүгжэн болбосорхын тула таатай эрхэ нүхэсэл хангалга. Иимэ хараа шэглэлтэйгээр партимнай хүдэлмэрилhэн, саашадаашье хүдэлмэрилхэ байна.

Нүхэдүүд! Социализм гээшэ шууд түргөөр хүгжэдэг общество мүн. Бидэнэр нэгэшье үдэр hууридаа миин байнагүйбди, бидэнэр саг үргэлжэ урагшаа дабшанабди. Манай обществын политическэ гурим байгуулалтые улам hайжаруулха зорилготойгоор хэгдэhэн хүдэлмэри хадаа социальна гүн гүнзэгы удха шанартай юм.

Дабтажа хэлэнэб, ехэ юумэн хэгдээ. Мүноо бэелүүлэгдэhэн юумэеэ согсолон хараха саг ерээ. СССР-эй шэнэ Кон**ституциин проект** бэлдэхэдээ бидэнэр энээниие хараада абанабди. Тохёолдоhон бэрхэшээлтэ асуудал бүхэниие арга боломжынгоо зэргээр hайнаар хаража үзөөд, hүүлээрнь проектые бүгэдэ арадай зүбшэн хэлсэлгэдэ табихын тула энэ хүдэлмэри нягта наринаар, яаралгүйгөөр хэгдэжэ байна. Гэбэшье тус хүдэлмэри хэжэ байхадаа, бидэнэй эхи заха абаhан гол шухала зарим юумэнүүд тухай эндэ, съезд дээрэ хэлэхэ дуран хүрэнэ.

Конституциин шэнэ проект дотор социализмын агууехэ илалтануудые, манай гүрэнэй ангиин уг зорилго харуулhан социалис байгуулалтын гансахан ниитэ ёhо гуримуудые бэшэ, мүн тэрэшэлэн хүсэн түгэс социалис обществын, тэрэнэй политическэ организациин гол шэнжэ шанарнуудые харуулха хэрэгтэй хаш.

Коммунизмын материально-техническэ үндэhэ hуури байгуулгатай холбоотой зорилгонуудай шэнжэ шанар, арадай ажахые хүтэлбэрилгын ёhо гуримууд тухай Конституци дотор дэлгэрэнгыгээр хэлэхэ шухала болоно. Тэрээнтэй хамта обществын сэдьхэл бодолой ажабайдалда, эрдэм наука, арадай гэгээрэл, соёл культура хүгжөөхын тула таатай эрхэ байдал хангалгада гүрэнэй үүргэ харуулха баhал шухала. Иигэжэ бидэнэр ажалша хүнэй аша туhада, бүхы арадай аша туhада коммунизм байгуулха зорилго урдаа табидаг гүрэн байhан социалис гүрэнэй энэрхы шэнжэ шанар онсолон харуулнабди.

Социалис демократиие саашадань бэхижүүлгэ ба хүгжөөлгэ шэнэ Конституциин проектын онсо илгаануудай нэгэн байха.

Засагай hунгагдадаг органуудай үмэнэ гүйсэдхэхы бүхы органуудай тоосодог байха шанга гурим тогтоохоор хараалагдана. Саашадаа ниитэсоюзна хуулинуудай проектнүүдые бүгэдэ арадай зүбшэн хэлсэлгэдэ үгэдэг болохоор хараалагдана. Мүнөө иимэ юумэн хэгдэнэ, теэд хуули гарган гуримшуулагдаагүй байhаар.

Зүгөөр эндэ зарим гол юумэнүүд тоологдобо. Гэбэшье эндэ хэлэгдэhэн юумэн хүдэлмэриин ямар шэглэлтэйгээр мүнөө хэгдэжэ байhаниие ойлгуулна гэжэ hананаб.

Шэнэ Конституци манай гүрэнэй эгээл дээдын уг зорилгые хуулита ёhoop бэхижүүлхэ ба наринаар тодорхойлхо гэжэ бидэнэр баримталдаг байгаабди, мүнөөшье баримталнабди. Тэрэ дээдэ зорилго — коммунис общество байгуулга мүн.

* * *

Нүхэдүүд! Манай съезд дээрэ бидэнэр эршэтэ ажалайнгаа табан жэлэй үрэ дүн согсолон гаргажа байнабди. Бидэнэр удаадахи табан жэлэйнгээ түсэбүүдые зүбшэн хэлсэхэбди. Энэ хадаа хүшэрхэншье haа, бодото дээрээ дүүргэгдэмээр, hайса бодомжологдоhон түсэбүүд.

Мүнөө хэгдээд байhан бүхы юумэеэ, түүхэтэ үргэн ехэ хэм хэмжээтэйгээр ямар юумэнүүдые хэхээ түхеэржэ байhанаа хаража үзээбди.

Һаяар, жэл хахад болоод Агууехэ Октябриин социалис революциин 60 жэлэй ой тэмдэглэгдэхээ байна. Зургаан арбан жэл — хүнэй дунда зэргын наhанhаа бага саг болоно. Гэбэшье энэ үе соо манай орон зуун жэлнүүдтэй адли зам гаталан гараа бшуу.

Бидэнэр шэнэ общество байгуулаабди, энээндэл адли общество хүн түрэлтэн үшөө мэдээгүй байhан. Энэ хадаа кризисгүй, саг үргэлжэ хүгжэжэ байдаг экономикотой, болбосоронги социалис харилсаануудтай, бодото эрхэ сүлөөтэй общество мүн. Энэ хадаа научна материалис үзэл бодолтой общество мүн. Энэ хадаа ерээдүй тээшэ бата найдамтайгаар дабшажа ябаhан коммунис арюун hайхан арга боломжонуудтай общество мүн. Саашадаа бүхы хэмжээгээр hалбаран хүгжэхэ заха хизааргүй арга боломжо тэрэнэй үмэнэ нээгдэнхэй.

Дабажа гараhан замаймнай нүгөөдэ гол үрэ дүн гэхэдэ, манай совет ажабайдалай бодото шэнжэ шанар болоно. Оронойманай бүхы наци болон үндэhэ яhатанай бодото коллективизм, хани нүхэсэл, нягта жагсаал үдэрhөө үдэртэ улам бэхижэнэ, хараа бодолой талаар hайн hайхан ёhо гурим бидэниие улам хүсэтэй, тэсэбэритэй болгоно. Имэл даа, манай ажабайдалай бодото шэнжэ шанар, социализмын агууехэ туйлалтанууд. Эдэ бүхы шэнжэ шанар манай ажабайдалда гүн гүнзэгыгөөр нэбтэрэнхэй.

Үнгэрhэн жаран жэлэй эгээл шухала үрэ дүн гэхэдэ, совет хүн болоно. Энэ хүн эрхэ сүлөөгөө дайшалхы тэмсэлээр оложо, эгээл хүндэ хүшэр дайнда тэрэнээ аршалан хамгаалжа шадаа бшуу. Энэ хүн хүсэ шадалаа гамнангүй элдэб ехэ бэрхэшээлнүүдые дабан гаража, ерээдүйн байдал зохёогоо. Энэ хүн хамаг бүхы бэрхэшээлтэ шалгалтануудые дабаха зуураа, өөрөө танигдашагүй болотороо хубилаа, суртал бодолой батажал, ажабайдалай асари ехэ эршэ хүсэ, соёл, эрдэм мэргэжэл ба тэдэниие хэрэглэхэ шадабаряа өөртөө нагэдхэн бэелүүлээ. Энэ хүн зориг түгэлдэр патриот зуураа, үнэн сэхэ интернационалист байhан ба хэзээ байха.

Бүхы дэлхэйн арадуудай нюдэн дээрэ Соведүүдэй эб найрамдалай үндэhэ hуури ба амгалан байдалай үргэжэ ябагша хүсэн болон харагдана. Эб найрамдал амгалан хамгаалха ба бэхижүүлхын, хүн түрэлгэниие шэнэ дайнhаа зайсуулхын тула бидэнэр хамаг бүхы хэдэг байhан ба хэжэшье байнабди!

Зүгөөр бэрхэшээлтэ асуудалнууд барандаа хүсэд хэгдээгүй гэжэ бидэнэр мэдэнэбди. Бидэнэр өөhэдын тагдалнуудые бүхы шүүмжэлэгшэдhээ hайнаар мэдэнэ, бэрхэшээлнүүдээ харанабди. Бидэнэр эдэ дутагдал бэрхэшээлнүүдые амжалтатайгаар дабанашьебди. Бидэнэр манай обществые саашанхи хүгжэлтэ ба шэнэдхэн hайжаруулгада абаашаха арга замуудые харана, мэдэнэшье.

Бидэнэр коммунизмда үшөө хүрөөдүй ябанабди. Гэбэшье хүнэй байдал hуудалые hайжаруулхын, хүнэй аша туhада хэрэгтэй хамаг бүхы юумэ хэхэ хэрэгтэ манай партиин ажал ябуулгын, тэрэнэй хүсэл эрмэлзэлэй шэглүүлхэйе бүхы дэлхэй харана. Имагтал партиимнай энэ дээдэ, hайн hайхан уг зорилго тэрэниие арад зонтой болгоно, тэрэниие бүхы совет хүнүүдтэй бата бэхи шагүй холбоо барисаатай болгоно.

Совет хүнүүд мэдэхэ: хаана ямар бэрхэшээлнүүд наб — тэндэ коммунистнууд түрүүлэн ошодог. Совет хүнүүд мэдэхэ: юунэйшье тохёолдоо haа, коммунистнууд дамтай. Совет хүнүүд мэдэхэ: партиин байhан газарта тэндэ амжалта, тэндэ илалта! Арад зомнай партидаа гэдэг. Араднай партиингаа дотоодын ба гадаадын политикые бүхыдэнь hайшаан дэмжэнэ. Энэ хадаа партиин хүсые дахин арьбадхана, тэрээндэ дундаршагүй эршэ хүсэнэй булаг боложо үгэнэ.

Оронойнгоо хүтэлбэриие коммунистнуудта найдаhан хадаа ажалда айхабтар дуратай, баатар зоригтой, бэрхэшээлhээ тунхаридаггүй, оюун бодолой баялигтай, бэлиг шадабаритай ба ухаан бодолтой арад гэжэ коммунистнууд hайн мэдэнэ. Энэ хадаа ямаршье бэрхэшээлhээ тунхаридаггүй арад. Тэрэ хадаа манай асари ехэ хэрэгэй алдуу бүхэндэ ... болоно. Тэрэ хадаа өөрынгөө туйлаhан амжалтануудаар hардаггүй, теэд тэдэнээ багадхадагшьегүй гээшэ. Тэрэ хадаа ондоо арадуудай баяр баясхаланда, мүн бэрхэшээлнүүдтэ анхаралтай байдаг, үнэн сэхэ хэрэгэй, эрхэ сүлөөгэй, социальна хүгжэлтын түлөө тэдэнэй тэмсэлдэ хэзээдэшье туhалхаар бэлэн байдаг. Совет арад — үнэхөөрөө агууехэ, баатар арад!

Нүхэдүүд! Совет оромнай, манай арад зон хүнгэншье бэшэшье haа, алдарта зам дабажа гаранхай. Бидэнэр коммунистнуудай хүн бүхэнhөө ондоо харгы шэлэхэ дураа гүт гэжэ асуугаа haа, үгы гээд харюусаха гэжэ би hананаб. Манай харгы — үнэн зүб байдалай харгы, эрхэ сүлөөгэй харгы, энэ хадаа арадай зол жаргалай харгы мүн.

Манай съездын баталан абаха шиидхэбэринүүд үйлэ хэрэгүүдэй орьёл бадаралгада туйлай ехэ хүсэ үгэхэ байна. Тэдэниие дүүргэхэ гээшэ коммунист бүхэнэй, партийна организаци бүхэнэй ба манай бүхы партиин нэрэ төрэдын хэрэг болоно.

Ябаял даа, нүхэдүүд, улам саашаа дабшан, бидэнэй зориhон үндэр дээдэ уг зорилгонууд тээшэ!

Ленинскэ Коммунис парти — научна коммунизмын парти мандаха болтогой!

Хүн түрэлтэнэй түүхэдэ анха түрүүшынхиеэ коммунис общество байгуулагша — манай арад мандаха болтогой!

Социализмын оронуудай арадуудай хани нүхэсэл, коммунистнуудай, социальна ба национальна сүлөөрэлгын хүсэнүүдэй интернациональна бата нэгэдэл улам бэхижэн хүгжэг лэ!

Бата бэхи, үнэн сэхэ эб найрамдал мандаха болтогой!

Коммунизм мандаха болтогой!

(Нүхэр Л. И. Брежневэй элидхэл олон дахин нэрьемэ удаан альга ташалгаар угтагдаа).

Нүхэр Л. И. Брежневэй элидхэлэй түгэсхэлые зал байгшад үни удаан үргэлжэлhэн нэрьемэ ехэ альга ташалгаар угтаа. Делегадууд, айлшад hуурнhаа бодоно. Зал тор Советскэ Союзай Коммунис партиин, тэрэнэй ленинскэ Центральна Комитедэй хүндэлэлдэ үреэлэй үгэнүүд соностоно, хүсэ ехэтэй «Ура!» «КПСС-тэ алдар соло!», «Манай ленинскэ парти мандаха болтогой!», «Агууехэ совет арад мандаха болтогой!» гэhэн үгэнүүд hүр жабхалантайгаар бориатана.

(ТАСС).

МОСКВА. Кремльдэхи Съезднүүдэй ордон.

ТАСС-ай фотохронико.

БҮХЫ ДЭЛХЭЙН ХҮН ЗОНОЙ АНХАРАЛ ТАТАНА

Совет коммунистнуудай Москвада нээгдэhэн дээдэ хуралдаанай хүдэлмэриин түрүүшын үдэрэй хойноhоо бүхы дэлхэйн хүн зон айхабтар ехэ анхаралтайгаар, hонирхолтойгоор адаглаhан байна. Нүхэр Л. И. Брежневэй хэhэн «КПСС-эй Центральна Комитедэй тоосоон, дотоодын болон гадаадын политикын талаар партиин бэелүүлхэ ээлжээтэ зорилгонууд» гэhэн элидхэл дотор табигдаhан баримта тодорхойлолгонууд дэлхэйн бүхы оронуудай хэблэлэй, радио ба телевидениин гол темэнь болоно.

«Кремльдэхи Съезднүүдэй ордон соо тодхогдон табигдаhан телевизионно камеранууд тэндэ боложо байhан үйлэ хэрэгые бүмбэрсэг дэлхэйн олон миллион хүн зоной анхаралда табижа, энэ түүхэтэ хэрэгые арад түмэнэй дунда мэдээжэ болгоhон байна», — гэжэ Болгариин радиогой шэнжэлэгшэ батална.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин хэhэн элидхэлэй гол тобшололнуудые улам үргэнөөр, дары түргөөр дэлгэрүүлхын тула ехэ ехэ информационно агентствануд hахы-hалаг мүрысэhэн байна гэхэдэ алдуу болохогүй.

Эб найрамдалай, уласхоорондын харилсаа холбооной түлөө, арадуудай сүлөөтэ ба бэеэ дааhан байдалай түлөө саашанхи тэмсэлэй программа Л. И. Брежневэй хэhэн элидхэл соо табигдаа. Энэнь дэлхэйн хүн зоной анхарал илангаяа ехээр татаhан байна. СССР эб найрамдалта доболгоёо үргэлжэлүүлхэ гэжэ Ассошиэйтед Пресс агентство элидхэлэй гол удхые элирхэйлэн тайлбарина.

Совет хүтэлбэрилэгшэ Леонид Брежнев шахардуу байдал hуларуулха талаар баруунай оронуудтай хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэхөөр бэлэн байhанаа баталба гээд ЮПИ агентство мэдээсэнэ. Амгалан ёhoор зэргэ оршохо, шахардуу байдал hуларуулха политикые Кремль саашандаа хэрэгүүдтэ хоёр дахин эршэтэйгээр бэелүүлхэ байна гэжэ Рейтер агентство тэмдэглэнэ. Амгалан ёhoор зэргэ оршохо политика — энэ хадаа ...

...удха шанартай байна гэжэ Л. И. Брежнев мэдүүлээ гээд Франс Пресс агентство мэдээсэнэ. Энээниие сэрэг дай болюулха, зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хуряаха хэрэгээр улам батадхаха шухала.

Шахардуу байдал hуларуулха, уласхоорондын харилсаа холбоо хүгжөөхэ зорилготойгоор КПСС-эй XXIV съезд дээрэ hайшаагдан абтаhан эб найрамдалта политика бүгэдэ ниитын зүгhөө дэмжэгдэhэн байна гэжэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин хэлэhэн үгэнүүдые Финляндиин ФТБ агентство дамжуулна. Хельсинкидэ болоhон зүблөөнэй үедэ баталагдан абтаhан гол ёhонуудай, үгэеэ ойлголсолгын бодото байдалда бэелүүлэгдэхын тула СССР бүхы юумэ хэнэ, саашадаашье хэхэ байна гэжэ агентство нэмэбэ.

НАТО-гай бүлэглэлэй бии байгаа сагта, милитарис хархис хүсэнүүдэй зэбсэг хэрэгсэлнүүдые гаргажа байгаа сагта Варшавска договорто хабаадагшад сэрэгэй-политическэ холбоогоо саашадаашье бэхижүүлхэ юм гэжэ элидхэл дотор хэлэгдээ гээд Брюссельдэ хэблэгдэдэг газетэнүүдтэ толилогдохоор хараалагдаhан хуряангы мэдээсэл соо хэлэгдэнэ.

Баруунай гү, али зүүнэй гүрэнүүдтэ совет заналта хэгдэнэгүй, Советскэ Союз хэндэшье добтолхые бэлдэнэгүй, Советскэ Союзда дайн хэрэггүй гэhэн Л. И. Брежневэй элидхэл сооhоо абтаhан үгэнүүдые Баруун Германиин ДПА агентство онсолон тэмдэглэнэ.

Хитадтай ямар харилсаатай байhан тухайдаа Л. И. Брежневэй хэлэhэн үгэнүүдые бүхы агентствэнүүд бүрин хүсэдөөр дамжуулба. Энэ ороной мүнөөнэй хүтэлбэрилэгшэдэй политика социалис гол ёhонуудта, үзэл сурталнуудта огто таарахагүй байна гэжэ тэмдэглэнэ. Энэ политикань социализмда эсэргүү тэмсэлдэ империализмын шухала нүхэсэл болонхой.

Л. И. Брежневэй хэhэн элидхэлэй удхые гадаадын шэнжэлэгшэд тайлбарилхадаа, экономическа, социальна асуудалнуудые совет арадай туйлаhан асари ехэ амжалтанууд тухай элирхэйлэн гэршэлhэн баримтануудые харуулна.

КПСС-эй XXV съездын нээгдэхэ үдэргэ социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай газетэнүүд энэ түүхэтэ хэрэгтэ зорюулагдаhан түрүү бэшэгүүдтэйгээр хэблэгдэн гараhан байна. «Коммунис суртал hургаалнууд, социалис байгуулалта мүнөөнэйхидэл адли бата үндэhэ hууритай хэзээдэшье байгаагүй, уласхоорондын үйлэ хэрэгүүдтэ иимэ ехэ нүлөө үзүүлээгүй байха юм, — гэжэ Болгариин «Работническо дело» газетэ бэшэнэ. — КПСС, Соведүүдэй хүсэн түгэс орон энэ талаар ехэ алдар габьяатай».

«Кремльдэхи Съезднүүдэй ордон соо боложо байhан бүхы юумэн гансал совет коммунистнуудта, совет хүнүүдтэ хабаатай бэшэ. Съезд дээрэ үгтэhэн гүнзэгы шэнжэлэл Советскэ Союзпаа гадуур асуудалнуудта хабаатай, эдэнь манай үе сагай, хүн түрэлтэнэй бүгэдэ ниитын аша туhада хабаатай асуудалнуудые шиидхэхэ арга олгоно», — гэжэ Венгриин «Непсабадшаг» газетэ мэдээсэнэ.

«КПСС-эй дүй дүршэл манай үеын революционно бүхы гурбан гол хүгжэлтэ: социалис хани нэгэдэлдэ, коммунис ба хүдэлмэришэнэй хүдэлөөндэ, национально-сүлөөрэлгын тэмсэлдэ хүсэтэ дэмжэлгэ үзүүлнэ», — гэжэ Берлинэй «Нойес Дойчланд» газетэ батална.

(ТАСС).

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 09.40 — Ш... hонин. 09.50 — Забhарлалга. 10.00 — «Дэлхэйн арадуудай оюун бэлиг» (үнгэтэ). ... — «Шатарай hургуули» (үнгэтэ). 11.00 — «На ... лярном Урале» — бариман фильм (үнгэтэ). 11.15 — ... хёо үгыт, горнистнар!» (үнгэтэ). 12.00 — КПСС-эй XXV съезд дээрэ (үнгэтэ). ... — «Түрэл аялганууд» (үнгэтэ). 12.50 — КПСС-эй XXV съезддэ зорюулагдаhан спортын hайндэр. 14.50 ... Забhарлалга. 15.00 — КПСС-эй XXV съезд дээрэ (үнгэтэ). 16.00 — «Спорт ...» (үнгэтэ). 16.10 — ... хүгжэмэй концерт (үнгэтэ). 16.25 — «Кино болгон ... гагдаhан уран зохёол». «Добровольцы» (үнгэтэ). 18.00 — «Время». КПСС-эй XXV съезд дээрэ. 21.30 ... «Спортлото» (үнгэтэ).

Улаан-Үдэ. 21.50 — ... жэлтын түсэбүүд» ... циклhээ. 22.10 — Шэнэ hонин.

«Орбита». 22.25 — «Добровольцы» — кино... 24.00 — «Время». КПСС-эй XXV съезд дээрэ. 01... «Түрэл аялганууд» (үнгэтэ). 01.20 — Хоккей. ЦСКА — «Спартак» (үнгэтэ).

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 19.20 — ... ниин hуралсалай ... дайнуудаар». 20.10 — ... доо тосхоной социальна ... сэблэлгэ. 20.30 — Т... онио hонин. 20.50 — «... гандистнарта, hурагшадта туhаламжа». 21... «Буряадай уран зохёол...».

«Орбита». 21.50 — ... Чайковский. Оркестр наадаха фортепианын ... дэхи концерт.

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Манай адрес, телефонууд:

г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора — 2-... 2-54-54, приёмная — 2-54-93, зам. редактора — 2-..., зам. редактора — 2-62-62, отв. секретаря — 2-50-52, секретариат — 2-66-76, отделы: партийной жизни — 2-6..., сельского хозяйства — 2-64-36, 2-63-36, пропаганды и агитации — 2-56-32, промышленности и строительства — ... 2-61-35, советского строительства и быта — 2-69-58, ... и школ — 2-60-21, писем и ... информации — 2-31-05, общественная приёмная — ... 2-56-62, машинное бюро — 2-57-63, корректорская — ... 2-33-95, фотолаборатория — 2-33-61.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаhанда. КПСС-эй XXV съезд тухай информационно мэдээсэл. «Республикамнай съездын делегадууд ажалай вахтада» — суглуулбари.

Хоёрдохи хуудаhанда. Советскэ Союзай Коммунис партиин XXV съезд дээрэ. КПСС-эй Центральна ревизионно комиссиин тоосоото элидхэл. Бурядай АССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Указууд. Түрэл орон дотор.

Гурбадахи хуудаhанда. «Республикын энергетикын хүгжэлтэ» гэhэн С. Мельниковэй статья. «Ажалшадай эша туhада» гэжэ Л. Вересовэй статья. АПН-эй материалнууд.

Дурбэдэхи хуудаhанда. Хилын саанахи абтаhан ТАСС-ай мэдээсэлнууд. Элдэб hонин.

КПСС-эй СЪЕЗДДЭ ЭЛЬГЭЭГДЭҺЭН АМАРШАЛГАНУУД

Партийна, совет, профсоюзай ба ажахын зургаануудhаа, промышленна предприятинуудай, барилгануудай, колхоз, совхозуудай коллективуудhээ, Совет Арми ба Флодой сэрэгшэдhээ, научна эмхи зургаануудhаа, hургуулинуудhаа, зохёохы болон ниитын эмхинүүдhээ, манай Эхэ ороной коммунистнууд, комсомолшууд, залуушуул ба бүхы ажалшадhаа олон тоото амаршалганууд КПСС-эй XXV съезддэ үргэнөөр эльгээгдэнэ.

Эдэ амаршалгануудые хабсарhан тусхай бюллетень хэблэн гаргаха шухала гэжэ съездын президиум тоолобо.

(ТАСС).

Бүхы дэлхэйн арад Москвае харана, шагнана

Совет ороной ажабайдалда ... ехэ хэрэгтэй — Советскэ Союзай Коммунис партиин XXV съездын хэрэгүүдые дэлхэйн олон зуугаад миллион хүн зон февралиин 24-дэ хараhан, шагнаhан байна. Энэ үдэр Түбэй телевидениин Кремльдэхи Съезднүүдэй ордон сооhоо дамжуулга хээ. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев суглааргадаар нэрьемэ, удаан альга ташалгаар угтагдан, «КПСС-эй Центральна Комитедэй тоосоон, дотоодын болон гадаадын политикын талаар партиин бэелүүлхэ ээлжээтэ зорилгонууд» гэhэн элидхэл хээ.

«Восток» гэжэ программаар, «Орбита» гэжэ замбуулинай түхеэрэлгээр дамжуулга хэгдэжэ, Советскэ Союзай Сибириин, Дунда Азиин, холын Хойто ба Алас-Дурнын районуудта ... хараhан байна. Болгарин, Венгрин, ГДР-эй, Кубын, Монголой, Польшын, Румынин, Чехословакиин хүн зон КПСС-эй XXV съездын нээгдэхые «Интервидениэр» хараха аргатай байhан. Баруун Европын оронуудай телевизионно компанинууд «Евровиденеэр» Москвааhаа дамжуулгануудые хараа. Советскэ Союзай бүхы радиостанцинууд съездын нээгдэлгэ тухай дамжуулгануудые хээбэ.

КПСС-эй XXV съезд уласхоорондын байдалда шухала ушар хэрэг боложо, дэлхэйн олонитын анхарал ехээр татаhан байна. Удэшэлэн Түбэй телевидени съездын хүдэлмэриин түрүүшын үдэр тухай репортаж дамжуулаа.

(ТАСС).